BİR AVUÇ YILDIZ

RAFİK SCHAMİ

ROMAN

evrensel ilk gençlik kitaplığı

2. BASIM

evrensel ilk gençlik kitaplığı

Kitabın orijinal adı: Eine Hand voller Steine

Rafik Schami

Bir Avuç Yıldız

Almancadan çeviren: Mehmet Salim

Roman

DOĞA BASIN YAYIN
Dağıtım Ticaret Limited Şirketi
Tarlabaşı Blv. Kamerhatun Mah. Alhatun Sk. No: 25 Beyoğlu / İstanbul
T: 0212 255 25 46 F: 0212 255 25 87
www.evrenselbasim.com - info@evrenselbasim.com

Evrensel Basım Yayın **395**
İlk Gençlik Kitaplığı **4**
Bir Avuç Yıldız: Rafik Schami

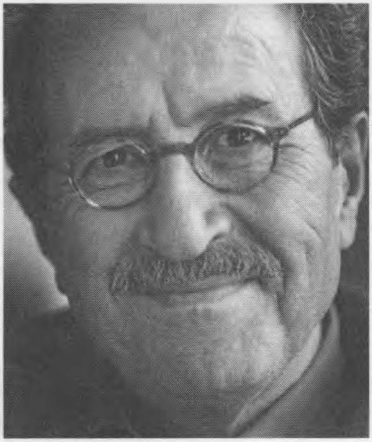
Logo: Vahit Akça
Kapak Tasarım: Erna Uçar

ISBN 978-605-4156-31-3
© Evrensel Basım Yayın **2011** - Sertifika No **11015**

Birinci Basım **Temmuz 2010** - İkinci Basım **Haziran 2014** • İstanbul

Baskı: Ezgi Matbaacılık Tekstil Pors. İnş. San. Tic. Ltd. Şti.
Sanayi Cd. Altay Sok. No: 14 Yenibosna / İstanbul • Sertifika No: 12142
T: 0212 452 23 02 - www.ezgimatbaa.net

Bir Avuç Yıldız

Rafik Schami

1946'da Şam'da doğan Rafik Schami, Lübnan'da yatılı Hıristiyan bir okula gitti. Şam'da kimya, matematik ve fizik okudu. 1966 yılında Al-Muntalak gazetesini çıkaran Schami, gazetenin 1969 yılında yasaklanmasından sonra ilk önce Lübnan'a, daha sonra Almanya'ya kaçmak zorunda kaldı. Almanya'da kimya okuyan Schami, aynı zamanda birçok işte çalıştı. Bu yıllarda dergilerde birçok makalesi yayınlanan yazar, 1977 yılından sonra Alman dilinde yazmaya başladı.

İlk eseri Almancada *Başka Masallar* adıyla 1978 yılında yayınlandı. Almanya'da çeşitli edebiyat gruplarının kurucularından olan Schami bugün Alman dilinde yazan en başarılı yazarlar arasında sayılıyor. Eserleriyle birçok ödül alan yazarın yazıldığından çok sonraları basılan *Bir Avuç Yıldız* da üst üste ödüllere layık görüldü. Kitapları Türkçe de dahil olmak üzere 24 dile çevrilmiş bulunuyor.

12. 1

"Yazmayı bilmediğime çok üzülüyorum. Çok şey yaşadım, önemli şeyler. Bugün, yıllar önce beni geceler boyunca nelerin uyutmadığını artık hatırlamıyorum."

"Ama amca daha bir yığın şey hatırlıyorsun," diyerek Salim Amca'yı teselli etmeye çalıştım.

"Hayır, dostum" dedi Salim Amca; "Manzaradan geriye yalnızca dağlar, sonraları da artık sadece zirve kalıyor. Bütün diğer şeyler sisin içinde yitip gidiyor. Yazmayı öğrenmiş olsaydım, sadece dağları, tarlaları ve vadileri değil, bir gülün dikenlerini bile tek tek hatırlayabilirdim. Ne muazzam insanlar şu Çinliler!"

Salim Amca'nın sözü niye birden Çinlilere getirdiğini anlayamamıştım. Sorduğumda şöyle dedi: "Çinliler kâğıdı icat ederek, okuma ve yazma sanatını herkes için ulaşabilir kıldılar. Yazıyı âlimlerin tapınaklarından, kralların saraylarından alıp halka götürdüler. Ne muazzam insanlar!"

İşte Salim Amca'yla yaptığım bu konuşmadan sonra günlük tutmaya karar verdim. Çok şey unutuyorum çünkü. İlk kız arkadaşım Samira'nın annesinin ismini bile hatırlamıyorum artık. Kafam kevgir gibi. Bu yüzden her gün yazacağım!

21. 1

Bugün fırında babama yardım ettim. İki işçisi işe gelmemişti. Babam hamuru tek başına yoğurmak, açmak, sonra da ocağın başını beklemek zorunda kaldı. Ben kasada durdum. Müşteriler, ekmekleri koymak için çantalarını genellikle yanlarında getiriyorlar. Çantasını unutanlara ekmeği gazete kâğıdına sarıp veriyoruz. Öğleden sonra fırın sakindi, elime bir gazete aldım ve babamın iki de bir, "Okuyacağına ekmekleri diz," diye söylenmesine rağmen biraz okudum. Bu türden söylenmelerine alışkınım. Artık babamın ne zaman ciddi olduğunu, ne zaman öylesine söylendiğini anlayabiliyorum. Okumaya devam ettim ve günlük tutma üzerine kısa bir makale o anda dikkatimi çekti.

"Günlük, bir dikiz aynasıdır." Makaledeki bu cümle üzerine uzun uzun düşündüm. Salim Amca'nın söyledikleriyle bir şekilde çakışıyordu. İlk sayfa dışında günlüğüme hiçbir şey yazmadığımın farkına vardım utanarak; yalnızca büyük büyük laşar etmiştim. Makale, eğlenceli bir anlatımla, sadece çok az sayıda insanın dürüstçe günlük tuttuğunu, insanların günlüklerinde genellikle yalan söylediklerini de yazıyordu. Ama aralarındaki en büyük yalancılar bile, daha sonraları ellerinde bir ayna tutuyor olacaktı. O ayna lunaparktakiler gibi çarpık çurpuk gösterecekti olanları, ama buna da en azından gülünebilirdi. Ben nedensiz hiç yalan söylemem. Çoğunlukla sırf büyükler beni anlamadıkları için söylerim.

On dört yaşındayım. Bundan sonra hep yazacağıma söz veriyorum. Günlüğü saklayacak sağlam bir yer de buldum. Kimsenin aklına gelmez. Bu yüzden her şeyi açık açık yazabilirim.

25. 1

Mahallemizin nasıl göründüğünü kısaca anlatmak istiyorum. Doğduğumdan beri üç kez taşınmışız Şam'da. Daha

önceki evlerimizi tam olarak hatırlamıyorum. Sokağımız oldukça dar ve Şam'ın doğusunda bulunuyor. Evimizin yakınında Pavlus Kilisesi var. Aziz Pavlus buradan Avrupa'ya kaçmış, bu yüzden birçok turist bu kiliseyi ziyarete geliyor.

Evler kerpiçten yapılmış. Her evde birkaç aile oturuyor ve hepsinin birer iç avlusu var. Evlerde oturanların ortak alanı olan bu avluda herkes bir araya gelir, konuşur, dedikodu yapar ve kavga eder. Büyükler, zamanlarının büyük çoğunluğunu avluda geçirirler. Sokak ise biz çocuklara, dilencilere ve seyyar satıcılara ait. Hepsi iki katlı olan evlerin çatıları hemen hemen aynı yükseklikte ve düz. Bundan dolayı bir çatıdan diğerine kolayca geçilebiliyor. Bir gün terasta kahvaltı yaparken birdenbire bir gencin çatıdan aşağı baktığını hatırlıyorum. Genç, evin giriş kapısının nerede olduğunu sormuş, annem de göstermişti. Genç adam, terasa atlayıp merdivenden aşağı koşup kapıdan sokağa fırlayıp gitmişti. Annem mutfaktan demliği getiriyordu ki ortaya aniden iki polis çıkıvermişti.

Polislerden biri anneme, "Filistinli bir genç gördün mü?" diye sormuştu.

Annem, "Bir Filistinli mi? Hayır! Böyle destursuz evlere dalmaya utanmıyor musunuz! Burada kadınlar ve çocuklar var," diye öfkeyle bağırmıştı polise.

Polisler, özür diledi ve dönüp gittiler. Annemin sanki hiçbir şey olmamış gibi kahvaltıya devam etmesine şaşırıp kalmıştım.

Öğleden sonra daha fazla dayanamayıp anneme, "Neden polise yalan söyledin?" diye sormuştum.

Annem, "Delikanlı çok korkmuş görünüyordu. Onun da bir annesi var ve eğer siz polisten böyle kaçıyor olsaydınız onun annesi de sizi ele vermezdi," demişti.

"Bunu nereden biliyorsun ki? Emin misin?"

"Evet, eminim. Ben bir anneyim," demişti gülümseyerek ve alnımdan öpmüştü.

10. 2

Üç arkadaşım var: Salim Amca yetmiş beş yaşında, Mahmud on beş, Yusuf ise benimle yaşıt. Salim Amca, yıllarca faytonculuk yapmış. Haydutlar, krallar ve periler üzerine çok güzel hikâyeler anlatıyor. Çok şey görüp geçirmiş biri ve birçok ünlü hayduttan, kraldan, hatta kim bilir belki kimi perilerden bile daha uzun yaşamış. Salim Amca, Mahmud ve ben aynı binada oturuyoruz. Yusuf'ların evi ise bizimkinin tam karşısında.

Mahmud ve Yusuf hiç yurtdışına çıkmadı. Oysa ben iki yıl Lübnan'da bir manastırda kaldım. Babam beni papaz yapmak istiyordu. Her yoksul aile, oğullarından birini papaz yapmak için şansını deniyor. Çünkü bir papaz çok saygı görüyor ve aileye de itibar kazandırıyor. Ama iki yıl sonra papaz olmaktan vazgeçtim.

Manastıra birçok Arap ülkesinden öğrenci geliyordu. Fransızca konuşma zorunluluğu vardı. Yeni gelen her öğrenci hızlandırılmış bir kurs görüp Fransızca öğrenmek mecburiyetindeydi. İki ay sonra bir tek kelime bile Arapça konuşmak yasaktı. Kim Arapça konuşursa, üzerinde (sinyal anlamına gelen) "S" harfi bulunan yuvarlak bir tahta parçasını gizlice cebine koymak zorunda kalıyordu. Artık, tahta parçasını kimseye çaktırmadan devredeceği yeni bir kurban aramak için pusuda bekleme sırası ona geçmiş olurdu. Kendini ele verirse, diğer öğrenciler sinyalin onda olduğunu anlar ve kokarcadan kaçar gibi uzaklaşırlardı ondan. Bu yüzden tahta parçasını fark ettirmeden almalı ve ta ki birisi yanında Arapça konuşma gaşetinde bulunana kadar tetikte beklemeliydi. Böylece hepimiz birer küçük muhbir haline getirildik. Sinyal en son kimde kalırsa ceza olarak akşam yemeğini dizlerinin üzerine çökerek yemek zorunda kalıyordu.

Sinyale sahip olmak tuhaf bir duyguydu. Bu duyguyu hiç unutmuyorum. Cepteki sinyal, ona dokundukça bir sıcaklık yayıyor ve sahibinde diğer öğrencilere karşı bir güçlülük duygusu yaratıyordu. Özellikle de tahta parçası günün yeterince erken bir saatinde verilmişse, sahibine rahat davranacak bir zaman aralığı kalıyordu. Sempatik bulduklarıma insaf ediyordum, bir yaltakçının eline ise büyük bir zevkle sıkıştırıyordum. Bir süre sonra okulda çeteler oluşmaya başladı. Ben, beş öğrenciden oluşan bir çeteye üyeydim. Birbirimize yardım edeceğimize dair ant içtik. Sinyali çeteden birine vermek yasaktı. Tahta parçası bizden birindeyse, diğer dört kişi güvendedir demekti ve Arapça konuşmanın tadını doya doya çıkarırdık.

Papazlardan biri, çetelerin varlığından haberdar oldu ve bir konuşma yaparak öğrencileri birbirine karşı kışkırtan sinyal uygulamasına karşı çıktı. Ama papazın çabası öğretmenler tarafından alay konusu oldu ve çeteler savaşı bütün hızıyla devam etti. Hatta çetelerin içinde, riski kendi üstüne alan cesaretli öğrencilerden oluşan komandolar oluştu. Bunlar, sinyal korkak bir çete üyesine geçtiğinde devreye giriyor ve sopayı verecek kurban arıyorlardı. Akşam yemeği saat altıydı ve tahta parçasını yemekten bir saat önce üstlenmek tam bir kahramanlık anlamına geliyordu. Bir gün, tam saat altıya çeyrek kala bu kamikazelerden biri sinyali, Arapça "çok acıktım" diyen bir öğretmenin eline sıkıştırıverdi. Öğretmenler bön bön etraşarına baktılar ama bu kuralın kendileri için geçerli olmadığını söylediler. O akşam kısa boylu Mısırlı bir öğrenci yemeğini dizleri üzerine çökerek yemek zorunda kaldı. Öğrenciler diz çökmüş bir öğrenciye ilk kez saygı duydular. Yanından geçerken omzuna dokunup destek verdik.

26. 2

Salim Amca sık sık periler üzerine hikâyeler anlatıyor. Bugün, perilerin uzun süreden beri Suriye'de yaşadıklarını

ve onlarla birçok kez konuştuğunu söyledi. Söylediğine göre periler yerin altında, pınarlarda ve mağaralarda yaşıyorlarmış ve sadece konuştukları zaman görünür oluyorlarmış.

Her zaman olduğu gibi çok bilmiş komşumuz Afifa, "Peki neden ben daha hiç peri görmedim?" diye lafa atlayarak Salim Amca'nın sözünü kesti.

"Çünkü sen lafı kimseye bırakmıyorsun," diyecektim az kalsın. Ama Salim Amca bozulmadı bile. Afifa'ya düşünceli düşünceli bakarak, "Haklısın," dedi. "Ben de kırk yıldır hiç peri görmedim. Son gördüğüm peri bana, arabaların gürültülerine artık dayanamadıklarını söylemişti. Çünkü periler çok sessiz konuşuyorlar."

Salim Amca'nın anlattıkları tuhaf. Perilerin büyüleriyle sadece piramitleri oldukları yere kondurmakla kalmadıklarını, dağlardaki bütün geçitleri de kayalara oyduklarını söylüyor. Salim Amca hikâyelerine güneydeki ılıcaları da katıyor. Güya bu ılıcalar, yerin altındaki perilerin hamamlarıymış.

10. 3

Bugün, daracık sokağımızdan son gazla geçen arabalardan hoşlanmadığımızı bir türlü anlamak istemeyen bir şoförü cezalandırdık. Yusuf çatıda pusuda bekledi. Şoför, sokağın sonunda kasıntılı kasıntılı dönüş yapıp korna çalarak hızla sokağa dalınca, Yusuf yukarıdan taş fırlattı ve arabanın üst kaportasına isabet ettirdi. Adam köpürerek arabadan indi, etrafına baktı, ama sokakta in cin top oynuyordu. Adam, kaportanın çöktüğünü görünce küfretti ve çok yavaş sürüp gitti sokağımızdan.

20. 3

Şu Katib Bey harika bir öğretmen. Ondan önceki öğretmenden dilden korkmayı ve onu saymayı öğrendik. Katib

Bey'de ise dili sevmeyi öğreniyoruz. Daha önce hayal gücünün sadece abartıdan ibaret olduğu söylenirdi bize. Katib Bey'se masalların, günlük yaşamımızın basit olaylarında yaşandığını öğretiyor bize. Eski öğretmen, çiçeklerin kokusunu ya da kırlangıçların süzülüşünü tasvir etmemizi hiç istemedi bizden. O daima masalsı bayramlar, doğum günleri ve maceralı olaylar anlatmamızı isterdi. Oysa bizim sınıfta hiç kimsenin ne özel bir doğum günü oldu, ne de herhangi büyük bir kutlama yaşadı.

Sınıfta bana göre en iyi kompozisyonu yazan o öğrenciyi hiç unutmuyorum. Öğretmen bizden, bir şölen yemeğini tasvir etmemizi istemişti. Oysa bize misafir geldiğinde –ki misafirler çoğu zaman aniden, haber vermeden gelirler– annem, evde ne var ne yok önlerine koyar. Annem sanki her zaman misafir gelecekmiş gibi fazladan yemek pişiriyor gibi geliyor bana. Misafirler geldiğinde biz de onlarla birlikte sofraya oturup yemek yeriz ve babam, misafirler de biraz içsin diye ikinci bir bardak arak* içer.

Ödev olarak doğruca bunları yazsaydım zayıf not alacağım kesindi. Ben de hemen Salim Amca'ya koştum. Çünkü faytonuyla birçok zengin ve kibar müşterisini şölenlere ve eğlencelere götürmüş. Müşterilerini götürdüğü yerlerde sık sık çaktırmadan mutfağa dalmış, aşçı ve hizmetlilerle birlikte yemek yemiş. Neyin nasıl servis yapıldığını, gelenlerin ne içtiklerini ve neler konuştuklarını sadece o bana ayrıntılarıyla anlatabilirdi. Bugün bana artık Suriye'de olmayan bazı paşalardan ve beylerden söz etti. Ama ödevim için paşa ve beyleri, polis müdürü ve hâkim olarak değiştirdim (oysa evimiz bir tek hâkim bile görmüş değil!). Annem güya onlara kuru üzüm, pirinç ve bademle doldurulmuş kızarmış bir ceylan ikram etmişti. Tabii hâkimin yemeklerimizi ve arakımızı öven sözlerini de eklemeyi unutmadım. Okula yemek için götürdüğümüz

* Arak: Bir içki türü –ç.n.

kuru ekmek sırada dururken, kızartılmış ceylandan söz etmek gerçekten gülünçtü. Yazdığım kompozisyonu okuduğumda sınıfta hiç kimse gülmedi. Sadece ağzı açık baktılar bana. İyi not aldım ve diğerlerinin yazdığı, yoksul evlerimizi birdenbire piskoposların, generallerin, şair ve tüccarların şenlendirdiği şölen hikâyelerini ben de aynı şaşkınlıkla dinledim.

Sadece Halil bu oyuna katılmadı. Halil, anne ve babasına şölen yemeğinin ne demek olduğunu sorduğunda neler yaşandığını anlatmıştı. Annesi şölen yemeklerini hayranlıkla anlatmaya koyulmuşken birden böyle fakir bir adamla evlenmiş olduğu için kara bahtına yanmaya başlamış. Oysa gençliğinde ne zenginler istemiş kendisini. Annesinin bu sözleri babasının zoruna gitmiş ve öfkeyle, eğer annesinin obur ailesini (on iki kardeş, baba, anne ve büyük babası) beslemek zorunda kalmasaymış çoktan zengin bir adam olacağını söylemiş. Babası, bir arkadaşının iyi bir karısı olduğunu ve kendisiyle aynı maaşı almasına rağmen şimdiden iki ev yaptırdığını anlatmış. Bunun üzerine annesi, babasına bağırarak ailesinin kendilerine geldiklerinde yanlarında daima birçok erzak getirdiğini ve buna mana bulacağına, arak almayı bırakmasını söylemiş. Asıl o zaman çoktan parayı biriktirmiş ve bir ev almış olacaklardı. Anne ve babasının kavgası böylece sürüp gitmiş epeyce ve her birimiz aynada kendi ailesini görür gibi olmuştuk.

Halil kompozisyonunu şu cümle ile bitirmişti: "Annemle babamın boşanmalarına neden olmamak için onlara bir daha asla bir şölen yemeğinin nasıl olduğunu sormamaya yemin ettim!"

Öğretmen ödev konusunun dışına çıktı diye Halil'e sıfır verdi. Halil, bir daha okula gelmedi. Şimdi bir araba tamircisinin yanında çıraklık yapıyor.

30. 3

Salim Amca her gün radyodan haberleri dinliyor. Heyecanlı bir bekleyiş içinde eski radyo kutusunun önüne oturduğunda, misafirlerinin öksürmesini bile istemiyor. Dünyada neler olup bittiğini bizim öğretmenlerden daha iyi biliyor.

Bugün ona uğradığımda çok keyişiydi. Bana, İngiliz bir gazetecinin yıllar süren bir çalışmayla bir cinayeti aydınlattığını söyledi. Başta intihar olarak açıklanan ölüm olayına, iki bakanın ve bir banka müdürünün karıştığını ortaya çıkarmış. Öldürülen çok şey biliyormuş. Korkunç bir olay. Amerikan korku filminden daha beter.

"Bizde olsaydı gazeteci çoktan öldürülmüştü," dedi Salim Amca.

"Gazeteci tam olarak ne yapar?" diye sordum. Çünkü ben bu insanlann yalnızca genel olarak gazete yaptıklarını biliyordum.

"A, gazeteci mi?" diye gürledi Salim Amca; "Gazeteci, akıllı ve cesur bir insandır. Elinde yalnızca bir kâğıt parçası ve bir kurşunkalem vardır ama bunlarla, ordusu ve polisiyle koca bir hükümeti korkutur."

"Kâğıt ve kurşunkalemle?" diye sordum şaşkınlıkla. Çünkü bunlara her öğrenci sahip ve biz şimdiye kadar okulun kapısında bekleyen görevliyi bile azıcık olsun etkileyebilmiş değiliz.

"Evet, hükümeti korkutur, çünkü gazeteci, hükümetin üzerini örtmeye çalıştığı gerçeğin peşine düşer. Bir faytoncu kadar özgür bir insandır ve onun gibi her zaman tehlike içinde yaşar."

Gazeteci olabilsem ne güzel olur!

Perşembe öğleden sonra

Mahmud'un bir sürü gazeteci tanıyan bir kuzeni var. Bir gazetenin yakınındaki bir kafede çalışıyor ve her gün onların

dumanaltı bürolanna kova kova kahve taşıyor. Kahve içmek hiç de kötü değil. Ben de kahve içmeyi seviyorum. (Tabii ki gizlice, çünkü annem kahve içmeme kızıyor.)

5. 4

Fırıncı çocukları genellikle çarpık bacaklı ve dağınık saçlı olur. Bacakları küçük yaşta taşıdıkları ağır yüklerden çarpılır ve saçları da daima una bulanmış olur. Kasapların çocukları şişman olur; tesviyeci çocuklarının elleri güçlü ve nasırlıdır. Araba tamircilerinin çocukları ise her daim kapkara tırnaklıdır vs. vs. Bunların babalarının ne iş yaptığını anlamak için uzun uzun düşünmem gerekmez.

Ama zengin çocuklarının babalarının ne iş yaptıklarını bir türlü kestiremiyorum. Hepsinin pamuk gibi elleri, yumuşak saçları ve düzgün bacakları var. Hiçbir şeyden çaktıkları da yok. Yusuf, birkaç gün önce böyle bir bebeye, kendisini leyleklerin değil, annesinin dünyaya getirdiğini, çünkü annesinin babası ile yattığını söylemiş. Çocuk, annesinin asla böyle bir şey yapmayacağını söyleyip ağlamaya başlamış. Ama Yusuf işin peşini bırakmadı. Yusuf öğle teneffüsünde kolumdan tuttuğu gibi çocuğun yanına götürdü ve kadınların nasıl hamile kaldığını sordu. Ben de cevapladım. Çocuk, aynı cevabı bir de Yusuf'un alıp getirdiği bütün arkadaşlarından dinlemek zorunda kaldı. Aptal kafalı zengin bebesi, eve gittiğinde yemeğine bile dokunmamış ve gece annesi ile babasının arasında yatmak istemiş. Büyük olasılıkla sevişmek isteyen anne-babası bu duruma sinirlenmişler. Oğullarının birdenbire böyle tuhaf davranmasına şaşıran anne-baba, bunun nedenini soruşturmuşlar ve aptal kafalı, Yusuf'un söylediklerinin hepsini onlara aktarmış. Bugün çocuğun babası okula geldi ve Yusuf'u okul idaresine şikâyet etti. Zavallı Yusuf ağır bir ceza aldı. Güya Yusuf, çocuğun karakterini bozmaya kalkmış.

Bence o çocuğun babası boktan biri. Çocuğun annesi ile yatıyor, bunun için utanıyor ve suçu leyleklere atıyor. Benim babam, bana kızdığında "seni ben yaptım" diye bağırıyor; hem de çok sık.

27. 4

Kız kardeşim Leyla ile benim bir civcivimiz vardı. Büyüyüp koca bir horoz oldu. Çok güçlüydü ve terasta çamaşır asmaya kalktıklarında komşuların bacaklarını gagalayıp duruyordu. Daha sonraları annemle babama da saldırmaya başladı. Sadece bana ve kardeşime bir şey yapmıyordu. Önceki gün babamı ensesinden gagalayıp yaraladı. Babam küfrederek büyük bıçağını aldı ve horozun kafasını kesti. Leyla sapsarı oldu. Ben de kötü oldum. Annem hayatında yediği en güzel et olduğunu söylüyor. Ama Leyla ve ben, iki günden beri sadece peynir, zeytin, reçel ve tereyağı yiyoruz. Horozun etinden tek bir lokma bile ağzımıza koymuyoruz.

Leyla, "Ben arkadaşımı yiyemem," diyor ve haklı da!

2. 5

Bir hafta Beyrut'ta amcamlardaydık. Beyrut çok harika bir şehir. Denize bayılıyorum. Annemse denizden çok korkuyor. Denize girmemi yasakladı. Oysa amcamın evi denize o kadar yakın ki, cazibesine dayanmak mümkün değil.

İlk kez denize girip eve geldiğimde annem bana bağırdı. Çünkü ben ona parkta olduğumu söylemiştim. Oysa güneşte yanan yüzüm denizden geldiğimi ele vermişti. Annem bana akşam tatlı yememe cezası verdi. Ertesi gün yine denizin cazibesine dayanamadım ama gölgede kaldım. Geri dönüp neşeli neşeli parktan bahsedince annem, "Çıkar ayakkabılarını!" dedi ve alıp içlerindeki kumu boşalttı. Böylece ikinci kez tatlı-

mı kaybettim. Gece bir daha artık denize gitmeyeceğime dair kendi kendime söz verdim. Ertesi gün uyandığımda dalgaların sesini duyunca dayanamayıp tekrar denize koştum. Bu kez annemi kesinlikle kandırmaya kararlıydım. Suda oynadım ve güneşte yanmamak için devamlı gölgeye koştum. Eve girmeden önce de ayakkabılarımdaki kumu son taneciğine kadar boşalttım. Sonra gülümseyerek içeri girdim.

Annemin duyacağı bir şekilde, "Ne güzel bir park!" diyerek bağırdım. Annem şüpheli şüpheli bana baktı ve ben bozuntuya vermeden hayranlıkla parkın güzelliğinden bahsetmeye devam ettim. Annem, "Hele bir gel sen buraya," diyerek beni yanına çağırdı ve kolumu ağzına götürüp yaladı. "Sen yine denizdeydin. Sadece deniz tuzunun tadı böyle!" Ama işin tuhafı annem o gün bana çifte porsiyon vanilyalı dondurma verdi.

15. 5

Az önce, yıllardır Şam sokaklarında dolaşıp duran o uzun boylu, sıska, serçeli adamı gördüm. Tuhaf bir deli! O küçük serçesi de onu bir köpek gibi takip ediyor. Bazen adamın etrafında uçuyor ve sonra tekrar adamın omzuna konuyor. Kuş havalandığında adam onu geri gelene kadar çağırıyor. Bazen kuşla numaralar da yapıyor. Kuşu, her zaman yanında taşıdığı sopanın ucuna oturtuyor ve sopayı bumuna yerleştirip dengede tutuyor. Deli, asla dilenmiyor. Ama bir evin kapısında durur durmaz insanlar evlerinden çıkıp ona bir tabak sebze ya da pilav veriyorlar. Çok gururlu biri. Hiçbir zaman kendisine verilen yiyeceklerden götürmüyor. Doyduğu zaman çekip gidiyor. Annem onun büyük olasılıkla bir ermiş olduğunu söyledi, çünkü bilge Süleyman dışında kimsenin kuşlarla konuştuğunu duymamış.

Salim Amca da annemin Süleyman hakkında anlattıklarını doğruladı: "Bir gün Süleyman bütün kuşları huzuruna çağırmış. Serçenin dışındaki bütün kuşlar Süleyman'ın çağrısına uyup gelmişler. Süleyman birkaç kez daha serçeyi çağırmış ama saygısız serçe, ancak üçüncü çağrıda gelmiş. Bilge kral serçeye neden ilk çağrıda gelmediğini sormuş. Çok bilmiş serçe, keyfi olmadığı için gelmediğini söylemiş. Bilge Süleyman serçeyi lanetleyerek, 'Bundan böyle sen artık bütün kuşlardan farklı olarak sadece zıplayarak yürüyeceksin' demiş. O gün bugündür serçeler zıplayarak yürürler."

18. 5

Salim Amca, uzun süre arkadaşlık yaptığı bir gazeteciden bahseder sık sık. Adam sonraları ünlü olmuş ama mesleğinin ilk dönemlerinde uzun süre yoksulluk çekmiş. Salim Amca elinden geldiğince yardım etmiş ona. Gazeteci ünlü olduğunda minnettarlığını dile getirdiği uzun bir makale yazmış onun hakkında. Salim Amca, okuma yazması olmadığı için makaleyi bir komşusuna okutturmuş. Gazeteci, onun bilgeliğinden ve cömertliğinden övgüyle bahsediyormuş.

Salim Amca'nın anlattıklarında neyin gerçek neyin masal olduğunu ayırt etmek oldukça güç. Her şeyi öyle güzel birbirine bağlıyor ki masal nerede başlıyor, gerçek nerede bitiyor anlamak mümkün değil. Ama bugün benim için harika bir sürpriz oldu. Salim Amca bir şeyler anlatırken raftan küçücük bir sandık aldı ve içinden bir şeyler çıkardı. İçinde ne vardı dersiniz? Gazetecinin Salim Amca hakkında yazdığı gazete kupürü! Gazetecinin adı Kahale'ydi. Kâğıt epeyce sararmıştı ama makale müthişti. Yaşlı dostumun dileğini yerine getirdim ve makaleyi yavaş yavaş, keyfine vararak ona okudum. Kendi çağını aşmış bir insan üzerine harika bir yazıydı. Makaleyi okuyup bitirdiğimde, Salim Amca'nın gözlerine yaş dolmuştu.

1. 6 – Cumartesi

Sabah saat dokuza doğru okul müdürü bizim sınıfa girdi. Müdür, her yıl karnelerimizi bizzat kendi elleriyle dağıtır. Notlarımın iyi olduğunu zaten biliyordum ama sınıf birincisi olacağım aklımın ucundan bile geçmemişti. Müdür beni öve öve bitiremedi. Başlangıçta nasıl ortalama bir öğrenci olduğumu, oysa şimdi bütün sınıf için örnek teşkil ettiğimi söyledi. Sınıfımdakiler, her yıl olduğu gibi müdürü can sıkıntısı ve sabırsızlıkla dinledi. Herkes, bir an önce eve gidip çantasını bir köşeye atıp oyun oynamak istiyordu. Nihayet tatil başlamıştı. Ama ben, başka zamanlar hep sıkıcı bulduğum müdürün konuşmasını dinlemeye doyamadım. Ben, fırıncının oğlu, sınıf birincisiydim! Bütün dünyayı kucaklayabilirim!!! Sevinçle bağırarak bizim avluya girdiğimde, neredeyse ağacın gölgesinde kahve içen annem ve arkadaşlarının üzerine düşecektim. Annem beni gururla öptü ve komşuların kutlamalarını büyük bir memnuniyetle kabul etti.

Parlak karnemi babama bir an önce göstermek için sabırsızlanıyordum. Hemen fırına koştum. Çünkü ona şimdi, okula devam etmemin doğru bir karar olacağını kanıtlayabileceğimi düşündüm.

Fırın kalabalıktı. Bekleşen insanların arasına daldım ve bağırarak babama haberi duyurmaya çalıştım. Ama bütün çabama rağmen babam bana dönüp bakmadı bile. Sadece müşterilerle ve parayla ilgilendi; sonra da bana çıkıştı: "Ne duruyorsun orada? Şu salak Mustafa'ya yardım etsene! Ekmekler dağ gibi yığılmış önüne, ama o sakat bir tosbağa gibi ayak sürüyüp duruyor. Raşarsa öyle boş boş duruyor."

Adım gibi biliyorum, beni duymazlıktan geldi. Okuldan hoşlanmıyor. Öfkeyle birkaç ekmek aldım ve rastgele rafa attım. Bu sıcakta birkaç saat geçirdikten sonra, tozlu elbiselerim vücuduma yapışmıştı.

Ancak eve dönüş yolunda, kapıya varmadan hemen önce ağzını açtı: "Demek sınıf birincisi oldun? Çok güzel, ama fırın da bir altın madenidir."

Her zamanki gibi, öyle ahım şahım bir okul bitirmemiş olmasına rağmen müşterilerin gelip kendisinden ekmek dilendiğini uzun uzadıya anlatıp durdu. Onun fırınından nefret ettiğimi neden yüzüne haykırmadım sanki?

Annem keyfimin kaçtığını hemen anladı tabii ve yemek boyunca komşuların benim başarımdan dolayı kendisini nasıl kutladıklarını anlatıp durdu.

Ama babam her zamanki gibi, yine son sözü söyledi: "Bu salak memurlar hayattan ne anlarlar ki? Oğlum fırıncı olacak. O kadar!"

Konuşmalarına daha fazla dayanamadım ve iyi geceler bile demeden odama koştum. Fırıncı olmak istemiyorum! Diri diri fırına gömülmek istemiyorum! Gezmek, görmek ve yazmak istiyorum! Gazeteci olmak istiyorum. Evet, şimdi biliyorum, benim mesleğim bu olacak! Bugün 1 Haziran, Cumartesi, saat 21:00 ve Allah'ın huzurunda yemin ediyorum ki ben asla fırıncı olmayacağım. Asla!!!

Pazar

Pazar günleri istediğimi yapmakta özgürüm. Ama önce, artık şu bıkkınlık veren kiliseye gitme görevini yerine getirmek zorundayım. Babam oraya gitmeyi sevmediğimi biliyor. Okullar açıkken her pazar günü mutlaka yoklamaya gitmek zorundayız. Din öğretmeni, eksik olup olmadığını öğrencilerin isimlerini tek tek okuyarak kontrol ediyor. Şimdi tatil olmasına rağmen babam yine de ayine gitmemi istiyor. Yoksa bana harçlık vermeyecek. Yusuf'un annesi de tıpkı babam gibi. Ama Yusuf'la güzel bir plan yaptık. Artık pazar günleri sırayla

kiliseye gideceğiz. Sonra kilisede İncil'in hangi bölümünün okunduğunu ve papazın vaazda neler söylediğini birbirimize anlatacağız. Çünkü babam ve Yusuf'un annesi her defasında soruyorlar.

Kiliseye ilk önce kim gidecek diye çöp çektik; işin kötüsü kısa çöp bana çıktı. Zaten hep şansızımdır! Bugün papaz, Suriye'de insanların ahlakının ne kadar bozulduğu üzerine sıkıcı bir vaaz verdi.

Tüccarları tapınaktan attığı için Hazreti İsa'yı çok cesaretli buluyorum. Ama bir şeyi anlamıyorum: Madem Romalılar onu öldürmüş, neden Yahudiler suçlu oluyor?

12. 6

Sanırım babam benim için iyi şeyler düşünmüyor. Anneme, "Bizim oğlan yakında on beşine basacak ve hâlâ bir mesleği yok," dedi.

Akşam yemeğinde durup dururken kavga çıkardı. Şaka olsun diye anneme, Arapçada aslan kelimesinin kaç eşanlamının olduğunu sordum. Annem birini bile bilemedi. Ona, aslan kelimesinin otuz, köpek kelimesinin de seksen eşanlamının olduğunu söyledim. Annem güldü ve "Köpeklerin aslanlardan daha yararlı olduklarını hep biliyordum zaten," dedi. Babam yüzünü buruşturdu ve okulda yeni yetmelere saçma şeylerin öğretildiğini söyleyerek aslana, köpeğe ve okula küfretti. Fırındaki işten kaytarmak istediğim için okula gittiğimi düşünüyor. Babam okulun zenginler için olduğunu, bizim gibi fakir çocuklara göre olmadığını söylüyor. Ben cevap olarak okulda birçok şey öğrendiğimizi ama kendisinin bir tek cebir işlemini yapamayacağını söylediğimde dalga geçerek güldü ve, "Cebirmiş! Ne için? Bana lazım olan her şeyi kafamda hesaplayabilmeliyim." Okulu unutmalıymışım artık!

13. 6

Bugün kız kardeşime korkulu bir hikâye anlatmak istedim. Ama o korkmak şöyle dursun, kahraman ile ejderhanın kavgasının tam ortasında uykuya daldı. Kendi kendime gülünç duruma düştüm.

Not: Bugün günlüğüme bakarken Nadya'dan hiç söz etmediğimin farkına vardım. Nadya'yı seviyorum. On üç yaşında ve iki ev ötede oturuyor. Garip, nasıl oldu da bu kadar zamandır günlüğüme ondan bir tek kelime bile etmedim.

15. 6

"Neden okul diye tutturuyorsun?" diye sordu bana babam. "Ortalıkta gereğinden fazla öğretmen ve avukat var zaten."

Ona gazeteci olmak isteğimi söyledim. Ama o benimle dalga geçti. Tam aylaklara göre bir meslek olduğunu, akşama kadar kahvede oturduklarını ve yalan yaymaktan başka bir iş yapmadıklarını söyledi. Serseri gibi ortalıkta dolaşan, insanların ağzından çıkanları çarpıtan ve haklarında ayıp şeyler yazan bir oğlunun olmasını istemiyormuş. Hıristiyan olduğumuzu da artık kafama sokmalıymışım. Babama göre sadece ismim Muhammet ya da Mahmud olsaymış gazeteci olma şansım varmış. "Neden?" diye sorduğumda, acıklı bir sesle, günün birinde bunu da anlayacağımı söyledi.

Nadya diyor ki, bir fırıncıdan çok bir gazeteciyle evlenmeyi istermiş ama gizli serviste çalışan birine asla âşık olmazmış.

17. 6

Salim Amca'da harika bir akşam geçirdim! Bu yaşlı adam, uzun ömründe ne çok şey yaşamış. Bir gün onun hakkında bir şiir ya da upuzun bir öykü yazacağım.

Yazdığım şiirleri yeni bir deftere geçirmeye karar verdim. Yoksa yazdığım kâğıtlan her seferinde kaybediyorum.

19. 6

Annem, Salim Amca'nın uydurduğunu söylüyor. Bense öğretmenlerin de böyle uydurmasını ve Salim Amca kadar heyecanlı, sürükleyici hikâyeler anlatmalarını isterdim doğrusu.

21. 6

Yusuf yine Nadya'ya kur yaptı. Üstelik benim sevgilim olduğunu bilmesine rağmen. İşte böyle aşağılık bir herif bu! Ama ben ona ne yapacağımı biliyorum. Bugün bana bir kez daha kilisede ne yapıldığını anlatabilir ama gelecek pazar ona göstereceğim! Ona başka bir İncil'den bir şeyler anlatacağım!

27. 6

Lanet olsun! Çırak Mustafa fırından kaçıp gitti. Kaçacağını tahmin etmiştim zaten. Yazın sıcağında taş olsa dayanamaz fırına. Yani bugün fırında çalışmak zorunda kaldım. Çıkan taze ekmekleri alıp rafa dizmem gerekti. Babam bana çok iyi davrandı. Fırında ona yardım ettiğim zaman bana hep böyle iyi davranır. Ama ben bu işten nefret ediyorum. Fırından çıkan ekmekler insanın elini yakıyor ve bir süre sonra hiçbir şey hissedemez oluyorsun. Şimdi avuçlarım kıpkırmızı ve davul gibi şişti. Sıkıntıdan da patladım!

Ama sonra fırında nihayet komik bir şey oldu. Gülmekten kırıldım. Öğleden sonra, ertesi sabah için hamur hazırlayan kalfamıza yardım ediyordum. Bu arada şık, siyah takım elbiseli yaşlı bir müşteri, dün bizden aldığı ekmeğin taş gibi sert olduğundan yakınıp durdu. Babam lafın altında kalır mı! Bir süre adamla tartıştı ama sonra kibarca özür diledi ve böyle bir şeyin bir daha olmayacağına dair söz verdi. Fakat adam sakinleşeceğine giderek daha çok sinirlenmeye başladı ve hesap yapmaya çalışan babamı bir türlü rahat bırakmadı. Bu sırada ben de üst üste dizilen un çuvallarına tırmanmış en üsteki çuvalı aşağıda duran kalfaya yavaşça vermeye uğraşı-

yordum. Çuvalın uçlarını sıkı tutup aşağı uzattım ama ağzına kadar unla dolu o elli kiloluk salak çuval elimden kayıverdi. Parmaklarımı son anda çuvalın dikişlerine geçirdim ve onu tutmaya çalıştım. Kalfa geri sıçradı ve tam o anda çuvalın dikişleri patlayıverdi. Un bir şelale gibi adamın üzerine döküldü. Undan bir bulut yükseldi ve burnum, gözlerim o iğrenç maddeyle doldu. Babam öksürüğe boğuldu ve ikimize en okkalı küfürleri savurdu. Adamsa alçıdan bir heykel gibi olduğu yerde kalakaldı; gerçekten de öyle görünüyordu. Babam dönüp adamı görünce, makaraları koyverip gülmeye başladı.

Kalfa her şeyi daha da beter bir duruma soktu. Hâlâ dilini yutmuş gibi duran adamın yanına aceleyle koştu ve hamurlu elleriyle vurarak adamın unlu elbiselerini temizlemeye başladı. "Şimdi hallederiz bayım, şimdi hallederiz," deyip adamı sakinleştirmeye çalıştı.

Unla ve kalfanın ellerinin yapış yapış izleriyle dolu şık takım elbisenin görüntüsü aklıma geldikçe gülüyorum hâlâ. Tabii adamcağız hiçbirini komik bulmadı. Küfrederek bir hışım fırından çıkıp gitti.

Umarım babam kısa sürede kendine yeni bir çırak bulur. Fırında çalışmak benim için çekilmez bir durum.

Şiirler, yeni defterde çok daha güzel görünüyorlar.

29. 6

Bugün ekmek pişiren kalfa, bütün fırıncıların cennete gittiğini söyledi. Nedenini sorduğumda da gülerek cevapladı: "Biz dünyada zaten cehennemdeyiz." O da benim gibi bu işten nefret ediyor mu acaba?

30. 6

Allahtan artık fırına gitmeme gerek yok! Babam sonunda yeni bir çırak buldu.

Bugün komşularımız arasında kavga çıktı. Yusuf top oynarken bir komşunun camını kırdı. Çiçekçi Nuri'nin karısı, Yusuf'a ve anne-babasına küfretti. Birkaç dakika sonra da bütün komşular akla geldik gelmedik her şey için kavga ediyordu; kırılan cam çoktan unutulmuştu. Bir saat sonra da hiçbir şey olmamış gibi hepsi bizde oturup kahve içiyordu.

3. 7

Kardeşim Leyla'yı artık kandıramıyoruz. Daha önce bizi rahat bırakması için, ceylanına göz kulak olsun diye Leyla'yı Salim Amca'ya gönderiyorduk. Salim Amca, daima şaşırmış gibi yapar ve Leyla'ya, "Aa, ceylan yine mi kaçmış? Gel, onu birlikte arayalım, ama onu aramadan önce, sana bir masal anlatayım. Tamam mı?" derdi. Leyla da heyecanla masalı dinler, bizi ve ceylanı unuturdu. Böylece biz de rahatsız edilmeden keyfimizce kâğıt oynardık.

Bugün Leyla'yı tekrar kandırmak istedik ama o, "Salim Amca'nın hiç ceylanı olmadı ki," diyerek küçük kızlardan hiç hoşlanmayan Yusuf'un yanına oturdu ve onun elindeki kâğıtlara baktı. Sonra birdenbire bağırdı: "Senin üç papazın var ama neden sadece iki valen var?"

Yusuf elindeki kâğıtları fırlatıp atarak çıkışınca, Leyla zırlamaya başladı ve Yusuf ona birkaç kuruş verene kadar susmadı. Bu kez kalktı Mahmud'un yanına oturdu. Ama Mahmud Leyla'ya nasıl davranması gerektiğini iyi biliyor. Mahmud Leyla'yı şapur şupur öptü. En nefret ettiği şey. Leyla viyakladı ve tiksinerek yanaklarını sildi, sonra da koşarak ortadan kayboldu.

5. 7

Bizim komşu kadınlar öğleden sonraları bir araya gelip büyük bir keyişe kahve falı bakıyorlar. Çok ilginç. Bazıları

kahve falına bakarak gelecekte olacakları bileceklerine inanıyorlar. Ben eğlenceli buluyorum. Ama fala en güzel Varde teyzem bakıyor. Varde teyze fal bakarken kendini o kadar kaptırıp ciddileşiyor ki gülmekten alıkoyamıyoruz kendimizi. Fakat o hiç istifini bozmadan anlatmasına büyük bir ciddiyetle devam ediyor. En karmaşık şeyleri katıyor fala ve bir süre sonra kendimizi âdeta masalsı bir ortamın içinde buluyoruz. Heyecanla dinlemeye koyuluyoruz ve araya saçma yorumlar atmaktan vazgeçiyoruz. Teyzem, bize gelecekte yaşanacak güzelliklerden ve kötülüklerden bahsediyor. Anlatırken sesi hüzün, kaygı ve sevinç arasında gelip gidiyor. Ama en güzeli, Varde teyzenin falının nasıl biteceğinden hiçbir zaman emin olmayışımız. Diğer kadınların tersine onun fallarında, her zaman mutlaka mutlu bir son yoktur.

7. 7

Ne olacağına bir türlü karar veremeyen bir ağaç üzerine şiir yazdım bugün. Ağaç bazen aya, bazen kırlangıca benzeyen garip garip yapraklar veriyormuş; çünkü, gördüğü her şeyden büyük bir heyecan duyup etkileniyormuş. Komşuları ise onun bu haline gülüp dalga geçiyorlarmış.

10. 7

Bir fırının hapishaneden ne farkı var? Babam otuz yılı aşkın bir süredir aralıksız olarak fırında çalışıyor. Sadece kendi düğününde ve benim vaftizimde çalışmamış. Kardeşim Leyla'nın vaftizinde bile çalıştı. Her gün sabahın dördünde kalkıyor ve akşam beşe kadar çalışıyor. Eve geldiğinde duş alıp bir şeyler yiyor, birkaç saat kestiriyor ve bizimle biraz sohbet ettikten sonra mahallenin erkeklerinin buluştuğu berbere gidiyor. Sonra tekrar hemen eve dönüyor. Bir daha yemek yiyor ve yine uyumaya gidiyor. Onu saat ondan sonra uyanık görmek mümkün değil.

Yaz olsun kış olsun, her gün böyle. Her zaman sabah dörtte kalkar; saat de kurmaz. Bunu nasıl yaptığını öğrenmek isterdim. Annem üç dört kez seslenmeden yataktan çıkamam ben. Bir defasında ona bunu nasıl yaptığını sordum, dedi ki: "Otuz yıl boyunca her gün dörtte kalkarsan bu iliklerine işler ve içindeki çalar saat ile uyanırsın. O saat, İsviçre saatlerinden daha güvenlidir." Belki o hoşlanıyordur ama bu bana göre bir yaşam değil.

11. 7

Bugün öğleden sonra saat ikide Nadya'yı gördüm. Bana her zaman olduğu gibi gülümsedi ama ben yine cesaret edip karşılık veremedim. Çünkü babası yakınlarındaydı.

Sadece ben korkmuyorum babasından. Onlar buraya taşındı taşınalı sadece ben değil, sanki bütün sokak daha bir ürkek oldu. Babası gizli serviste çalışıyor ve herkes bunu biliyor. Gerçi sivil giyiniyor ama belinde taşıdığı silah, ince yazlık gömleğinin altından apaçık görünüyor. Açıktan taşısa ya, bizi kandıracak güya!

Not: Bu yaz ne iş yapsam? Geçen yıl çok cimri bir kuyumcunun yanında çalışmıştım. Ondan önceki yıl da seyyar satıcılıkla şekerleme sattım. Allahtan bu yıl babamın fırınında bana ihtiyaç yok. Ama şimdiden harçlık biriktirmeliyim yoksa kışın işim yaş. Meteliksiz kalmak istemiyorum. Bizim semtteki tornacılarda seve seve çalışırdım ama bu aralar hiçbirinin çırağa ihtiyacı yok.

12. 7

Birkaç kez üst üste fenalık geçirince annem beni doktora götürdü. Başım dönüyor ve midem bulanıyordu. Doktor kan örneği aldı. Haftaya çarşamba tekrar gideceğiz.

15. 7

Papaz Mikael çok iyi bir insandı. Polisle çıkan bir arbedeye karıştığı için bugün sınır dışı edildi. Polis, daha gün doğmadan iki yoksul ailenin evlerini yıkmak için gelmiş. Papaz Mikael, evlerin yıkılacağını önceden biliyordu ve gece, evleri yıkılacak olan ailelerden birinin yanında kaldı. Aynasızlar coplarına davranınca, papaz, aileyi korumak için onların önüne atılmış. Arada bir onu eski bisikletinin üzerinde görürdüm. Hep acelesi vardı ve eski, yıpranmış giysiler giyerdi. Her zaman gülümseyerek selam verirdi bize. Babam onu daha iyi tanırdı ve bu cesur insanın mahallemizi terk etmek zorunda bırakılmasına çok üzüldü.

Çarşamba

Doğuştan Akdeniz Anemisi hastasıymışım. Doktorun dediğini anlamadım ve ona bunun ne tür bir tuhaf hastalık olduğunu sordum. Doktor, beni sakinleştirdi ve bunun zararsız bir kansızlık olduğunu söyledi. Annem sapsarı kesildi ve ayda en az iki kez et alıp yediğimize dair yemin etti. Doktor, hastalığın kalıtsal olduğunu ve sadece Araplarda, Yahudilerde ve Türklerde görüldüğü için bu ismi aldığını anlattı. Buna rağmen daha fazla et yemem gerekiyormuş.

Bunun üzerine annem çıkınında ne kadar parası varsa buldu çıkardı. Benim için iki yüz gram kıyma aldı ve baharatla karıştırıp kebap yapmak için hazırladı. Leyla, daha et pişerken mızmızlık etti; kendisinde de kansızlık olduğunu söyledi. Sonuçta kardeşmişiz. Annem, şişteki etleri pişirip bana getirdiğinde Leyla kocaman gözlerini dikti bana. Bir lokma bile geçmedi boğazımdan. Eti üçe böldüm ve annem de yemeye başlayana kadar hiç dokunmadım.

Salim Amca bana Akdeniz anemisinin nasıl oluştuğunu anlattı: "İnsanlar on yıllar boyu açlık çekerse, yoksulluk onlann

kemiklerine işler ve kansızlık oluşur. Artık bir günlüğüne yenilen kebaplar da fayda etmez. İnsanların yüzyıllar boyunca kamı doymaii." Salim Amca'nın dediğine göre bu İncil'de bile yazılıymış.

18. 7

Ali, yıllardır harçlığını turistlerden çıkanyor. Ali'nin okulda notlan çok kötü. Bir tek İngilizcesi çok iyi. Sadece geçen yaz tam üç yüz lira kazandı. Bu kadar çok parayı ben on yılda bir araya getiremem. Ali, bu işi çok kurnazca yapıyor. Annem, "Turistleri ayartacağına kiliselerin ve camilerin önüne gidip dilen daha iyi," diyor. Bunu yapmak ahlakımı bozarmış. Gerçi bozacağını sanmıyorum ama yabancılarla konuşmaya utanıyorum. Ali turistlere önemli yerleri, ucuz eşya ve otelleri gösterdiği için turistlerin ona minnettar kaldığını söylüyor. Ali'de birçok turistin adresi de var ve turistlerden arada bir kart alıyor. Ali turistlerin satın aldıklan her şeyden yaklaşık yüzde onluk bir pay alıyor. Bazen polisler geldiğinde kaçmak zorunda kalıyor, çünkü polisler Ali'nin turistlerden para almasını istemiyor.

20. 7

Beş gün önce Salim Amca, marangoz İsmat'ın atölyesinde bana bir iş ayarladı. Ağaç ile uğraşmak hoşuma gidiyor. İsmat garip bir tip. İşe başladığımda atölyesi tam bir çöplüğe benziyordu. Derleyip toplamak iki günümü aldı. Şimdi atölyede çalışmak daha kolay. Ama İsmat, ortalığa getirdiğim düzen yüzünden istediği hiçbir şeyi bulamadığından yakındı durdu. İşin garibi, hiçbir şey yapmadan saatlerce öylece oturduğum zaman hiç söylenmiyor. İsmat çok ağır çalışıyor ve çalışırken mutlaka türkü söylüyor. Türkü söylemesi de bir garip. Sabahları atölyeye adımını atar atmaz bir türküye başlıyor ve bütün gün bu türküyü tekrarlayıp duruyor. On saat boyunca aynı melodi ve aynı sözlerle mırıldanıp duruyor. Günlerce

bir köylünün sipariş ettiği küçük bir masa üzerinde çalıştı. Sonunda bitirdiğinde kendisinden ve eserinden çok hoşnut kaldı. Ona yaptığım çayları severek içiyor. Benim de içmeme izin veriyor. Ama fazladan bir çivi çaktım mı çok kızıyor.

Sadece bir kadın müşteri beni sinir ediyor. Her gün atölyeye geliyor ve nişanlı kızı için sipariş verdiği yatak odası eşyalarını soruyor. İsmat her seferinde ona yeni bir şeyler söylüyor ve kadını avutup geri gönderiyor. Ama şimdiye kadar yatak odası ile ilgili atölyede bir şey yaptığını hiç görmedim. İsmat bugün kadına gelecek hafta eşyalarını kesin olarak alacağına dair söz verdi.

21. 7

Yusuf, geçen yaz yaptığı gibi inşaatta çalışmak istemiyor. O da Ali gibi turist avına çıkmak istiyor. Ali, Yusuf'a yapması gereken birkaç şey öğretti ve onu iki gün boyunca yanında dolaştırdı. Şimdi Yusuf, kolay para kazanmanın yolları üzerine ha bire konuşup duruyor. Yusuf, Ali'nin tersine turistleri pek sevmiyor. Turistleri çok aptal buluyor. Mahmud ve ben onu bugün işlettik. Yusuf'u süslenmiş yaşlı bir Amerikalı kadınla gördüğümüzde onunla kasten İngilizce konuştuk. Kıpkırmızı kesildi.

Yusuf ve onun berbat İngilizcesi! Biraz önce ona bu işi nasıl yaptığını sorduğumda bana şu karşılığı vermişti: "Turistler gerçekten önemli şeyler mi bilmek istiyor sanıyorsun? Sadece neyin nerede, kaça olduğunu soruyorlar. Bunu da insan iki günde öğreniyor."

25. 7

Kız kardeşim için yaptığım üç bölmeli küçük süs sandığını bugün nihayet bitirdim. İsmat'tan habersiz günlerdir onunla

uğraşıyordum. Öğlen paydosunda sandığı kardeşime götürdüm ve çok sevindi.

Bugün yatak odası için eşya sipariş eden kadın yine geldi ve İsmat'a bağırdı. İsmat, kadına aldırmadı bile, tutturduğu türküyü söylemeye devam etti sadece. Türkü sanki kadın için yazılmıştı: "Yokuşu çıkarken dert etme/ Nasılsa biraz sonra tepedesin/ Tepenin ardı sadece çabucak bir iniş."

Kadın İsmat'a köpürerek, gelecek hafta siparişleri bitirmiş olmazsa türkü neymiş asıl o zaman göreceğini söyledi.

30. 7

Allahtan kadını beş gündür görmedik. İsmat'ın kadına yalan söylemesinden ben utanıyorum. Beş gündür dışarıda çalışıyoruz. Zengin bir tüccar, şatafatlı evinin değerli ağaç kapısını tamir etmesi için İsmat'ı çağırdı. Bugün kapıyı bitirdik. Bir şaheser çıktı ortaya! İsmat kapıyı gerçekten çok iyi yaptı. Biri baktığında kapının daha önce dökülmek üzere olduğunu fark edemez. İsmat kapının bazı parçalarını çıkarıp yaptığı el oymalarıyla değiştirdi. Adamın karısı ve tek oğlu birbirlerini dürterek, gören de İsmat'ın basit bir kapıyı değil de koca bir piramidi restore ettiğini sanacağını söylediler. Ama İsmat'ın acelesi yoktu ve ha bire çay istedi. Sonunda adam öyle memnun kaldı ki, İsmat'a istediği fiyatın çok üzerinde bir ödeme yaptı. Benim cebime de beş lira sıkıştırdı. (Oysa İsmat'ın yanında haftada ancak dört lira alıyorum!)

1. 8

Bugün olanlar oldu! İşlerin yolunda gitmeyeceği belliydi zaten.

Gerçekten inanılmaz şeyler oldu: Bugün kadın saat ona doğru atölyeye geldi. İsmat'tan ya eşyaları ya da üç yüz lira

avansını geri vermesini istedi. İsmat, kadınla dalga geçti ve inişli-yokuşlu türküsünü yeniden söylemeye başladı. Kadın öfkeden deliye döndü ve ısıtılmış tutkal kabını alıp İsmat'ın başından aşağı döktü. Kadın, yatak odası için verdiği siparişler bitene kadar her gün atölyeye gelip bir kutu tutkalı İsmat'ın başından aşağı dökeceğini söyleyerek tehdit etti ve bir hışımla atölyeden çıkıp gitti. İsmat, gayet sakin hiçbir şey olmamış gibi sandalyesinde oturmaya devam etti ve polise haber vermemi söyledi. İsmat sanki başından omuzlarına, karnına ve yere damlayan tutkalı fark etmemiş gibi davranıyordu. Onun böyle davranmasına şaşırdım ve var gücümle yakındaki karakola koştum. Fakat görevli polis memuru çok meşguldü ve beni üç saatten fazla bekletti. Polis olan biteni dinledikten sonra bana inanmadı ve beni kovmak istedi ama ben şaka yapmadığımı söyleyip yemin ettim. Sonunda polisle birlikte atölyeye geldiğimizde, İsmat'ın üzerindeki tutkal kurumuştu ve İsmat hâlâ olduğu yerde kımıldamadan oturuyordu. Polis memuru bir süre şaşkınlıkla İsmat'a bakakaldı. Sonra sanki karşısındaki uzaylıymış gibi yaklaşıp İsmat'ın kafasını kask gibi kaplayan sertleşmiş tutkala bir iki kez parmağı ile vurdu ve "Sert, sert" diye mırıldandı.

İsmat, "Memur bey! Kadın kendi atölyemde saldırdı bana!" diye yakınmaya başladı.

Polis, "Müsaade ederseniz kadının size neden saldırdığını sorabilir miyim?" diye bağırdı.

"Çünkü yatak odası için sipariş verdiği mobilyaların keresteleri daha gelmedi," diye cevap verdi İsmat.

"Bu ülkede en iyisi deli olmak; ancak böyle mutlu olunur!" diye çaresizlikle inledi polis. Yumruğuyla masaya vurdu: "Hükümet tahtaları limanda çürütür. Kızın biri, özel yatak odası yapılmadan evlenmez. Ben de günümün yarısını zil

zurna sarhoş, caminin ortasına kusan bir turistle uğraşmakla geçiririm. Üstelik ona vuramam, çünkü herif bize dost bir ülkeden gelmiş. Kadın adamın kafasına tutkal döker ve o angut da kafasında kuruyan tutkala dokunmaz. Tanığın var mı lan?"

Bu kadarı da fazlaydı. Şimdi ikisi de kafayı yedi diye düşündüm.

İsmat gayet sakin yanıt verdi memura. "Evet. Oğlan tanıktır."

Polis memuru, "Ama o daha on sekiz yaşın altında ve tanıklığı geçerli değil," dedi ve defterine bir şeyler yazmaya başladı. İsmat ayağa kalktı ve sertleşmiş tutkalı suyla yıkayıp temizlemeye çalıştı. Ama tutkal yerinden oynamadı bile.

Polis memuru iğneleyici bir biçimde, "Bir de keskiyle dene," dedi ve kadının adresini alıp gitti.

2. 8

İsmat işe bugün kafasına bağladığı bir eşarpla geldi. Sesi soluğu çıkmadı. Örtü biraz kaydığında, saçlannı sıfıra vurduğunu gördüm.

3. 8

Biraz önce anneme beş, kız kardeşime ise bir lira verdim. Ama her ikisi de parayı ne için istediklerini söylemediler.

4. 8

On beş liradan fazla param var! Anneme dün bir çift çorap aldım. Annem o kadar mutlu oldu ki, sevinçten ağladı. Daha önce kendisine hiç böylesi iyi bir çorap alamadığını söyledi. Bugün de yarım kilo kahve aldım ona. Akşam yemeğinden sonra babam, getirdiğim kahveden içti. Annem ona, kahveyi benim aldığımı söyledi gururlanarak. Babam şaşkınlıkla baktı bana.

Babam uyumaya giderken bana, "Çalışkan küçük marangozum benim," dedi.

5 Ağustos

Annemin benden gizli neler çevirdiğini merak ediyorum. Öyle gözüküyor ki bana bir sürpriz hazırlıyor. Ne zaman kapıdan içeri girsem bir şeyler gizlemek ister gibi acele ile odadan çıkıp gidiyor.

9. 8

Nadya bugün hiç ortalarda görünmedi. Oysa iki gündür onu görmüyorum! Eve döndüğümde annem yine odadan sessizce çıkıp gitti. Ama etrafta mavi bez parçaları gördüm. Bak sen şu işe! Sürprizin ne olduğunu tahmin ediyorum!

11. 8

Tahminim doğru çıktı! Annem, dünyanın en iyi annesi, ama maalesef aynı zamanda da en kötü terzisi. Bu bir pijama takımı mı şimdi? Pijamanın kolları çok kısa, ancak dirseğime kadar geliyor. Sırt kısmı da daracık; içinde bir korkuluk gibi duruyorum! Alt tarafı ise öyle geniş ki! Anneme, "Herhalde hayvanlara karşı bir düşkünlüğün var," dedim. Pijama beni de bir fili de içine alacak kadar geniş! Gülmekten gözlerimizden yaş geldi.

15. 8

Kadın atölyeye bir daha hiç uğramadı. Kadın polise, İsmat şikâyetini geri çekerse verdiği avanstan vazgeçeceğini söylemiş. Bugün İsmat karakola çağrıldı. Geri geldiğinde zafer kazanmış gibi güldü ve türkü söyledi. Saçları artık biraz uzadı.

16. 8

Şam'da Ağustos sıcağı çekilmeyecek kadar bunaltıcı. Gündüzleri sıcaklık bazen gölgede kırk iki dereceyi buluyor. Gece sıcaktan uyku tutmuyor. Yatak, içine çivi atılmış gibi batıyor ve sık sık uyanıyorum. Ben de herkes gibi en ufak esintiyi kaçırmamak için terasta oturuyorum. Şam geceleri çok sessiz. Eskiden şafağın sökmesiyle birlikte müezzinler yüzlerce minareden aynı anda "Allahu ekber..." diye namaza çağırırdı. Bugünse, teypleri hoparlörlere bağlayıp doldurdukları kasetleri çalıyorlar. O kadar çok teybin ayarlanmasında yaşanan ufak gecikmeler de ezan sesinin yüzlerce yankı yapmasına neden oluyor. Bazen terasta uyuyakalıyorum ve boynum tutuluyor.

17. 8

Salim Amca, turistlerin fotoğrafını çekmesine izin vermiyor. Geleneksel Arap giysisi bu ahmakların hoşuna gidiyor. Pala bıyıkları ile ürkütücü bir görünümü var. Bugün ona, turistler fotoğraf makinelerini çıkardıklarında neden yüzünü elleriyle kapattığını sordum. Salim Amca buna bir kez izin verdiğini ama ardından uzun süre hasta yattığını söyledi. Fotoğraf makinesi ruhundan bir şeyler çalmış.

Amca da bazen biraz abartıyor.

18. 8

Bugün polisler Ali'lerin evinde arama yaptı. Polislerden biri, Ali gelene kadar evde bekledi ve onu alıp karakola götürdü. Turistin biri polislere, pahalı kamerasını Ali'nin çaldığını söylemiş. Ali'yi karakolda fena pataklamışlar. Daha sonra turist o aptal makinesini barda bulmuş. Ali bırakıldıktan sonra eve geldi. Polisler bir daha turistlerle konuşmayacağına dair ona

bir kâğıt imzalatmış lar. Ali durur mu! Daha aynı gün öğleden sonra tekrar turist avına çıktı.

20. 8

Yusuf bir yığın telden nasıl böyle güzel oyuncaklar yapıyor doğrusu aklım ermiyor. Oradan buradan topladığı eski tellerden direksiyonu olan ve sağa-sola dönen arabalar, uçaklar; kapıları, pencereleri açılıp kapanan evler yapıyor. Gerçek birer sanat eseri. Araba tamircisinden iki bilye yatağı ayarladığımda Yusuf bana, sağa-sola dönen bir kaykay yapmama yardım etti. Bugün şansız günümdü. Kaykay ile kayıyordum ve çok gürültü çıkarıyordu. Olsun, yine de keyişiydim ve bağıra bağıra türkü söyledim; ta ki bir arı gelip dilimin ucunu sokana kadar. Dilim öyle bir şişti ki konuşamadım. Annem benimle dalga geçti ve nihayet çenemi kapattığı, kendisinin de kulaklarına huzur bahşettiği için kilisede bu aziz arıya iki mum adayacağını söyledi.

Dilim şimdi artık o kadar ağrımıyor ama uyuşması hâlâ geçmedi. Öyle berbat bir his ki!!!

22. 8

Mahmud'larda toplandık. Annesiyle babası bir düğüne gitmişti. Arkadaşlığımızı pekiştirmek onun fikriydi. Mahmud bir filmde görmüş bunu. Biz de ayrılmaz üçlü olarak adalet için savaşan bir çete kurmaya karar verdik. Bu fikir çok hoşuma gitti. Çetemiz için bir isim de bulduk: Kara El. İsim Yusuf'un fikriydi. Ne olursa olsun her türlü ihanetten nefret ettiğimizi söyledik ve çeteye bağlılık yemini ettik. Yusuf yeminin sözlerini yüksek sesle okudu. Ben ve Mahmud da onu yarı karanlık odada tekrarladık.

Yusuf, "Çete kime karşı olacak?" diye sordu ve pijama giydiğinde bile yanında taşıdığı tükenmez kalemi çıkardı. Mutlaka

birilerine karşı olmak istemiyordum. Ama Yusuf bir çetenin mutlaka birilerine karşı olması gerektiğini, yoksa bunun bir çete olmayacağını söyledi. Sonunda çetemizin Nadya'nın gizli serviste çalışan babasına ve annelerimize sürekli hile yaparak yiyecek satan bakkallara karşı olmasını kararlaştırdık.

24. 8

Dün Yusuf'larda toplanıp bir uyarı mektubu kaleme aldık. "Kara El Çetesi seni uyarıyor! Hafiye! Bir daha mahallemizden birini ihbar edersen tarafımızdan cezalandırılacaksın!"

Bu uyarı, bizi rahat bırakmasına yetecek kadar gözünü korkutmalıydı! Kâğıdı kapısına yapıştırma görevini aksi gibi bana verdiler. Bunu yapmak istemedim çünkü Nadya'yı seviyorum; sonuçta onun babası. Ama Yusuf ve Mahmud, "Önce adalet, sonra aşk gelir," dediler. Mahmud aslında anlayış gösterecekti çünkü Nadya'nın benim için ne kadar değerli olduğunu biliyor, ama Yusuf özellikle ısrar etti. Her birimizin cesaretini kanıtlaması gerektiğini söyledi.

"Ben ödlek değilim ve bunu yapacağım," diye bağırdım ve koşarak eve gittim. Gece uyuyamadım ve bugün İsmat'a da gitmedim. Bütün gün keyifsizdim. Nadya öğrenirse bunu ona nasıl açıklayacağım? Bu gece bana verilen süre doluyor, yoksa korkaklıktan dolayı Kara El Çetesi'nden atılacağım. Katlanmış kâğıt parçası pantolonumun cebinde duruyor; öyle sıcak ki, sanki kordan. Belki Nadya beni bağışlar.

26. 8

Dün gece kâğıdı kapıya yapıştırdım. Daha sonra Yusuf oradan geçip kâğıdın takılıp takılmadığını kontrol etti. Ama uzun süre Nadya'ların evinin önünde dolanıp durdu. Niye o kadar oyalandığını merak ediyorum.

Sabahleyin kâğıt yoktu. Acaba ajan onu okumuş muydu? Nadya ile karşılaşmamaya çalıştım ve utancımdan yerin dibine geçtim.

Yusuf ve Mahmud cesaretimden dolayı beni kutladılar.

27. 8

Nadya, yazdığımız uyarıyı babasının okuduğunu ve öfkeden köpürdüğünü söyledi. Babası uyarının bir illegal örgüt tarafından yapıldığını söylemiş. Nadya da kimin yaptığını bilmiyor ama sanırım babasının böyle öfkelenmesine seviniyor. Çete olarak bu haberi kutladık. Mahmud, sadece "Bekle!" uyarısı olan ikinci bir kâğıdı kapıya yapıştırmak istedi ama ben ve Yusuf bunu kabul etmedik. Önce olacakları bekleyip görmek istiyoruz.

31. 8

Son günlerde bizim sokakta öyle çok şey oldu ki. Yazmaya bir türlü zamanım olmadı! Ajan gerçekten deliye döndü. Manava, uzmanlara kâğıttaki mürekkebi ve yazıyı incelettiklerini söylemiş. Korkudan neredeyse altıma edecektim. Ama Yusuf, hafiyenin asla anlayamayacağını söyleyerek beni sakinleştirdi. Güzel yazımdan dolayı otomatik olarak büyük birinin yazdığını düşüneceklerini ve on dört yaşında bir çocuğun akıllarına bile gelmeyeceğini söyledi.

Gece rüyamda, polis timlerinin sokağımızı kuşattığını, beni tutuklayıp kelepçeli eller ve önü açık gömlekle götürdüklerini gördüm. Mahalledekiler de mendilleri ile bana el sallıyorlardı. Önünden geçerken Nadya bana doğru koşuyor ve hıçkırarak boynuma atılıyordu. Beni hapishaneye götüren kamyon sokağın sonunda duruyordu. Polisler korkudan titremeye başladılar çünkü Salim Amca aniden kır bir atın üstünde beliriverdi.

Onu simsiyah bir at üzerinde güçlü kuvvetli bir delikanlı takip ediyordu. Mutlaka Salim Amca'nın eşkıyalarından biriydi.

Şimdi, bunları rüyamda mı gördüm yoksa aklımdan mı geçirdim bilmiyorum.

1. 9

Bugün portakaldan çok güzel bir fener yaptım. Önce portakalın içini çıkardım, sonra kabuğunda küçük delikler açtım ve içine bir mum koydum. Işık, kabuğun gözeneklerinden sanki binlerce küçük sarı lamba yanıyormuş gibi dışarı yansıyor.

3. 9

Tanıdığımız bütün oğlanların çeteye uygun olup olmadığını oturup konuştuk ve sonunda sadece Ali'nin çeteye uygun olduğuna karar verdik.

4. 9

Ali'yle Kara El Çetesi'ne girmek isteyip istemediğini konuştum. Ali bir haydut değil, bir turist avcısı olduğunu söyleyerek benimle dalga geçti, ama çeteye bir iş verebileceğini söyledi. Yorgi kendisinden üç lira borç almış ama şimdi bunu inkâr ediyormuş. Eğer Yorgi'yi dövüp ondan üç lirayı almayı başarabilirsek bir lirasını bize vereceğini söyledi. Yusuf, çetenin ekonomik durumunun iyi olacağını belirtip bu işi almamız gerektiğini söyledi. Ama Mahmud ve ben karşı çıktık. Yorgi'nin Ali'ye ne yaptığı bizi ilgilendirmez. Biz adalet için çalışan bir çeteyiz, aynasız değil.

5. 9

Nadya sokağın köşesinde beni bekledi. Nadya, her geçen gün daha çok hoşuma gidiyor.

7. 9

Daha biraz önce Nadya bana, "Neden hep kaçıyorsun?" diye sordu. Birkaç gün önce de köşede beni beklerken yanından geçip gitmiştim. Öyle güzel gülmüştü ki! Ah bir de başka bir babası olsaydı!

9. 9

Nadya gizlice buluşmamızı istiyor. Ona canım istemiyor dedim. Açık açık babasından korktuğumu söyleyemezdim ya!..

11. 9

Babam günlerdir kötü unlar yüzünden söylenip duruyor.

Salim Amca bugün çok güzel bir laf etti. Gençken yaşadığı bir şeyleri anlatırken, bizim avluda kadınlarla oturup patateslerini soyan Yusuf'un annesi Salim Amca'yı çekiştirip onun abarttığını söyledi. Salim Amca gayet sakin, "Yani sen benim yalan söylediğimi mi düşünüyorsun?" diye sordu. "İyi de yalan, gerçeğin ikiz kardeşidir. Biri adımını atar atmaz, diğeri hemen arkasından görünür. Sadece onu görmek için iyi gözlere ihtiyaç var."

Kadınlar kendi aralarında salakça kıkırdadılar. Ama Salim Amca'nın ne demek istediğini anlamadılar. Ben anladım. Harika bir söz.

13. 9

Şu Mahmud'un gözünden de hiçbir şey kaçmıyor. Bugün Nadya'nın başını şöyle bir okşadım. Nadya kıpkırmızı oldu. Mahmud sahtekarı yanıma geldi. Uzun süreden beri her şeyin farkındaymış. Ve böyle yapmaya devam edersem, hapiste nişanıma şahitlik edebileceğini söyledi.

15. 9

Mahmud sürekli sorular soruyor! Bugün harika bir Amerikan polisiye filmi seyrettik. Filmden sonra Mahmud'un keyfi kaçmıştı, sinirliydi. Ona nedenini sorduğumda ise şu karşılığı verdi: "Tüm suçluların siyah saçlı, esmer ve çirkin olduklarını hiç fark etmedin mi? Neden hep böyle? Niye hiç sarışın, yakışıklı bir adam suç işlemiyor? Böyle filmler daha heyecanlı olurdu! Oysa böyle olunca, film başladıktan beş dakika sonra cinayeti kimin işlediğini biliyorum. Dedektifin bunu çözmesi için iki saat uğraşması öyle salakça ki!"

17. 9

Komşulara rezil olduk! Değirmenci kapımıza dikilip avazı çıktığı kadar babamı çağırdı. Annem, babamın evde olmadığını söylemek zorunda kaldı. Adam, anneme pek inanmadı ve babamın da dinlediğini düşünerek annemle bağıra bağıra konuşmaya devam etti. Babam gelecek salı gününe kadar parayı ödemezse, artık ona un vermemekle tehdit etti.

Nadya 'uçan ağaç' üzerine yazdığım şiiri çok beğendi. Ama yazım yüzünden şiiri ona hediye edemedim Babası yanlışlıkla bir görse yazımı hemen tanır!

18. 9

Galiba artık bir daha hiç okula gidemeyeceğim. Babam akşam yemeğinde, artık işlere tek başına yetişemediğini ve eğer kendisine yardım etmeyecekse dünyaya ne diye bir erkek çocuk getirdiğini söyledi. Ama ben fırında çalışmak istemiyorum. Ne pahasına olursa olsun!

Babam sonra sesini yükseltince Salim Amca bize çıktı. Salim Amca, dostunu, yani beni ziyaret etmek istediğini söyledi. Annem gelmesine sevindi, çünkü babam Salim Amca'yı

çok sevip sayar. Harika, Salim Amca dostluğumuza her zaman sahip çıkıyor; babam öfkeyle beni en azılı haydutlardan saydığı zaman bile. Sık sık bu adamın asla ölmemesini diliyorum.

20. 9

Bugün aklıma güzel bir fikir geldi. Babamın beni okuldan almaması için 'Kara El Çetesi' adıyla babama bir tehdit mektubu yazılmasını istedim. Mahmud kısa bir metin yazdı:

"Beyefendi! Sizinle herhangi bir sorunumuz yok ama zeki oğlunuzu okuldan almamalısınız. Bunun çetemizin isteğine aykırı olduğunu belirtmeliyiz. Bütün saygı ve sevgimize karşın sizi bu konuda uyarmak zorundayız!"

Yazıyı çok aptalca buldum. Sanki onu bir kutlamaya davet eder gibiydi. Ben kelimeleri daha dikkatli seçip gerçekten tehdit etmemiz gerektiğini önerdim ama Mahmud bunu kabul etmedi. Mahmud, kendi babasından daha çok benimkine saygı duyuyor.

Yusuf, yazıdaki "zeki" kelimesini dalgaya aldı. Biliyorum, Yusuf sınıfın en iyisi olmamı çekemiyor. Kıskanç olduğunu yüzüne söyleyince kavga ettik.

Yusuf, "Sadece kendi üyelerinin aile sorunlarıyla ilgilenecekse boktan bir çete bu!" diye bağırdı ve çeteden istifa ettiğini söyledi.

Ben de bıktım artık. Kendi üyelerini bile korumayacaksa ne işe yarar ki! Mahmud, ikimizin de istifa edebileceğini ama kendisinin tek başına devam edeceğini söyledi. Onunla dalga geçtik.

Hayret, çok samimi arkadaşlarız ama çetemiz bir sonbahar bile yaşamadı. Büyükler bu işleri nasıl yapıyor acaba?

21. 9

"Camiler mermerden yapılıyor oysa bizim evler dökülüyor ve tavandan kafamıza toprak parçaları düşüyor. Güneş, cami avlularında oynaşırken insanlar nemli, karanlık deliklerinde nefes alamıyorlar." Mahmud, öfke içinde ailesi ile birlikte bir göz odada oturan amcasından bahsetti. Kaldıkları odanın tek bir penceresi varmış. Aileye birazcık ışık ve temiz hava sağlayan, boş bir alana bakan bir tek bu pencereymiş. Şimdi de Suudi Arabistanlı zengin bir şeyh evlerinin hemen bitişiğindeki o alana bir cami diktiriyormuş. Caminin yüksek duvarları evlerin duvarlarıyla neredeyse bitişik yapıldığı için camiye bakan bütün evlerin pencereleri kapatılmış. Mahallelinin protestoları da caminin yapılmasına engel olamamış. Çünkü şeyhin yüksek makamlarda adamları varmış.

Bu yüzden amcası bir yıldır artık camiye gitmiyormuş.

22. 9

Seyyar satıcılar, mallarına övgüler düzerken çoğunlukla güzel ama bazen de komik şeyler söylüyorlar. Bunların arasında en usta olanları ise sebze ve meyve satanlar.

"Isırın, sonra hıçkırın! Ayvaaa!"

"Çiyi içinde incirin!"

"Domateslerim yanaklarını süsledi, gezmeye çıktı!"

"Arılar kıskançlıktan çatladı! Bal kavuuuun!"

Sadece her öğle soframızı süsleyen taze ve ucuz tarhun bu övgülerin dışında tutuluyor.

"Tarhun, seni kalleş!"

Tarhuna neden kalleş dediklerini anneme sordum. Annem, tarhunun sadece ekildiği yerde yetişmediğini, köklerini toprağın altından yayıp komşu tarlalarda da bitiverdiğini söyledi.

Bütün seyyar satıcılar abartıyor. Mallarına sadece özenle bakmakla kalmıyorlar, âdeta tek tek tanıyorlar. Bazıları, o cılız marulları yetiştirmek için toprağa nasıl baktıklarını, neler neler yaptıklarını anlatırken ölçüyü iyice kaçırıyor ama.

Balıkçı bu işin piri. Daima, bir zamanlar uzak denizden ne büyük balıklar yakalayıp getirdiğini anlatıp durur. Balıkçı çok fazla abartınca Salim Amca sinirleniyor.

Balıkçı, "O balık tam yüz yirmi kilo, yüz elli gramdı," deyince eski arkadaşı Salim Amca da, o yüz yirmi kiloya değil de sefil yüz elli grama takıyor.

"İşte buna inanmıyorum. O balık en fazla yüz yirmi kilo, on gram etmiştir!" diyor. Sonra da bu iki ihtiyar keçi arasında sonu gelmeyen bir tartışma alevleniyor.

25. 9

Bugün bir turiste iyi bir ders verdik. Turist, eşi ile bizim sokaktan geçiyordu ve fotoğrafımızı çekmek istedi. Biz köpek sürüsü gibi on çocuk sırıtarak poz verdik. Turist bir sürü fotoğrafımızı çekti. Şişko Yorgi de Hasan'la itişip kakışıyordu. Yaptıkları o sersem turistin hoşuna gitti ve daha fazlasını görmek istedi. Cebinden bir dolarlık banknot çıkardı ve Yorgi'ye bunun karşılığında Hasan'ı yere yıkmasını söyledi. Tek bir sözcük İngilizce bilmeyen Yorgi yeşil doları görünce herifin ne istediğini hemencecik anladı. Gerçi Yorgi bir kuruş uğruna, anası bile olsa yere yıkar ya! Yorgi, hemen yeniden çelimsiz Hasan'ın üzerine çullanmak istedi ama Yusuf ondan daha hızlı davrandı ve Yorgi'yi boğazından tutup turiste İngilizce, "Yok ya! Karın seni tokatlasın da ben sana iki dolar vereyim. Resminizi ben çekerim!" diye bağırdı.

Yusuf, turistin fotoğraf makinesinin üzerine atıldı. Karısı kahkahalarla güldü. Adamın neden böyle dehşete kapılıp bak-

tığını Yorgi'ye açıkladım. Bu durum salak Yorgi'nin hoşuna bile gitti; adama bir dirsek atıp koşarak uzaklaştı. Adam ortamıza doğru sendeledi ve makinesiyle pantolonunun ceplerini kirli ellerimizden uzak tutabilmek için çok zor çabaladı. Sonra küfrederek sokaktan aşağı doğru koşup gitti.

26. 9

Yorgi bugün beni haftalığımdan etti (tamı tamına dört lira). Aşağılık domuz! Param ve sinemaya gitme planım suya düştü. Kapımızın önünde duruyordum ve Yorgi'ye izlemek istediğim filmin ne kadar müthiş olduğunu anlatıyordum.

Yorgi bana aniden, "Paranı ikiye katlamak ister misin?" diye sordu.

Ben de manyak gibi, "Soru mu bu! Elbette!" dedim.

"Şu Toni var ya, kadın doktorunun oğlu. Hani iddiaya girmeyi seven ve bir yığın parası olan? İşte onun deste deste parası var cebinde. Bir liracık kaybetse ne olur ki? He? Hiçbir şey! Zaten çok salak bir oğlan. İskambil kâğıtlanna dokunmadan kartların hepsini bildiğini iddia ediyor. İskambil kâğıtlarını senin gözlerinin önünde gidip satın alıyor. Sen onları kendi ellerinle karıştırıyorsun ve Toni desteye bakıp sana on defa arka arkaya kâğıtların hangisi olduğunu söylüyor. Ve iddiasına göre tahmini her zaman doğru çıkıyor."

"Peki yanlış tahmin ederse?"

"Bir hata yaparsa sen kazanırsın. Ben de bilmiyorum. Ya saçmalıyor ya da diğerlerinin anlattıkları gerçekten doğru," diye fısıldadı beni nasıl ikna edeceğini iyi bilen o alçak.

Merakla, "Başkaları ne diyor ki?" diye sordum.

"Babası ona röntgen hapları veriyormuş ve bunları yutunca duvarın diğer tarafını bile görebiliyormuş."

"Zırva! Madem öyle sen niye kendi paranı ikiye katlamıyorsun?"

"Toni, bir liranın altına iddiaya girmiyor. Benimse sadece birkaç kuruşum var."

"Peki o zaman haydi gidelim!" Bu salağı iyice merak etmeye başlamıştım.

"Peki bundan benim kârım ne olacak? Sana ben anlattım değil mi? Kazandığın her lira için üç kuruş?"

"Bir kuruştan daha fazlasını vermem. Sonuçta ortaya kendi paramı koyuyorum."

Yorgi teklifimi kabul etti ve birlikte Zeytin sokağına gittik. Şişko suaygırı, küçük çocuk parkının orada duruyordu. Üç kez bahse girdiğini ve hepsinde kaybettiğini, bu yüzden oynamak istemediğini söyledi. Yorgi oynaması için yalvardı ve Toni, ancak iskambil kâğıtlarını benim almam koşuluyla oynayacağını söyledi. Nasıl olsa kazanacaksam bir deste kâğıt almanın bir zararı olmayacağını düşündüm. Köşedeki dükkâna gittim ve bir liraya bir deste kâğıt satın aldım. Benim kadar salak biri bu yeryüzünde daha yok. Kendi kıçımı tekmeleyebilirim. Dünyada hiçbir koyun kasaba bıçağı kendi eliyle teslim edecek kadar aptal değildir. Aldığım kâğıt destesini açtım ve uzun süre karıştırdıktan sonra bir merdivenin üzerine özenle yaydım. Oyun için ortaya koyduğum bir lirayı Yorgi'ye teslim ettim. Toni de cebinden çıkardığı koca bir deste paradan bir liralık çekip Yorgi'ye uzattı.

Toni tecrübelerine dayanarak, "Oyundan kim cayarsa bir lirasını kaybeder," dedi. Destenin üstüne baktı ve "kız" diye fısıldadı.

Söylediği kâğıdı çevirdim ve gerçekten kızdı. O suaygırı bir kez daha konsantre oldu. Ben bunun bir tesadüf olduğunu ve şimdi havasının söneceğini düşündüm. Ama Toni'nin "vale" diyerek tahmin ettiği kâğıdı çevirdiğimde donup kaldım. Arka arkaya on kez doğru tahmin etti ve ben bir liramı kaybettim.

Bir eşek bile düştüğü bir çukura ikinci kez yanaşmaz. Oysa ben, kendimi iyice kaptırmış bir sonraki felakete doğru dörtnala koşuyordum.

Oyuna bu kez iki lira yatırdım. Toni bana yeni bir deste satın almayı önerdi ama ben istemedim çünkü eskilerine bir kez olsun dokunmamıştı. Yorgi'yi yanımdan kovdum. Bazı insanlar şansızlık getirir. Artık kazanmak istiyordum. Kâğıtları iyice karıştırdım ve merdivenin üzerine yaydım. Toni kâğıtları bir kez daha on kez arka arkaya doğru tahmin etti. Öylece kalakaldım. Yorgi özür diledi ve çekip gitti. Keyfi yerinde Toni de sallana sallana uzaklaştı yanımdan. Öfkeden titriyordum. Yorgi'ye ve özellikle kendimeydi öfkem. Ağır ağır eve yürüdüm. Yolda Yorgi'yi büyük bir külah dondurmayı yalaya yalaya mideye indirmekte olduğunu gördüm. Garip bir şekilde gülümsedi ve hemen gözlerini kaçırdı.

Mahmud'a röntgen haplarını anlattığımda benimle dalga geçerek ne kadar aptal olduğumu söyledi. Bana köşedeki o bakkalın sadece işaretli iskambil kâğıtları sattığını anlattı. Kâğıtlann arka yüzlerinde, rengarenk desenlerin arasında küçük işaretler varmış ve Toni bunlara bakarak kâğıtları bir bir tanıyormuş. Mahmud'ta da bu kâğıtlardan vardı. Biraz inceledikten sonra ben de on üç farklı işareti birbirinden ayırmayı çabucak öğrendim. Mahmud hemen bu akşam gidip Yorgi'ye iyi bir dayak atmayı düşünüyordu ama sonra daha iyi bir plan yaptık. Şeytanca bir plan! Ama Yorgi'ye hiçbir şey çaktırmamamız gerek. Acilen beş liraya ihtiyacımız var. İkimizde de bu aralar metelik yok. Bakalım belki Salim Amca bize biraz avans verir.

27. 9

Onlara günlerini gösterdik. Toni'yi düpedüz soyup soğana çevirdik. Bir daha asla Yorgi ile konuşmaz. Salim Amca harika

bir insan. Bize hiçbir şey sormadan beş lirayı çıkarıp verdi. Mahmud, kendisini Toni'ye gitmeye kandırması için Yorgi'nin gözlerinin önünde paralarla oynayıp durdu. Sonra Mahmud her şeyden habersiz bir kuzu gibi, Yorgi'nin peşine takıldı ve çocuk parkına gittiler. Mahmud köşedeki bakkala gitti ama sadece bir kutu sakız alıp geri döndü. Dönerken cebinde hazır tuttuğu işaretsiz iskambil kâğıtlarını çıkardı ve kendisini bekleyen Yorgi ve Toni'nin yanına gitti.

Kâğıtları yaydı ve çevredeki diğer çocukların duyacağı bir şekilde bağırdı: "Biliyor musun senin kaybedeceğinden eminim. Bundan dolayı bahis için beş lira koyuyorum. Ödlek değilsen sen de beş papel koyarsın."

Toni gülümseyerek kabul etti ve ortaya beş lira koydu. Mahmud kâğıtları karıştırırken ikircikte olan Yorgi'yi gülerek yanına çağırdı. "Gel, benim uğurböceğim," deyip yanaklarından öptü. Etrafta duran oğlanlar biraz daha yaklaştılar ve gözlerini Yorgi'nin elinde tuttuğu on liraya diktiler. Mahmud, kartları merdivene yaydı. Toni uzun süre kâğıtlara bakmak zorunda kaldı.

Mahmud, "Haydi ama, çabuk olacak mısın röntgen göz?" diyerek onu kızdırdı.

Toni, "Kupa ikili," dedi. Ama yanılmıştı. Kâğıt bir karo onluydu.

"Parayı sökül bakalım, uğurböceğim!" diye böğürdü Mahmud ve şaşkına dönmüş Toni daha uzanamadan yerdeki kâğıtları bir çırpıda alıverdi. "Sana bir şans daha veriyorum ama kâğıtlara dokunamazsın."

Suaygırı, "Bir dakika," dedi.

"Ne o altına mı ettin? Hayır, ödlek değilsen ortaya on lira koyarsın!"

Çevredekiler, "On lira mı!" diye şaşkınlıkla bağırdılar. Toni güneşin gözlerini almış olabileceğini ve işaretleri bu yüzden göremediğini düşünerek gölgeye gitmek istedi.

"Benim için fark etmez ama seni uyarıyorum. Artık cayamazsın!"

Toni, on lirayı koydu ve daha ilk kâğıtta kaybetti. Mahmud, Yorgi'yi öptü ve ona bir kuruş verirken yüksek sesle, "Böyle anlaşmıştık, değil mi?" dedi.

Yorgi, on beş lira karşılığında değil, lira başına bir kuruşa anlaştığını hatırlatmaya kalkacaktı ki Toni'nin nefret dolu bakışlarını üzerinde hissedince sadece yutkundu.

Salim Amca'ya nargilesi için en iyi tütünden iki paket satın aldık. Paketi üç liraydı. Kalan altı lirayı ise aramızda paylaştık.

28. 9

Olanları bugün Salim Amca'ya anlattığımda ve bundan böyle birisiyle arkadaş olmadan önce onu iyice araştırıp mercek altına alacağımı söylediğimde, başını olumsuzlayarak iki yana salladı.

"Üç yüz kez de hayal kırıklığına uğrasan yeni arkadaşlar aramaya devam et ve şüpheci olma!" Nargilesinden bir nefes çekti ve konuşmaya devam etti: "Biliyor musun dostum, dostluğu keşfedenler bu dünyanın güçsüzleri olmuştur. Güçlülerin buna ihtiyacı yok. Onların kendi gücü var. Kendine arkadaşlar ara ve merceği de bir kenara bırak. Çünkü hayatının en büyük hatasını yapmış olursun ve sen yalnız kalırsın."

29. 9

Nadya'yla bir saat boyunca tarlalarda gezdik. Onu öptüm. Anne babalarımız üzerine espriler yapıp güldük.

Kardeşim Leyla'ya iki lira verdim. Yine hiç parası kalmamıştı.

Bu arada bugün marangozdaki son günümdü. Gerçekten keyif alarak çalıştım orada. Artık ağaç işlerini daha iyi yapabiliyorum. Evimizde kusurlu hiçbir pencere kalmadı.

Yarın akşam Mahmud'la kent merkezinde açılan yeni sinemada oynayan filme gideceğiz.

10. 10

Birkaç gün önce Lüksemburglu sempatik bir adama havaalanına kadar eşlik ettik. İsmi Robert'ti ve yirmi bir yaşındaydı. Robert kendini yalnızca bize değil aynı zamanda annelerimize de sevdirdi. Yusuf ona kilisenin önünde rastlamış ve ondan para koparmak için her zamanki hikâyesini yutturmaya kalkmış: "Annem hasta ve bütün aileye ben bakmak zorundayım. Amcam çok güzel tahta kutular ve bakır tabaklar yapıyor," gibi ezbere bildiği ne varsa sıralamış. Ama Robert onunla Arapça konuşmuş ve parasız kaldığını, dolayısıyla ne kutu ne de tabak alabileceğini ama çok aç olduğunu söylemiş. Yusuf onu eve davet etmiş ve hemen birbirlerine ısınmışlar. Sonra biz de onunla tanıştık ve eşyalarını kaldığı otelden alıp eve getirdik. Bir süre evlerimizde kaldı. Herkes onu birkaç gün misafir etti. Babam da kabul etti. Yabancılara kapıyı her zaman açık tutmak gerektiğini ve odamı onunla paylaşabileceğimi söyledi. Kardeşim, annemle babamın yatağında yattı. Leyla, Robert'i sevmedi. İkide bir ona ne zaman gideceğini sordu. Robert, güldü ve hiç gitmeyeceğini söyledi!

Mahmud ve Yusuf'larda da aynı şekilde ağırlandı. Sadece Ali, turistlerin yoksul evlerimizi görmelerinin iyi olmadığını söyledi. Sanırım Robert bizi sevdi. Annem de onu çok sevdi. Her sabah bana, ona iyi bakmamı tembihledi. Annem kırılacak bir cam eşyaymış gibi dikkatli davranıyordu ona. Oysa Robert bitirim bir tipti ve ben tam da bu yönünü sevdim. Babasının on beş yıl çalıştığı Mısır'da büyümüştü. Sonra tekrar Lüksemburg'a dönmüş. (Lüksemburg hakkında daha önce hiçbir şey duymadığım için kendimden utandım, ama Robert zaten küçücük bir ülke olduğunu söyledi.) Robert

liseyi bitirince, her yılın bir ayını Arap ülkelerinden birinde geçirmeye karar vermiş. İyi ki Ali değil de Yusuf karşılaştı bu süper adamla. Robert gelecek yıl da Kuzey Yemen'e gitmek istediğini söyledi.

Robert cüzdanını kaybetmişti ama karakola gidip şikâyette bulunmak istemiyordu (polisi sevmiyor). Kendine güldü ve "İnsan cüzdanını kaybedip sizin gibi arkadaşlarla karşılaşmışsa kazanmış demektir," dedi.

İki gün sonra bu akıllı Lüksemburglunun aklına güzel bir fikir geldi. Turist avlamak için temiz giyinip saçlarını bir güzel tarayacaktı. Birkaç günlüğüne Şam'ı gezmeye gelmiş Kahire'deki Lüksemburg konsolosunun oğlu olarak tanıtacaktı kendini. Robert, turistlerin kendisine hemen inanacaklarını, çünkü sarışın olduğunu ve dört dili çok iyi konuştuğunu söyledi. Sonra bu turistleri alışveriş için "anlaşmalı" olduğumuz dükkânlara getirecekti, biz de yüzde onluk payı cebe indirecektik. Böyle de yaptı ve hiçbir aksilik çıkmadı. Çılgınlar gibi para harcadık. En iyi lokantalarda yemek yedik. Çıktığı av turlarından da birçok hediyeyle döndü. Ama en güzeli onunla ettiğimiz sohbetlerdi. Bize Avrupa'daki çocukların nasıl yaşadıklarını anlattı. Onların durumunun bizden öyle çok da iyi olmadığına şaşırdık. Gerçi bol bol çikolata yiyorlarmış ama çok az oyun alanları ve çok az zamanları varmış. Orada da anne babalar çocuklarını dövüyormuş (ama tabii biraz daha gizli kapaklı, bunun yerine onlara daha az şefkat gösteriyorlarmış). Hayır, imrenmemiz gerekmezmiş.

Bir tek şey hariç. O da orada çocukların çalışmasının yasak olması. Bence bu çok iyi. Büyükler, çocuklarının yardımı olmaksızın ailelerini nasıl geçindireceklerinin yolunu bulmalılar.

Gitmeden iki gün önce Robert saçlarını kestirdi. Her birimize kestiği san saçlanndan bir tutam hediye etti. Onu düşündüğümüz zaman verdiği saçları okşamamızı istedi, çünkü nere-

de olursa olsun bunu hissedeceğini söyledi. Tam bir çılgın şu Robert. Ama bu son satırları yazarken çekmecemden o küçük kutuyu çıkardım ve yumuşacık saç tutamını okşadım.

11. 10

Okullar tekrar başladı. Öğretmenlerin hiçbiri değişmedi. Babam bana okulu yasakladığını unutmuş görünüyor. Son kavgamızdan beri onunla pek karşılaşmamaya özen gösterdim.

Öğretmenlerimizin içinde en çok Arapça ve tarih öğretmenini seviyorum. Katip Bey bir yıldır Arapça dersimize giriyor. Oldukça yaşlı ve çok esprili biri. Derste sık sık bir köşeye oturup kitap okuyor. Hatta sınav yaptığında bile. Teneffüslerde öğretmenler odasına hiç gitmiyor, bunun yerine okul bahçesindeki salkım söğüdün altına oturup kitap okuyor. Birkaç kez onu gözledim. Tamamen kitabına dalıyor, okurken bazen gözlerinden yaş geliyor, başka bir an dizlerine vurarak katıla katıla gülüyor. Öyle ki onu o halde gören herkes onunla birlikte gülmek zorunda kalıyor. Mahmud, Katip Bey'in çok temiz kalpli olduğunu söylüyor. Gerçekten de öyle. Bize, her zaman en iyi notları veriyor. Bundan dolayı başka okullarda birçok zorlukla karşılaştığını daha önce anlatmıştı bize. Müdürümüz aklı başında biri olduğu için bizim okulu seviyor.

Tarih öğretmenimiz bir Filistinli. Maruf Bey henüz çok genç ama gerçekten iyi bir öğretmen. Sınavlarda bizden çok şey bekliyor ama bize bir sürü ilginç şey anlatıyor. Maruf Bey okulda bütün Arap rejimlerine küfreden tek öğretmen. Gazeteci olmak istemeseydim, kesinlikle öğretmenliği seçerdim.

12. 10

Bugün yine bir darbe daha oldu. Okullar gelecek pazartesiye kadar tatil edildi. Bu yıl ikinci darbe bu. Şam'da darbeler

genellikle sabahın erken saatlerinde yapılıyor. Şam'ın eski, tarihi bölgesinde oturan bizler, olup biteni ancak radyodan öğrenebiliyoruz. Radyoda birdenbire uzunca bir sessizlik oluyor, sonra bunu keskin marşlar takip ediyor. Ardından da devirdikleri hükümeti suçlayıp duran yeni darbecilerin bildirisi okunuyor.

Biraz önce Salim Amca bana, elli yıl önce yapılan darbede, darbecilerin bütün söylediklerine inandığını ve sabaha kadar darbeyi coşkuyla kutladığını anlattı. İkinci darbede sadece alkışlamış, üçüncüsünden beri de artık sadece kafasını iki yana sallamakla kalıyor.

Babam eve geldi ve korktuğunu söyledi. "Yeni darbe hükümeti sürekli savaştan bahsediyor," dedi. Savaştan nefret ediyorum ve çok korkuyorum.

Nadya'nın babası hâlâ ajanlık görevine devam ediyor; ya da daha doğrusu yine devam ediyor. Sefil hain! Bugünden itibaren, devrilen hükümetin karşıtları için çalışıyor. Bunu anlayamıyorum.

18. 10

Okullar yeniden açıldı. Tarih öğretmenimiz Maruf Bey kayıplara karıştı. Tutuklandı mı, yoksa kaçtı mı kimse bilmiyor. Yakında yeni bir tarih öğretmeni gelecek. Keşke onun yerine şu biyoloji öğretmeni Biyoboksör gitseydi! Bu kavgacı tipi hiç sevmiyorum. Soru sormamızı yasaklıyor ve yasak olmasına rağmen öğrencilere hemen vuruyor. Bazen ayağa kalkıp onu ne kadar salak bulduğumu söylemek istiyorum. Sonra da isterse beni dövsün, gam yemem. Ama bu sadece bir hayal. Şimdiye kadar buna hiç cesaret edemedim.

Neyse en azından sempatik Arapça öğretmenimiz okulda kaldı.

25. 10

Mevsimlerden en çok sonbaharı seviyorum. Şam en çok bu mevsimde güzel. Sokaklar sonbahar meyvelerine övgüler düzen seyyar satıcılarla dolu oluyor. Yazın olduğu gibi artık öyle çok turist de yok. Gelenlerinse sanki daha fazla zamanı var ve günlük yaşamımızı merak ediyorlar. Bugün yaşlı bir turist kadın her zaman açık olan kapımızdan başını içeri uzatıp, annemin patlıcan dolmasını nasıl hazırladığını izledi. Kibarca bana bunun ne olduğunu sordu. Kötü İngilizcemle ona açıklamaya çalıştım. Kadın daha yakından izleyip izleyemeyeceğini sordu. Ama annem, turistin fotoğrafını çekeceğinden korktu. Üzerindeki eski elbiseden utanıyordu. Oysa yaşlı kadının yanında fotoğraf makinesi yoktu. Annemi sakinleştirdim. Kadın, annemin becerikli ellerine hayran kaldı.

Kırlangıçlar o canlı ötüşleriyle gökyüzünü dolduruyorlar. Sanki güneye uzun yolculuklarına çıkmadan önce kalan bütün sevinçleri toplamak ister gibiler.

Sonbaharları babama fırında o kadar sık yardım etmem de gerekmiyor. Hasattan sonra işsiz kalan birçok köylü ve ırgat, iş aramak için şehre akın ediyor. Babama, fazlasıyla iş başvurusu geliyor. Tümüyle okula yoğunlaşabilirim. Okul dışındaki zamanımın hepsi bana ait ve tabii ki Nadya'ya!!!

28. 10

Bir yıldır kimya görüyoruz. Bugün yaşlı öğretmen bizi laboratuvara götürmek istiyordu. Haber duyulur duyulmaz sınıfta bir curcuna koptu. Herkes bir bomba ve kokulu gaz yapmaktan bahsediyordu. Ama sonra laboratuvarda kimse ilk sırada oturmak istemedi. Az önce böbürlenenler, belli mi olur, bir şeyler ters gider dediler. Öğretmen büyük teneffüse çıkmadan önce evi okula en yakın olanlan, yani Yusuf, Mahmud ve beni yanına çağırdı. Aramızdan birinin çabucak eve gidip pişmiş

bir yumurta alıp getirmesini söyledi. Bize vakumu bir deneyle anlatacakmış. Mahmud evlerinde hiç yumurta olmadığını, ama işe yararsa gidip büyük, şahane bir patates getirebileceğini söyledi. Uyanık Yusuf, hiç yumurta yemediklerini, çünkü ailecek yumurtaya karşı alerjileri olduğunu söyledi. Böylece ihale bana kaldı. Kimya dersindeki son notum çok iyi de değildi. Bu yüzden öğretmeni etkilemek istiyordum ve hemen eve koştum.

Ama durumu anlattığımda annem garip bir şekilde bana baktı, "Ne tuhaf bir öğretmen bu böyle! Size kitap yerine yumurtalarla mı ders veriyor?" dedi.

Vakumun ne olduğunu anneme açıklamakta çok zorlandım.

"Vakum mu?" diye tekrarladı ve, "Yumurtayla güzel yemek pişirilebilir ama vakum denen o şeyi öğretmen başka bir şeyle yapsın!"

Bir süre sonra bana kuşku içinde küçücük bir yumurta verdi. Annem yumurtayı satıp yerine birkaç tane sigara alacağımı sanıyordu.

Yumurta, güvercin yumurtası kadar küçüktü. Yumurtayı kaynattım ve okulun bahçesine vardığımda teneffüs daha yeni bitmişti. Laboratuvara gittik. Etrafta duran bir sürü şişe ve aletle odanın esrarengiz bir görünümü vardı. Son üç sıraya sıkış tıkış oturduk. Öğretmen, ödlekliğimizle alay edercesine tavus kuşu gibi bir sağa bir sola dönerek dolaştı sıraların arasında. Sonra vakum üzerine bir şeyler anlattı ve yumurtayı soydu. Uzun, geniş ağızlı bir şişeye biraz pamuk attı ve üzerine biraz ispirto dökerek kibritle tutuşturdu. Öğretmen, elindeki yumurtayı açık olan şişenin ağzına koyarsa, şişenin içindeki oksijenin tükeneceğini ve böylece vakumun oluşacağını söyledi. Yumurtanın şişenin içine çekilmesinin vakumdan dolayı olacağını söyleyen öğretmen, "Vakum olmadan yumurta şişenin içine girmez," dedi ve yumurtayı şişenin ağzına tuttu. Hiç bakmadan yumur-

tayı serbest bıraktı. Ama yumurta doğruca kayıp şişenin dibine düştü. Bütün sınıf bir ağızdan kahkahaya boğulduk.

İsam, "Bunun için vakuma değil, küçük yumurtalara ihtiyaç var!" diye bağırdı.

Öğretmen sinirlendi ve yumurtayı şişeden çıkarıp deneyi başka bir tüple tekrarlamak istedi ama yumurta yan dönüp şişenin boynunun ortasına yapıştı kaldı. Öğretmen kızdı ve şişeyi şiddetle salladı. İspirto etrafa saçıldı, yumurta da aniden şişeden fırlayarak duvara yapıştı ve parçalanarak yere düştü. Laboratuvar bir meyhane gibi alkol koktu.

2. 11

Mahmud müthiş cesur bir çocuk. Bugün Biyoboksör'e bir soru sormayı göze aldı. (O dangalak soru sormamızdan hiç hoşlanmıyor.) Öğretmen, Mahmud'un ne kadar kötü bir öğrenci olduğunu göstermek için konuşup durdu. Söylevini Mahmud'u azarlayarak bitirdi ama sorduğu soruyu cevaplamadı. Sorusu, insan spermi ile yumurtası arasındaki farkla ilgiliydi.

"Başka sorun var mı?" diye de iğneleyerek yüklendi Mahmud'a.

Mahmud öğretmene baktı ve "Evet iki tane. Cevap vermediğiniz soru bir ikincisini doğurdu," dedi.

O an Biyoboksör'ün gözü döndü. Mahmud'a bir tokat attı. "Ya şimdi?"

Mahmud haykırdı: "Sorular dörde çıktı."

Sınıfça öyle yüksek sesle "Bravo!" diye bağırdık ki öğretmen Mahmud'a daha fazla vurmaktan vazgeçti.

İsam teneffüste, "Mahmud'a bir daha dokunsaydı boğazına yapışmaya yemin etmiştim," dedi. Ne güzel olurdu! Sınıfın en irisi Biyoboksör'le karşı karşıya gelirdi, biz de Darwin'i hiç olmadığı kadar iyi kavramış olurduk.

4. 11

Katip Bey, istediğimiz herhangi bir konuyu seçip bir şiirde, öykü ya da masalda işlememizi istedi. Daha önce yazdığım şiirlerden iki tane vermeyi düşünüyorum.

7. 11

Din öğretmenimiz bugün fena köşeye sıkıştı. Yusuf (tüm sinsiliğiyle) ona günah çıkarma sırrının ne demek olduğunu sordu. Papaz, kendisine emanet edilmiş bir sırrı açıklamanın veya ondan faydalanmaya kalkmanın yasak olduğunu söyledi. Yusuf sormaya devam etti. Peki birinin ona günah çıkarma kürsüsünün altına bir bomba koyduğunu itiraf ederse ne yapacağını sordu. Papaz bu sırrı elbette açıklamayacağını ve sandalyesinde oturmaya devam edeceğini söyledi. Bütün sınıf bir ağızdan kahkahayı bastı, çünkü hepimiz papazın ne kadar ödlek olduğunu biliyorduk. Bunun üzerine papaz, kimseye zaran dokunmayacağı için, evet, oradan kaçacağını itiraf etti.

Yusuf, "Ama olmaz ki, o zaman günah çıkarma sırrına ihanet etmiş olurdunuz!" diye seslendi.

Papaz başka bir şey söylemeden Yusuf'a döndü: "Sen gelecek derse kadar üç kez yaratılış hikâyesini yazacaksın!"

Bunu mutlaka Nadya'ya anlatmalıyım. O da kesin Yusuf'un durumuna gülecek.

9. 11

Gökcisimlerinden en çok Ay'ı seviyorum. Sadece dolunay değil, gökyüzünde incecik kalan hilal görüntüsü de içimi tuhaf bir huzurla dolduruyor. Salim Amca dedesinin Ay'a bakıp yakında yağmur yağıp yağmayacağını tahmin edebildiğini söyledi. Her şeyi görebilen Ay, biyoloji sınavımın iyi geçip geçmeyeceğini bana söyleyebilse ne güzel olurdu. Ay da Biyoboksör'ü kesin benim bulduğum kadar hödük buluyordur.

13. 11

Mahmud bugün bana Deli'nin bir cami hocasını nasıl susturduğunu anlattı. Mahmud babası ile cuma namazını kılmak için yakındaki camiye gitmiş. Deli'nin, abdest alınan büyük çeşmenin başında bütün diğer müminler gibi ellerini, ayaklarını ve yüzünü yıkadığını görmüş. Serçesi de yıkanmış, tüylerini temizlemiş ve sonra her zamanki gibi Deli'nin sopasının ucuna konmuş. Deli en arkalarda bir yere oturmuş. Mahmud, hoca cuma hutbesine başlayana kadar Deli'yi unutmuş.

Hoca sinirliymiş. Diğer dinleri hor görerek eleştirmiş. Ayrıca Sünni inancını takip etmeyen diğer bütün İslam mezheplerini aşağılayan bir üslupla çekiştirmiş. Deli birden ayağa kalkmış ve olağanüstü güzel bir sesle uzun bir "Amin" çekmiş. Sonra insanın tanrısallığını ve bütün canlılara olan sevgiyi yücelten bir ilahi söylemeye başlamış. İlahi insanları öyle etkilemiş ki onlar da söylemeye başlamışlar.

Hoca sesini kesmiş. Gerçi birkaç kez konuşmasını sürdürmeye kalkışmış ama, yüksek söylenen ilahinin arasında sesi kaybolmuş. Hoca öfkeden köpürerek kürsüden inmiş ve iki görevliye Deli'yi dışarı çıkarmalarını emretmiş. Deli, ağzını kapatmalarına rağmen yine de ilahiyi söylemeye devam etmiş. Cemaat yeniden sakinleşmiş ve hızla bitirilen dualarıyla namazlarına dönmüşler.

Keşke oradakiler Deli'yle birlikte dışarı çıksalardı!

14. 11

Bugün hayatımın en güzel günlerinden biriydi. Üst üste gördüğümüz iki Arapça dersi müthişti; daha önce hiç böyle bir şey yaşamamıştım. Öğretmen aramıza oturdu ve herkesin seçip hazırladığı konuyu serbestçe sunmasını istedi. Bizimle birlikte öyküler, masallar ve şiirler üzerine heyecanlı tartışmalar

yürüttü. Sıra bana gelince, "Yüksek Sesle Hayal Ediyorum" ve "Uçan Ağaç" adlı şiirlerimi ezberden okudum. Öğretmen şiirlerimi çok beğendi ve içimden bir şairin konuştuğunu söyledi. Kesinlikle kıpkırmızı kesilmişimdir. Mahmud, arada kulağını patlatacak kadar bağırmama rağmen şiirleri iyi okuduğumu söyledi. Ders sona ermesine rağmen daha sırası gelmeyen son beş öğrenci de hazırladıklarını rahat rahat okuyabilsinler diye teneffüste de devam ettik. Şimdiye kadar sınıfımızda böyle bir şeyin yaşandığı görülmüş değil. Kendi sınıfımda böyle bir şey olabileceğini düşünemezdim. Normalde daha zil çalmadan bir ayağımız bahçede olurdu.

Şimdi çok yorgunum ama yarın Mahmud'un yaptığı sunumu mutlaka yazacağım. Bir harikaydı!

15. 11

Mahmud, "Harşer" adlı kısa bir tiyatro oyunu yazmıştı. Oyun, mahallesindeki insanlara okuma yazma öğretmeye karar veren genç bir öğretmen üzerine. Öğretmen ahmağın teki ve yaşlı kadın ve erkeklere küçük yaramaz çocuklar gibi davranıyor. İnsanlar ilk derste öğrenmeye meraklı. İşten sonra yorgun argın yakındaki okula gidip sınıfta bekliyorlar. Öğretmen çıngıraklı zili kendisi çaldıktan sonra takım elbisesi ve kravatıyla sınıfa giriyor. Elinde sopayla, sınıftakilerden ayağa kalkmalarını istiyor. Çoğu ayağa kalkıyor ama yaşlı, gururlu bir köylü, hayatında yalnızca iki kere birilerinin karşısında ayağa kalktığını söylüyor. İlkinde kendisini bir piskopos ziyaret ettiğinde, ikinci kez de Sultan Abdülhamit, tarlasının yanından atla geçtiğinde. Öğretmen aldırmadan harşeri göstermekle başlıyor derse. Tahtaya bir 'A' yazıyor ve bu şekli akıllarında tutmalarını söylüyor. Öğretmen 'D' harfine vardığında bir kadın, "temizlik günü"nün D ile yazılıp yazılmayacağını öğrenmek istiyor. Bir kasap, "dana"nın nasıl yazıldığını öğrenmek istiyor. Yaşlı köylü kasabı destekleyerek

öğretmenden bir de "suyun" nasıl yazıldığını göstermesini istiyor. Baharatçı bağırarak tüm bunların gereksiz olduğunu, "gümrük formu"nun yazılışını öğrenmenin daha önemli olduğunu söylüyor. Öğretmen 'hayır' diye bağırıyor ve önce harşeri öğreteceğini söylüyor. Bazıları öğretmenden harşeri çabuk geçmesini söylüyorlar ve sıraya uzanıp diğerlerinden harşer bittiğinde kendilerini uyandırmalarını istiyorlar. Köylü, tütün kesesini çıkarıp bir sigara sarıyor. Öğretmen sigarayı yakmasına izin vermiyor, teneffüse kadar beklemesi gerektiğini söylüyor. Köylü ayağa kalkıyor, öğretmenin masasındaki zili alıp çalıyor. Bunun üzerine öğretmen çok sinirleniyor ve köylüye yüzünü duvara çevirip ayakta dikilme cezası veriyor bağırarak. Ama köylü, sınıfı terk ediyor. Manav, sınıftan çıkan köylüden, dışarıda bekleyen eşeğine teneffüse kadar sabretmesini söylemesini istiyor.

Ertesi akşam derse insanların yalnızca yarısı katılıyor. Çalışkan bir hamal, ev ödevini yapmış olmakla övünüyor. Defterine yazdığı harşeri öğretmene gururla gösteriyor, ama öğretmen deftere bakıp yüzünü buruşturuyor. Çünkü hamal satır çizgilerini tutturamayıp harşeri eğri büğrü yazmış. Hamal üzülüyor ve "Bu benim hatam değil ki. Ödevi sadık eşeğimin sırtında yazdım. Yolda bir sürü çukur var. Hükümet bir çukuru kapatıyor, arkasından başka birini açıyor," diyor. Sonra öğretmenden, yazı yazmayı bildiği için hükümeti çukurlardan dolayı protesto etmesini istiyor.

Kasap buna gülünce öğretmen uslu durması için cetvelle ona vurmaya kalkıyor. Ama kasap cetveli öğretmenin elinden alıp kırıyor ve arkadaşlarını öğretmeni boykot etmeye çağırıyor. Hepsi dışarı çıkıyor. Öğretmen de onlara "barbarlar" diyerek hakaret ediyor.

Mahmud oyununu okurken sınıftaki herkesin gülmekten kamı ağrıdı. Katip Bey, keskin mizahından dolayı Mahmud'u övdü. Evet, esprili yazma konusunda arkadaşımın üstüne yoktur!

16. 11

Babam, Katip Bey'in şiirlerimi beğenmesine sevindi. Babam şiir yazma yeteneğini kendisinden aldığımı, gençken kendisinin de şiirler yazdığını söyledi. Akşam yemeğinden sonra babam şiirlerimi okumamı bile istedi.

Annem uzun uzun esneyince babam anneme sitem etti. Annem, sabah erkenden kalkması gerektiğini yoksa kirli çamaşırların kendisine şiir okuyacağını söyledi.

17. 11

Yeni tarih öğretmeni geldi. Sadece rakam duymak isteyen tuhaf bir tip. Sınıfa girer girmez bilgimizi ölçmek istedi. Napolyon ne zaman doğdu? Sezar ne zaman öldü? Bilmem kim ne zaman tahta çıktı, bir diğeri ne zaman indirildi? Bir süre sonra öyle allak bullak olduk ki Suriye'nin bağımsızlığını ne zaman kazandığını bile karıştırmaya başladık.

Tarihler, tarihler, tarihler! Bu da ne böyle? Sanırım ben bu öğretmene ısınamayacağım. Mahmud bu ezbercinin eğitimini herhalde ya bir ebenin yanında ya da bir cenaze servisinde tamamladığını söylüyor.

Ne yazık ki bazen babama hak verdiğimi itiraf etmeliyim. Bu heriften öğrenmek zorunda olduğumuz her şey saçma.

19. 11

Nadya, kısa bir süreliğine kapıya çıktı ve bana gülümsedi.

21. 11

Bugün Katip Bey okul bahçesinde karşılaştığımızda beni şaşırttı. "Şiirlerini bir yayınevine gönderdin mi hiç?" diye sordu. Kalakaldım. Yayınevi? Bu sözcük bana pek bir şey çağrıştırmıyordu. Katip Bey, yazarların kendi öykü ve şiirlerini yayınlatmak için yayınevlerine gönderdiklerini söyledi. Hatta

bana bir yayınevinin adını ve adresini verdi ve yazdığım şiirlerden birkaçını –özellikle sınıfta okuduğum iki şiiri– göndermemi söyledi. Gerçekten ciddiydi. Ben bir şairim!

22. 11

Yayıncıya üç kez mektup yazmaya kalkıştım ama her üçü de çok uzun oldu. Oysa Katip Bey kısa bir mektup olması gerektiğini söylemişti. Ama neden şiir yazdığımı nasıl böyle kısa anlatabilirim ki? Leyla'yı şimdiden üç kez odadan kovdum. Çünkü kirli elleri ile mektubu istedi. Bugün öyle inatçı ki!

Şimdi mektubu nihayet bitirdim. Yayıncıya, kendisine gönderdiğim on yedi şiiri öğretmenime de gösterdiğimi yazdım. Mektupta belki henüz çok genç olduğumu düşüneceğini ama birçok genç şairimizin olduğunu hatırlattım. Örneğin Jarir. Ayrıca amcamdan da bahsettim. Bu civarların en iyi şairlerinden biri. Sonra, belki bir ağacı uçurmanın delilik olduğunu düşüneceğini, ama öğretmenimizin bu delilikler olmadan şiirlerin sıkıcı bir vaazdan farksız olacağını söylediğini yazdım. Bir de şiirleri bir yerden çalmadığımı, hepsini kendim yazdığımı ve isterse bunu araştırabileceğini belirttim. Annemin okumayı bilmediğini, babamın ise şiiri çok sevdiğini ama hiç yazmadığını yazdım.

Umarım şiirlerimi okur. Yayıncı şiirlerimi basarsa kilisede Meryem Ana için iki mum yakacağım. Annem, bir yayınevinin ne olduğunu anlamayınca babam açıklamaya çalıştı. Bana ise mektup için aldığım pulların boşa harcanmış para olduğunu söyledi. Bir yayıncının sanki başka işi gücü yokmuş da bir fırıncının oğlunun mektubunu yanıtlayacakmış.

25. 11

İki günden beri doğru dürüst uyuyamıyorum. Bütün gece uyumadan öylece yatakta uzanıyorum ve yayıncıyı düşünüp

duruyorum. Acaba ne düşünecek? Belki de on yedi yaşında olduğumu yazmalıydım. Ya da şiirleri daha pahalı bir kâğıda mı yazsaydım? Bir fırıncının oğlu olduğumu okuduğunda acaba ne düşünecek?

Dün, yayınevine gitmeyi düşündüm. Yayınevi ta Yeni Şehir'de*. Ama ne diyeceğim ki ona? Buralara yolum düşmüşken yöneticiyle de görüşmek istedim mi? Kapıdaki adam da soracak tabii: "Kim görüşecek?" Ah boyum biraz daha uzun ve düzgün bir pantolonum olsaydı! Eskisi artık ortalıkta dolaşılacak gibi değil. Ama şiirlerim iyi.

Bir yayıncının nasıl göründüğünü hayal etmeye çalışıyorum. Uzun boylu, zayıf, saçlarına kırlar düşmüş, gözlükleri de kalın çerçeveli! Okurken gülecek mi şiirlerime? "Un Çuvalı Üzerinde Düşler" onu şaşırtacaktır. Mektupta bu şiiri önce eski bir gazetenin kenarına karaladığımı, çünkü fırında daha uygun bir kâğıt bulunmadığını da yazmıştım.

27. 11

Deli yanıma geldiğinde daha henüz ekmek arasına peynir koymuş ve kapının önündeki merdivene oturmuştum. Serçesi, Deli'nin yanıma oturacağını önceden biliyormuş gibi yakındaki bir balkona kondu. Ki Deli gerçekten de öyle yaptı. Elimdeki ekmeğe baktı ve, "Peynir!" dedi.

Ekmeği bölüp yarısını ona verdim. Ağır ağır yedi ve konuşmaya başladı, ta ki önümüzden geçen salak Yorgi ona bir tekme atana kadar. Deli korkarak yere büzüldü ve kollarını kaldırıp başını korumaya çalıştı. Peynir etrafa saçıldı. Yorgi'ye öyle sinirlendim ki onu oracıkta boğabilirdim. Deli'yi okşadım ve kasılmış parmaklarından içi boş ekmeği alıp kendi ekme-

* Şam'ın tarihi mahallelerinin dışında bulunan ve daha modern yapılan olduğu kısmı Yeni Şehir, eski tarihi mahallelerin bulunduğu kısım ise Eski Şehir olarak anılıyor –ç.n.

ğimi verdim. Yavaş yavaş sakinleşti ve yeniden fısıldayarak konuşmaya başladı. Konuştuklarının bir çoğunu anlayamadım. Arada bir Arapça kelimeler duydum ama diğer kelimeler, bir sürü anlaşılmaz seslerdi.

"Bir daha söyle!" diye rica ettim ve can kulağı ile dinleyip dediklerini anlamaya çalıştım. Ama dediklerinden sadece "Şark... renk... gökkuşağı..." sözcüklerini anlayabildim. Sonra, "Kâğıt" dedi anlaşılır bir biçimde ve ekmeğini ısırdı. Ayağa kalktım. Yorgi, biraz ötede yediği her halttan sonra yaptığı gibi yılışık yılışık sırıtıyordu. Onu, adama bir daha dokunursa bacaklarını kıracağımı söyleyerek tehdit ettim. Deli'ye kâğıt, kalem getirdim. Bir çocuk gibi sevinerek güldü. Ellerini ovuşturdu ve kalemi alarak kâğıda birkaç işaret yaptı. Bu garip bir yazıydı. Bir cümleden sonra Arapça harşerle yazmaya başladı ve sonra Latin harşeriyle devam etti, ama bunlar ne Fransızca, ne de İngilizce kelimelerdi. Sonra şark kelimesini tekrar Arapça yazdı ve sonra yine garip bir yazı ile bir şeyler daha yazdı. Yazısını böyle sürdürüp durdu.

"Okumak!" dedi, gülümsedi ve çekip gitti. Arapça yazdığı yazı neredeyse kitaplardaki yazılar kadar güzeldi.

Yazdıklarını akşam babama gösterdim. Babam kâğıdı uzun uzun inceledi ve "Bu İbranice, bu Türkçe, bu Farsça, bu da Yunanca ama ben de ne yazdığını anlamıyorum," dedi. Bu adam ne yazmış olabilir ki?

28. 11

Katip Bey, Mahmud'a sınıfta anlattığı tiyatro oyununu daktiloya çekecek birisini bulup bulamayacağını sordu. Daha sonra oyunu radyoya göndermesini söyledi. Mahmud kimseyi tanımıyor. Ona, güzel el yazımla yazsam olmaz mı diye sorduk.

"Hayır," dedi Katip Bey, "radyodakiler el yazısı ile gön-

derilen yazılardan hoşlanmıyorlar." Sonra Katip Bey, oyunu Mahmud için kendisinin daktiloya geçireceğini söyledi. Katip Bey işte bu kadar ince bir adam!

30. 11

Oyun daktiloya geçirilip bir kitap gibi düzenlenince çok hoş göründü! Katip Bey bir kâğıda Mahmud'un adını ve oyunun adını 'Harşer –Bir Radyo Oyunu–' yazıp dosyaya kapak yapmıştı. Sonraki sayfada oyunda geçen bütün karakterlerin isimleri sıralanmıştı. Bazı yerlerde daha önce metinde olmayan, parantez içine alınmış bazı açıklamalar vardı. Katip Bey bize bunların, hikâyenin geçtiği mekânın ve oradaki seslerin tasvirleri olduğunu söyledi. Bu açıklamaların önemli olduğunu, bu sayede dinleyicilerin olayların geçtiği atmosferi ve karakterlerin duygu dünyasını daha iyi algılayabileceklerini anlattı.

Mahmud'tan Ahmad Malas adında bir beye bir de mektup yazmasını istedi. Adresi de çok kolaymış: Suriye Radyosu, Radyo Oyunu Bölümü, Şam. Bugün öğleden sonra Mahmud'la bir araya gelip bir mektup yazdık. Mahmud öyle sabırsızlandı ki hemen postaneye koştu.

1. 12

Evimizin yakınında Yunanlı bir araba tamircisi oturuyor. Sürekli gülüyor ve çok içiyor ama işini de çok iyi yapıyor. Bu yüzden hiç boş kalmıyor. Tamirhaneye gittim ve ona Deli'nin yazdıklarını gösterdim.

Şiş gözleriyle kâğıda baktı ve güldü: "Sadece şu yukarıdaki cümle ve şu alttaki kelime Yunanca. Çok güzel yazılmış." Yunanca olan yeri tercüme etti ve söylediklerini kurşunkalemle

not ettim. Sonra bana, "Bak delikanlı, şurası İtalyanca, burası ise İspanyolca. Bu bulmaca gibi yazıyı çözdüğün zaman ne anlama geldiğini ben de öğrenmek istiyorum," dedi.

2. 12

İki sokak ötede birçok Şii oturuyor. Sora sora İran kökenli bir baharatçıyla tanıştım. Farsça yazılmış üç bölümü benim için çevirdi ve bu yazıyı yazmış birinin deli olabileceğine inanmadığını söyledi.

3. 12

Manav Jakob, İbranice olan kelimeleri çevirdi. Bana yaşlı bir İspanyol'un Bab Tuma* yakınlarında yaşadığını ve keman yaptığını söyledi. Oldukça yaşlı bir adammış.

4. 12

İspanyol'un yanındaydım. Adam korkunç yaşlı; ama çok nazik ve kibar biri. En güzel kemanını göstermeden bırakmadı beni. Eski bir keman. Yazıyı yazanın bir öğretmen değil, bir deli olduğunu söyleyince çok şaşırdı. Ondan da bir İtalyan'ın nerede oturduğunu öğrendim. Pastacıymış.

5. 12

İddiayı kaybettim! Şansım hiç yüzüme gülmez zaten. Neyse ki sadece bir portakal suyuna girmiştik. Kiliseye günah çıkarmaya gidip hiç ceza almadan döneceğime dair Yusuf'la iddiaya girdik. Yusuf, Papaz Johann'a İsa peygamberin ta kendisi bile gitse mutlaka bir ceza ile döneceğini söyledi.

---

* Bab Tuma – Thomas Kapısı: Şam'ın Eski Şehir olarak adlandırılan kısmında bulunan, gayrimüslim nüfusun yoğun olarak yaşadığı, tarihi dokusuyla turistlerin ilgi odağı olan semtin adı. Semt adını girişinde bulunan kemerli taş yapı "Bab Tuma"dan (Thomas Kapısı) almıştır –ç.n.

Kiliseye gittim. Günah çıkarma odasına girdim ve diz çöküp oturdum. Daha nefes bile almadan papaz bana, "Son günlerde hangi günahları işledin evladım?" diye sordu.

Uysal bir sesle, "Daha geçen cumartesi günü günah çıkardım ve bu hafta hiç günah işlemedim," dedim.

Papaz, "Öyle şey olmaz oğlum, düşüncelerini topla ve On Emri düşün! Hiç mi küfretmedin?" diye sordu.

"Hayır," diye rahat bir vicdanla cevap verdim. Çünkü, "kıçımı yala" ya da "seni köpek" gibi küfürleri günahtan saymayız. Birincisi bir teklif, ikincisi ise Allah'ın bir yaratığıydı.

Papaz, "Sana ait olmayan herhangi bir şeyi de mi arzulamadın hiç?" diye sordu.

"Hayır," dedim çok huzurla, çünkü yalnızca Nadya'yı seviyorum.

"İyice düşün oğlum! Hiç mi yalan söylemedin?" dedi papaz.

"Hayır. Bu hafta hiç yalan söylemedim," diye kaygıyla mırıldandım, çünkü adam üstelemekten vazgeçmiyordu.

"Böyle şey olmaz. Bu kibirden başka bir şey değil. Dua et oğlum. Dua et ki yüreğini yeniden alçakgönüllülüğe açabilesin. Rabbimiz ve Kefaret duasını oku!" diye homurdandı ve abuk subuk konuşmaya devam etti.

6. 12

Pastacı yerinde yoktu ama eşi de İtalyanca biliyordu. Çünkü sık sık kocasının ailesini ziyaret etmek için İtalya'ya gidiyormuş. Bana üç İtalyanca kelimeyi tercüme etti ve şimdiye kadar tercüme edilen yazıyı okudu.

Babam Deli'nin yazısını çözüp çözmediğimi sordu (ne tuhaf, demek o da merak ediyor). Ondan, yan sokakta iki Kürt ailenin yaşadığını öğrendim. Sonra kâğıda baktı ve son-

dan bir önceki satırın ancak Nasturice olabileceğini söyledi. Nasturilerin yakınlardaki küçük kiliselerine gidip, orada bir papaza sormamı önerdi.

7. 12

Kürt ailesi ve papazın yanına gittim ve nihayet metnin tamamını çözdüm. Deli, bir bilgeymiş! İşte hikâyesi:

"Bir varmış bir yokmuş zamanın birinde bir kuş varmış. Kuş, şarkta bir sarayın gölgeli avlusunda yaşıyormuş. Kuş boynunda mücevherlerle süslü ağır bir halka taşıyormuş. Mermerden yuvasında kendini güvende hissediyormuş. Bin bir çiçeğin mis kokularının keyfini çıkarıp, neşeyle küçük fıskiyenin suyu ile oynuyormuş. Saraya konuklar geldiğinde, kimileri 'Aa, bu yeşil kuş ne kadar da güzelmiş böyle!' diyormuş. Kimisi de buna itiraz ediyormuş: 'Evet kuş çok güzel ama rengi yeşil değil, kahverengi. Daha dikkatli bakmalısınız.' Başkaları da, 'Ama beyler, gözü olan herkes kuşun mavi olduğunu görebilir!' diyormuş. Konuklar, kuşun renginde anlaşmasalar da, kuşun halkasının güzelliği hepsini büyülüyormuş.

Sonbahar gelmiş ve gölge veren ağaçların yaprakları solup dökülmüş. Böylece kuş açık gökyüzünü görebilmiş. Bir gün gökyüzüne bakarken güneye uçan bir kuş sürüsü görmüş ve onlara katılmak istemiş, ama boynundaki ağır halkadan dolayı havalanamamış. Günden güne, soğuyan havalarda daha fazla üşümeye başlamış ve tutsaklığının acısını hissetmeye başlamış.

Yedinci günün şafağında, başını sertçe geri çekerek boynunu sıkıca saran halkadan kurtarmış kendini. Ama halka, boynunda derin bir yara açmış. Çok kan kaybetse de kanatlarını çırparak özgürce gökyüzüne yükselmiş. Denizler, çöller, dağlar, vadiler aşmış ve dünyanın tüm güzellikleriyle tanışmış. Şahinler ve yılanlar ile baş etmeyi ve tehlikelerle yaşamayı öğrenmiş.

Otuz birinci günde güneydeki kuş sürüsüne ulaşmayı başarmış ve türdeşlerinin kendisini büyük bir sevinçle karşılamalarına şaşırmış. Bir baykuş ona bu sevincin nedenini açıklamış: 'Gökkuşağı kuşunun gelmesi, hepimiz için mutluluk ve sağlık anlamına gelir.' Kuş ilk kez o anda tüylerinin rengârenk olduğunun farkına varmış.

Gökkuşağı kuşu bütün dünyayı dolaşmış ve çok uzun yaşamış. Ama nerede bir halka görse boğazındaki derin yara izi sızlamış."

Yarın bütün yeni dostlarıma uğrayıp söz verdiğim gibi yazının çevirisini onlara göstereceğim. Sanırım Deli'nin bana vermek istediği hediye de buydu. Şimdi, burada ne kadar çok halkın bir arada yaşadığını biliyorum artık.

8. 12

Babam, akşam yemeğinden sonra biraz müzik dinlemek istedi. Radyoyu açtı ve bir İslam âliminin sesi duyuldu. Salim Amca'nın tersine babam, dinler hakkında anlatılan her şeyi dinliyor. Ben doğru dürüst dinlemiyordum ama babam birdenbire radyoda konuşana söylenmeye başladı. Sanırım hoca, Hıristiyanların gerçek bir dinleri olmadığını ve Allah'ın oğlunu takip ettiklerini sandıklarını söyledi.

"Öyle konuşuyor ki sanki bu ülkede Hıristiyanlar sağır ve Arapça anlamıyorlar. Şeytan görsün yüzünü! Âlim değil, üzerimize salıverilen bir mankafa bu."

9. 12

Acı bir hayal kırıklığı! Deli'yi özlemiştim ve onu bugün serçesi ile gördüğümde çok sevindim. Hemen eve koştum ve bir portakal ve reçelli ekmeğimi getirip ona verdim. Ama o hiç konuşmadan ve korkuyla bana baktı. Ne oturmak ne de ekmeği almak istedi. Serçeye şöyle dedi:

"Uç kuş, uç,
Birazdan barbarlar gelecek.
Uç yükseğe, bulutlara doğru,
Sana orada bir yuva yaptım.
Uç ve al götür dertlerimi.
Sevincim barbarlara korku salacak."

Ona, yazdığı hikâyeyle ilgili bir şeyler söyledim ama beni anlamıyordu sanki ve sadece "Uç, kuş, uç!" diye tekrarlayıp durdu.

Not: Mahmud, redaktörden bir davet aldı. İlk önce şaka zannettim ama mektubun altında gerçekten A. Malas'ın imzası vardı. Bense yayınevinden yanıt bekliyorum hâlâ.

11. 12

Bugün Mahmud radyoya gitti. Redaktör Mahmud'un bu kadar genç olmasına şaşırmış ve babasının yazar olup olmadığını sormuş. Mahmud, babasının yazmayı bile bilmediğini ve patates satarken de zaten buna ihtiyaç duymadığını söylemiş. Redaktör gülmüş ve ona bir çay ısmarlamış. Oyun üzerinde daha epey çalışacağını, bitirdiği zaman kendisine haber vereceğini söylemiş.

Salim Amca, Mahmud'un oyununu dinlerken gülmekten gözleri yaşardı. Faytonculuk yaparken bir keresinde bütün yeni sokak ve trafik levhalarını bilip bilmediğini ölçmek için kendisini bir sınava soktuklarını anlattı. Salim Amca sınavı yapan adama, bu soruları en iyisi atına sorması gerektiğini, çünkü atı sürerken sık sık yol boyunca uyuduğunu ve atının yolları tek başına bulduğunu söylemiş. Sınavı yapan adam çok gülmüş ve Salim Amca'ya iyi bir not vermiş.

12. 12

Bugün annemle çok eğlendik. Ben gazeteci, annem ise çok bilmiş bir ukala rolüne girdi. Annemi kitabi bir Arapça

konuşurken dinlemek büyük bir keyif. Resmî ve sadece birinci çoğul şahıs kullanırken dersiniz ki bir Kraliçe konuşuyor.

Mutfakta ona, "Sayın Bayan Hanne, ne düşünüyorsunuz, sizce Suriye'de ne eksik?" diye sordum.

Annem yapmacıklıkla hafifçe öksürdü, görünmez mikrofonuma hafiften kıvırtarak yanaştı ve, "Bu soru üzerine iyice düşündüğümüzde Suriye'de pasta ve gübrenin eksik olduğunu tespit ederiz," dedi.

Kendimi tutamadım ve kıs kıs güldüm. Annem her zaman kendini beğenmiş, kibirli majeste rolünü oynar. "Bu sefil gazeteciyi sarayımdan defedecek hizmetçiler de nerede? Biz gazetecileri sevmeyiz. Gazeteciler gülmezler!" dedi.

Sonra kendisi de "saray" kelimesine gülüp durdu. Çünkü döküntü mutfağımızda oturuyorduk. Böyle burnu havada, kaşlarını yukarı çekip zavallı gazeteciye tepeden baktığında gerçekten tabloluk bir poz veriyordu. Annemle her zaman eğlenceli vakit geçirilebilir.

Nadya yayıncıdan cevap alıp almadığımı sordu. Ona o kadar sabırsız olmamasını söyledim. Ne de olsa böyle bir adamın yapacak oldukça fazla işi vardır. Ne zaman cevaplayacak acaba?

13. 12

Nabil, İngilizce öğretmenine kâğıttan bir kuyruk taktı. Üstüne başına hep aşırı özen gösteren bu herifte kuyruk komik durdu.

Bugün babam yine koca bir parti keki mahvetmiş. Şimdi günlerce bu yanık, kuru şeyi yemek zorunda kalacağız! Bu berbat şeyi yoksullara bile satamazdı.

Günlerdir yağmur yağıyor. Yayıncıdan hâlâ ses yok.

14. 12

Nadya'nın anne-babası ve kardeşleri bir düğüne gittiler. Gizlice evlerine gittim; Nadya da bana nerede yattığını gösterdi. Küçücük yatakta onun yanına uzandım. Öyle yakındık ki birbirimize, güzel saçlarından yayılan mis kokuyu duyabiliyordum. En sevdiğim çiçeğin yasemin olduğunu da biliyor.

15. 12

Yaşasın!!! Bugün yayıncıdan yanıt geldi. Bana samimi bir mektup yazmış ve şiirlerimi beğenmiş. Harika! Beş şiirimi, genç şairlerin şiirlerini toplayacağı bir kitapta yayınlamak istiyor. Diğer şiirlerimin de kötü olmadığını yazmış. Benden bir fotoğraf istiyor ve eğer dilersem kendisini ziyaret de edebileceğimi söylemiş.

Kutsal Meryem Ana, senin için yarın kilisede iki mum yakacağım. Kitapta ismim şair olarak geçecek!

Babam müthiş etkilendi. Aylardan sonra ilk kez bana sarıldı ve benimle çok gurur duydu. Sevinçten gözleri doldu ve böyle anlarda boşu boşuna yaşamadığını anladığını söyledi. Yayıncıya gitmeden önce kendime iyi bir pantolon almalı ve bir güzel yıkanmalıymışım. Hatta anneme parayı verdi bile, ama annem dünyanın herhalde tersine döndüğünü söyledi. Şairlerin her zaman açlıktan süründüklerini sanırmış. Şimdiyse küçük şaire bir pantolon alınacaktı. Sonra da hıçkırmaya başladı. Ah, rahmetli babası bu günleri görseymiş ne kadar mutlu olurmuş ve gurur duyarmış. Babam bunun üzerine hırçınlaştı ve ölenler hakkında konuşmasına son vermesini istedi. Ya kendi yaşlı babasını kim düşünecekti?

Daha sonra babam, "Haydi şimdi bunu kutlayalım," dedi ve annemle bana birer kahve yaptı.

Annem hıçkırarak, "Ne kadar iyi bir baban var, ne kadar

çok seviyor seni," dedi. Önlüğünün kenarı ile yanaklarına düşen gözyaşlarını sildi. Sonra kendini toparladı ve yüzünü yıkamaya gitti. Hep birlikte kahve içtik. Fotoğrafçı Basil'e gidip fotoğrafımı çektirmeliyim.

Bütün bunları, o harika insan Katip Bey'e borçluyum!

17. 12

Hiç bu son haftalardaki kadar yağmur yağmamıştı. Tanrı, köylülerin dualarının tümünü bir seferde yerine getirmeye niyetli sanki. Köylüler için hayırlı olan, Şam için tam bir kâbus. Yağmur çatı ve duvarlardaki bütün toprağı söküyor ve sokakları çamur içinde bırakıyor. Eski semtimizin kanalizasyonu işas etti ve dün gece hava sıfının altına düşünce su borularının çoğu patladı.

Mahmud ve Nadya şiirlerim bir kitapta yayınlanacağı için çok gurur duydular.

18. 12

Annem fena halde faka bastı! Haftalardır kilise korosuna katılmam için ısrar edip durarak beni sinir etti. Sırf onun hatırı için koroya gittim. Hatta ödül olarak bana iki portakal verdi. Bu da kız kardeşimi kızdırdı. Karşılığında iki portakal alacaksa o da bir koroya katılmak istiyor şimdi.

Bugün saat ikide kilise avlusunda koro için buluştuk. Korodan sorumlu Papaz Yorgos karşıladı bizi ve yeni gelenlerin sesinin buluğ kırılmasına girip girmediğini kontrol etmek için sınava tabi tutmak istedi. Boy sırasına göre dizildik. Ben şimdiden 1,65 cm olduğum için en arkada durdum. Papaz Yorgos'un söylediği birkaç ilahiyi tekrarlamamız gerekti ama o her seferinde şaşkın şaşkın bize bakakaldı.

Papaz, "Birisinden çatlak ses çıkıyor," dedi. İlk sırada duran şişko Yorgi'yi hemen bulup çıkardı ve yanına giderek

kulağına bir şeyler fısıldadı. Şişko Yorgi boynunu bükerek kapıdan çıkıp gitti. Yeniden ilahiye devam etmemiz gerekti ama papaz duyduklarından hâlâ memnun değildi.

"Kim çatlak ses çıkarıyor daha orada?" dedi hoşnutsuzlukla.

Hepimiz birbirimize baktık ve omuz silktik. Bizi üç guruba ayırdı. Çatlak ses tam da benim içinde bulunduğum gruptan çıkıyordu. Ben mümkün olduğunca kısık ve ince söylemeye çalışıyordum.

Papaz Yorgos, anlamlı anlamlı kafasını salladı. Yanıma geldi ve omzuma vurarak, "Oğlum, gücenme ama çok kaba bir sesin var," dedi. Eh, ne yapalım şanssızlık işte!

Dışarı çıktığımda Yorgi hâlâ kapının önünde tembel tembel bekliyordu. Gıcık gıcık güldü ve "Ne saçma viyaklamalar," dedi, "kasten hepsini yanlış söyledim." Eve giderken yol boyunca ipe sapa gelmez laşar ederek başımı şişirdi.

Eve gelince bu kadar çok komşunun bizde kahve içiyor olmasına şaşırdım. Annem aceleci davranarak her yerde papazın koroya katılmamı benden bizzat rica ettiğini anlatmış. Annem beni bu kadar erken gördüğünde gözlerine inanamadı. Ona papazın beni korodan attığını söylediğimde asabı bozuldu, papaza köpürdü. Diğer kadınlar da onu yalandan teselli etmeye çalıştılar ama annem onlara kulak asmadı ve papaza verdi veriştirdi: "Bu yaşlı karga ilahiden, sesten ne anlıyor?"

23. 12

Sürekli yağan yağmur damların toprağını yumuşattı, artık tavanlardan sular sızıyor. Evimizin tavanının birçok yerinden su damlıyor. Annemlerin yatak odası henüz o kadar kötü değil ama Leyla'yla yattığımız oturma odasında durum çok sinir bozucu. Babam tüm diğer erkekler gibi kaygan çatıya çıkıp delikleri kapatmaya korkuyor. Annem de çaresiz her

yere tabak ve kova koydu. Bir türlü uyuyamıyorum. Kendimi su damlayan bir mağaradaymışım gibi hissediyorum. Şıp, şıp, şıp. Sinirime dokunuyor!

Not: Koroda olanları Mahmud'a anlattığımda gülmekten kırıldı. Sürekli yeni baştan anlatmamı istiyor!

25. 12

Noel. Bugün nefis bir yemek vardı. Annem kendini aştı, babam da bir şişe kırmızı şarap aldı. Hep birlikte dibini bulduk. Leyla'ya da küçük bir bardak verdik.

7. 1

Okul arkadaşlarımdan bazıları hasta. Hava gerçekten buz gibi! Leyla ve Salim Amca soğuk algınlığına yakalandılar.

Bugün Leyla gerçek bir havale geçirdi. Yatakta doğruldu ve türkü söylemeye başladı. Sağ elini yukarı kaldırdı ve sanki dans etmek ister gibi otururken sağa sola sallanıp durdu. Ben haline gülünce annem çok fena kızdı ve beni odadan kovdu.

Leyla tekrar sakinleşip uykuya daldıktan sonra annem yanıma gelip, "İnsan bu kadar yüksek ateşte aklını yitirebilir, sense bir aptal gibi gülüyorsun," diye öfkeyle çıkıştı.

Not: Yayınevine gittim ama kapalıydı hâlâ. Yayıncı 10 Ocak'ta dönecekmiş.

10. 1

Bugün yayınevindeydim. Yayıncının karşısında amma da titredim ve dilim tutulmuş gibi sesim çıkmadı hiç. Aslında bu kadar heyecanlanmaya gerek yokmuş. Yayıncı ufak tefek, kel kafalı ve tombul parmaklı bir adam. Çok sigara içiyor ve sık sık öksürüyor. Bana son derece iyi davrandı. Beni çok genç

bulacak diye boşuna korktum. Daha ilk cümlelerinden sonra korkularımın yersiz olduğunu anladım. Bana yetişkin biriymişim gibi davrandı. Kendi sorunlarından söz etti, yayınladığı ve daha da basmak istediği müthiş kitaplardan bahsetti. Bir matbaa sahibi olmamasına şaşırdım. Bana güzel bir şiir kitabı hediye etti ve sonra yazın basmayı düşündüğü şiirlerim üzerine konuştu. Şiirlerimi yüksek sesle okudu ve en çok "Uçan Ağaç" şiirimi beğendiğini, bunu kitabın ilk şiiri yapacağını söyledi. Mutluluktan ona sarılabilirdim!

Yayınevinden eve kadar bütün yolu yürüdüm. Yalnız kalmak istiyordum. Yoldaki çıplak ağaçlara bakıp durdum. Güneşli ve soğuk bir gündü. Kendimi Nadya ile el ele, büyük bir kalabalık önünde şiir okurken hayal ettim.

12. 1

Radyo sürekli savaştan bahsedip duruyor. Babam savaştan nefret ediyor. Bir insanın başka bir insanın canını alamayacağını söylüyor. Son zamanlarda kötü rüyalar görüyorum. Ayrıca giderek daha çok endişelenmeye başladım.

13. 1

Bugün din dersi olaylı geçti.

Yusuf papaza, "İsa Peygamber neden bütün resimlerde sarışın ve mavi gözlü?" diye sordu.

Papaz, İsa Peygamberin etrafına barışı yaydığı için sarışın ve mavi gözlü olduğuna dair bir takım saçma şeyler söyledi.

Ama haylaz Yusuf papazın söyledikleriyle tatmin olmadı. "İsa Peygamber Filistin'de doğmadı mı? Filistinlilerin ve Yahudilerin saçları ve gözleri siyah ama onlar da barışçı görünüyorlar."

Papaz, kendi gevelemelerine dolanmaya devam etti.

Ama Yusuf bütün bunları asıl sormak istediği soruya varabilmek için söylemişti: "Peki niçin bugüne kadar Filistinli bir papamız olmadı hiç? Ya da Afrikalı?"

Bu papazı çileden çıkardı ve Yusuf'a ceza olarak Kefaret Duası'nı on kez yazmasını emretti. Saçmalık!

Teneffüste Yusuf'a en çok gazeteci olmayı istediğimi söyledim. Güldü ve "Bir gazeteci sorduğu sorularla geçinir ama burada bir şey sorduğunda Kefaret Duası cezası alırsın. Yok, ben subay olmak istiyorum. Bir subay hiç soru sormaz. Sadece emreder ve emirleri uygular."

Bunu ona başka bir gün anlatmalıydım.

Not: Leyla iyileşti; yine eskisi kadar yaramaz.

15. 1

Salim Amca da iyileşti. Öyle sevindim ki! Bugün hava güneşliydi. Salim Amca odasından çıktı ve hiç konuşmadan güneşin tadını çıkardı. Dokuma battaniyesine sarınmış sessizce oturuyordu ve rahat etsin diye avludaki bütün çocukları uzaklaştırdığımda bana gülümsedi.

16. 1

Gülsek mi ağlasak mı bilemedik. Okuldan döndüğümüzde Salim Amca kapının önünde bizi bekliyordu. Mahmud'a, bugün öğleden önce saat 11'de radyo oyununun yayınlandığını haber verdiğinde sesi pek keyişi değildi. Mahmud, hemen yazar olarak kendi ismini anıp anmadıklarını sordu. Salim Amca kekeledi, kaçırmış olabileceğini söyledi ama bununla Mahmud'u uzun süre kandıramazdı. Sonra dayanamadı ve yazar olarak Ahmet Malas isminin söylendiğini itiraf etti. Bunu anlamıyorum. Bir yanlış anlaşılma olmalı. Bakalım, yarın anlarız, çünkü öğleden sonra yayın tekrarlanacak. Belki Salim Amca iyi dinlememiştir.

17. 1

Böyle bir adilik! Mahmud ağladı. Utanmaz herif oyuna kendi adını vermiş. Mahmud'un adını anmamış bile. Bugün Katip Bey de mutlaka dinlemiştir oyunu. Ona programın yayın saatini haber vermiştik. Böyle bir şey olamaz! Yayıncı benim şiirlerimi çalıp kendi oğlunun ismini verirse ne yaparım?

18. 1

Katip Bey köpürdü. Radyocuya zehir zemberek bir mektup yazdı ve sınıftaki ellinin üzerindeki öğrencinin bu utanmazca hırsızlığın tanığı olduğunu söyledi. Ayrıca derhal bir düzeltme ve özür yayınlanmasını talep etti. Mahmud mektubu postaya verdi ama mektubun bir şeyleri değiştirip değiştirmeyeceğinden kuşkuluydu. Katip Bey, şiirlerimi verdiğim yayıncıyı tanıdığını ve böyle bir alçaklık yapmayacağını söyleyerek beni rahatlattı. Radyo redaktörü hakkında ise çok fazla şey bilmediğini, sadece genç yazarları oyunlarını kendisine göndersinler diye sürekli cesaretlendirdiğini bildiğini söyledi.

20. 1

Günlüğümü yazmaktan gerçekten büyük bir keyif alıyorum. Bugün annem, babam ve Leyla hasta bir akrabayı ziyarete gittiler. Kendime bir çay koyup pencerenin önüne oturdum. Nadya evlerinin kapısından kısacık baktı ve bana el salladı. Ben de ona "uçan bir öpücük" gönderdim. (Bu öpücük türü, uzaklıktan dolayı keşfedilen bir buluş. Nadya sanki yanımdaymış gibi öpüyorum. Ardından bir yasemin çiçeğini dalından alır gibi öpücüğü havadan koparıyorum. Bunu yavaş yavaş yapmak gerekiyor, öpücüğü avuca yerleştirip hafifçe sevgiliye doğru üşemek gerekiyor. Bir saniye sonra da o öpücüğü yakalıyor ve dilediği yere konduruyor. Bazen yanağına, bazen dudaklarına ya da hatta bluzunun altına.)

Şimdi, Nadya'nın dudağına kondurduğu bu uçan öpücükten sonra yazıyorum ve günlüğümün sayfalarını çeviriyorum. Şimdiye dek bir yığın şey yazmışım. Bu beni yazmak için daha da motive ediyor. Çünkü başka türlü neyin nerede gerçekleştiğini ve kimin kime ne söylediğini hayatta hatırlayamazdım.

22. 1 Öğleden sonra

Radyo redaktörünü yaptığından dolayı cezalandırmaya karar verdik. Yusuf'un aklına, cezayı "Kara El Çetesi" adına gerçekleştirmek fikri geldi.

"Ama biz çeteyi çoktan dağıttık!" dedim.

"Adalet bunu talep ediyor, ufaklık!" diye kalın bir sesle karşılık verdi Yusuf koca bir adam edasıyla.

Güldük ve uzun süre nasıl cezalandıracağımızı düşündük. Üç şey yapmayı planladık. Yusuf gece radyo binasının karşısındaki duvara kırmızı boya ile şöyle yazacak: "Radyodaki redaktörlerin hepsi boş kafalı! Onlara fikirlerinizi bağışlayın! Kara El Çetesi."

Mahmud ve ben de Yusuf'u koruyacağız. Birkaç gün sonra da Mahmud'la ben redaktörle hesaplaşacağız, Yusuf gözcülük yapacak.

24. 1

Bugün sabah, duvardaki yazının ne durumda olduğuna bakmaya gittik. Yazı, oradan geçen bazı yayaların dikkatini çekti gerçekten.

Bir adam eşine, "Zaten çoktandır bunun farkına vardım. Bu yüzden artık radyoyu dinlemiyorum," dedi.

Şakacı birisi, "Radyodakiler sokağa dilenmeye çıksınlar ve birkaç taze fikir toplasınlar!" diye bağırdı. Oradakilerin hepsi

güldü. Radyodan bir görevlinin bir kova boyayla çıkıp yazının üstünü acele acele kapatması çok uzun sürmedi. Mahmud için harika bir duyguydu. Görevlinin yaptığına gülüp dalga geçti.

25. 1

Redaktörle ben, arabasıyla da Mahmud ilgilenecekti. Gizlice radyo binasının otoparkına girdik ve herif gelene kadar uzun süre orada bekledik. Kısa boylu bir adam, yürürken her tarafı sinirli sinirli oynuyor! Mahmud arabanın dört tekerleğini de kesti ve "Kara El Çetesi'den Selamlar" yazılı kâğıdı bantla ön camına yapıştırdı. Ben sapanımı gerip kırmızı boya dolu poşeti adamın üzerine fırlattım. Poşet adama öyle bir şiddetle isabet etti ki, ölesiye korktu ve çılgınlar gibi bağırmaya başladı: "Yaralandım! Kan! Yaralandım!" Biz oradan var gücümüzle koşarak kaçtık.

Not: Yusuf'un bizimle gelmeye zamanı yoktu; ödevlerini yetiştirmesi gerekiyormuş. Garip! Normalde ödev yapmaktan hep kaytarır.

27. 1

Şimdi daha fazla şiir yazıyorum. Özellikle çok sevdiğim Nadya için.

Salı

Lanet olsun! Dünden beri fırında çalışıyorum. Bu kış birçok insan tarlalarını ekebilmek için köylerine döndü. Birçoğu da körfez ülkelerine ya da şeytan bilir nereye gittiler. Babam fırında çalışacak işçi bulamadı. Matematik sınavını kaçırdım. Matematik öğretmenimiz iyi, ama çok da sert biri. Mahmud'la haber yollamış; en geç iki hafta içinde sınava girmem gereki-

yor, yoksa uyarı cezası alacağım. Arapça öğretmeni de bugün beni sormuş.

Hayret, dün ve bugün babam işten sonra bana üçer lira verdi. Bunun benim hakkım olduğunu söyledi.

7. 2

Fırında yedinci günüm! Bugün öğlen okulun yanındaki lokantanın ısmarladığı ekmekleri götürmem gerekti. Tam oradan geçerken okulun kapısından öğrenciler dışarıya hücum etti. Sınıfımdaki en aptal öğrenciler, el arabamın etrafına toplandılar ve benimle dalga geçmeye başladılar. Ne adilik! Kuyumcunun oğlu, "fırıncı çırağı" diye sataştı. Diğerleri de pis pis sırıttılar. İçimden hepsini tokatlamak geldi. Sonra ekmekleri de mıncıklamaya başladılar ve uçlarını koparmak istediler. Neyse ki Mahmud yardımıma koştu ve onları püskürtmeyi başardık. Lokantanın sahibine ucu koparılmış ekmekleri götürseydim büyük olay olurdu. Fakat o ahmaklar anlamak istemedi ve bayağı kavga çıktı. Mahmud'la ben, diş doktorunun oğullan olan o iki koca gevezeye karşı. Onlara kolay lokma olmadığımızı gösterdik ve kuyruklarını kıstırıp kaçtılar.

Geç geldiğim ve üstüm başım kirli olduğu için babamdan azar işittim bir de. Ama ona kavgadan bahsetmedim. Umarım kısa zamanda kendine bir işçi bulur!

Pazartesi

Kahretsin! Biyoloji sınavı da gitti! Tarih ve matematik derslerinden uyan cezası aldım bile. Babam okul müdürünün gönderdiği yazıya cevap göndermeyi reddetti. "Müdür birkaç gün bekleyebilir, nasılsa uzun sürmeyecek," dedi. Her gün bana üç lira veriyor. Ama ben o aptal parayı istemiyorum, yeniden okula gitmek istiyorum!

Nadya, son günlerde çok sinirli olduğumu söylüyor. O ne biliyor! Bir gün boyunca fırında çalışsın hele, o zaman insanın kendisini nasıl hissettiğini anlayacağını söyledim ona.

14. 2

Artık dayanamayacağım! Gerçeği şimdi öğrendim. Babam nasıl bu kadar adi olabilir! Okula devam etmemi istemiyor. Öyle hain ki! Bunca zamandır beni sadece kandırıyormuş!

Bugün Katip Bey babamla konuşmak için fırına geldi. Beni okuldan almanın büyük bir hata olacağını söyleyerek babamı ikna etmeye çalıştı. Babam, öğretmen sanki orada yokmuş gibi davranıp oralı bile olmadı. Ama Katip Bey inatçıydı, kolay kolay pes etmedi. Babamın müşterilerle işi bitene kadar kibarca bekledi ve hep yeniden onu ikna etmeye çalıştı. Babam hışımla çıkıştı Katip Beye. Bu meselenin onu ilgilendirmediğini, sonuçta kendisinin oğlu olduğumu ve oğlu ile ne isterse onu yapacağını söyledi. Utancımdan yerin dibine girdim.

Katip Bey sakinliğini bozmadı ve konuşmasına devam etti. Babamsa giderek sesini yükseltmeye başladı. Memurlardan veya öğretmenlerden çekincesi yoktur onun. Okulun artık beni ilgilendirmediğini söyledi ve bana öfkeyle bağırarak bunun böyle olup olmadığını sordu. İçine düştüğüm dehşetten dilimi yutmuştum sanki ve başladım ağlamaya. Katip Bey ailelerin sorumluluğundan bahsedince, babam iyice kabalaştı ve okula da, öğretmenlere de sövdü saydı. Okulun sadece beşinci sınıfa kadar zorunlu olduğunu adı gibi bildiğini, sırf bir fırıncı olduğu için kendisini sakın kandırmaya kalkmamasını söyledi. Katip Bey babama başka bir sorumluluk kastettiğini açıklamaya çalıştı ama o öyle kızdı ki, öğretmenimi itekleyerek kapı dışarı etti. Öğretmene karşı zafer kazanmış gibi zevklendi ve gün boyu yaptıklarıyla böbürlenip durdu işçilere!

Onunla artık konuşmayacağım. Uyuşmuş gibiyim. Bir ara bana ne kadar zor bir durumda olduğunu açıklamaya çalıştı bir kez daha ve gençken kendisinin de okula gitmeyi çok istediğini, ama onu hemen fırına soktuklarını söyledi. Öfkemi anladığını ama kısa zamanda hiçbir çocuğun olmadığı kadar fazla cep harçlığımın olacağını söyledi. Günde dört lira verecekmiş bana. Bu yılda bin liranın üzerinde demekmiş. Çektiği nutuk bitince ona, neden sadece fırıncı olmak zorunda olduğumuzu sordum. Şaşkın şaşkın bana baktı ve, "Bu bizim kaderimiz," dedi.

Ama benim değil!! Ben istemiyorum!!! Okula devam etmek ve gazeteci olmak istiyorum!!!

Annem beni sakinleştirmeye çalıştı. Yakında işlerin yoluna gireceğini, babamın sözlerini bu kadar ciddiye almamam gerektiğini, sadece kötü bir dönemden geçtiğimizi söyledi. Babamla artık hiç konuşmayacağım.

16. 2

Nadya'nın bana karşı davranışları değişti. Bir tuhaf oldu. O adi, sözde arkadaş Yusuf da ona kur yapıyor. Sanırım arkamdan gülüyorlar. Mahmud bir kızın sevgilisinden, fırıncı da olsa ondan utanmaması gerektiğini söylüyor. Mahmud'un annesi, babasına olan aşkından dolayı mirasından vazgeçmiş. Annesi çok zengin bir aileden geliyor ve kuzeni ile evlenmek istememiş. Annesi, babasıyla kaçmış ve onunla yoksulluk içinde yaşamış, çünkü onu seviyor. Mahmud, Nadya'yı unutmamın daha iyi olacağını söylüyor.

Ama yapamıyorum! Onu seviyorum!

17. 2

Mahmud'a babamla olan kavgamızı anlattım. Güldü ve bütün babaların aynı olduğunu söyledi. Mahmud, bütün

babaların birkaç saatliğine de olsa oğullarının yerine geçeceği bir gün olmasını dilediğini söyledi. Bayağı bir şaşıracaklarını ve oğullarının haklarında neler düşündüklerini öğrenince birçok babanın kafayı yiyeceğine inandığını söyledi. Her şeye gülebildiği için Mahmud'a hayranım; babasına, öğretmenlere, kendine... Oysa öyle çok gülünebilecek bir durumu da yok.

19. 2

Bugün Salim Amca'ya sırrımı açıkladım. Artık gerçekten daha fazla dayanamayacağım. Buralardan kaçıp gideceğim. Salim Amca bunu iyice düşünüp düşünmediğimi sordu bana. Ona, tam iki yüz lira biriktirdiğimi söyledim. Mutlaka buralardan gitmeliyim. Bana üzüntülü üzüntülü baktı ve babamla bir kez daha bu konuyu konuşmak istediğini, belki de babamın kendisini dinleyeceğini söyledi. Fırında yaşlanmak ve bir gün oğluma benim gibi fırıncı olmasını söylemek istemiyorum.

26. 2 – Gece saat 11

Ne Salim Amca ne de annem okula gitmem için babamı ikna edebildi. Artık her gün kavga ediyorum onunla. Bugün onu, beni okula geri göndermezse buralardan kaçmakla tehdit ettim. Sadece güldü ve nereye gideceğimi sordu. Nereye olursa olsun fark etmez, yeter ki fırında çalışmayayım.

Annem uzun süre ağlayıp durdu. Nadya'ya sırrımı açıkladığımda sapsarı kesildi ve kendini hasta hissettiğini söyledi. Ama buna rağmen buralardan kaçmak istiyorum. Bu gece herkes uykudayken elbiselerimi bohça yapacağım. Yanıma şiir defterimi, Nadya'nın fotoğrafını ve günlüğümü de alacağım. Buradan çekip gitmeliyim, yoksa mahvolacağım.

Halep'e gideceğim. Babamdan ve annemin gözyaşlarından çok uzağa. Artık ağlamak istemiyorum, gülmek ve keyfimce yaşamak istiyorum. Kuzeydeki en büyük şehir Halep,

orada herhangi bir yerde yirmi liraya bir oda bulurum. Varır varmaz hemen bir gazetede iş arayacağım. Yerleri temizlerim, gazetecilere çay yaparım, mektuplarını postaneye götürürüm. Yeter ki onlar nasıl iyi bir gazeteci olacağımı bana öğretsinler. Böyle para kazanamazsam, gündüz başka bir işte çalışırım, akşamları da insanlardan duyduklarımı yazarım.

Şimdi bitiriyorum. Bunlar Şam'dan son satırlarım. Beni burada hiçbir şey tutamaz artık.

27. 2

Dün gece merdivenlerden sessizce indim. Kaçmaya çalışıyordum. Karanlıkta merdivenin son basamağında Salim Amca oturuyormuş. Ödüm patladı!

Salim Amca fısıldayarak, "Arkadaşına hoşça kal bile demeden mi gideceksin?" deyip sarıldı bana. Ağlamaya başladım.

Ona, "Bırak beni, gitmek istiyorum," diye yalvardım ama o, önce onunla bir çay içmem için ısrar etti. Sonra da istersem yine ta Alaska'ya ya da nereye istersem oraya gidebileceğimi söyledi. Kabul ettim ve ufacık mutfağına gittik. Konuşmadan çayı hazırladı ve sonra odaya götürdü, ben de onu takip ettim.

"Sen iyi bir gazeteci olacaksın," dedi ve bana çayı uzattı. "Evet olacaksın, ve seni tanıdığım kadarıyla, beni ve aptal hikâyelerimi yazacaksın. Bunu başaracağını yüreğimde biliyorum," dedi.

"Ama fırın beni bitiriyor," diye tepki gösterdim.

"Doğru. Fırın kötü. Eskiden fırıncılara imrenirdim ama seninle arkadaşlık yaptığımdan beri fırıncılara sadece acıyorum." Başını salladı ve bir süre sustu sonra konuşmaya devam etti: "Ama Halep'te buradan farklı olan ne var, söyleyebilir misin? Şam'ı sevdiğimden değil. Faytoncuların tıpkı dilenciler gibi vatanı yoktur. Hayır, Şam'ı sevmiyorum ama Halep'in

buradan farkı ne? Eğer kaçmak istiyorsan Suudi Arabistan'a git. Orada daha fazla para kazanırsın. Halep de burası kadar berbat bir yer."

"Ama daha on beş yaşındayım ve ülkeyi terk etmem yasak!"

"Evet öyle. Böyle ahmak bir hükümet işte!" dedi. Bana ikinci bir bardak çay doldurdu ve saçlarımı okşadı. "Kaçmadan önce yerine böyle senin kadar iyi bir arkadaş bulmayı düşündün mü benim için? Hı? İki çocuğumu ve on üç torunumu seni sevdiğim kadar sevmedim ben. Ya sen ne yapıyorsun? Gidiyorsun ve beni yalnız bırakıyorsun. Fırınlardan nefret ediyorum!"

"Seni unutmayacağım. Sana yazacağım," diye söz verdim ve yine hüngür hüngür ağlamaya başladım. Çünkü o anda en iyi arkadaşımın üzüntüsünü ve kendiminkini derinden hissettim.

"Yazacakmış! Ben zaten okuyamıyorum! Her zaman insanlardan bana gelen mektupları okumaları için ricada bulunmak zorunda kalıyorum. Onlardan benim için sana yazmalarını bile isteyemem. Çünkü sana söylemek istediklerimin aynısı olmayacak."

"Ama burada boğuluyorum!"

"Boğuluyorsun çünkü hemen pes ettin. Oysa Salim asla pes etmedi! Ben dağlarda üşüdüm, aç kaldım ve bir köpek gibi süründüm, çünkü askere gitmek istemiyordum. Bir ara bu rezilliğe bir son verip askere gitmeyi bile düşündüm. Ama dayandım ve bu durumdan nasıl kurtulacağımı düşündüm. Baharda bir çobana rastladım ve bana ekmek verdi. Yanında çalışmamı teklif etti. Bana sahte bir kimlik ayarladı ve böylece beş yıl boyunca adım Salim değil, Mustafa oldu. Çoban olarak yaşamım fena da değildi. İlk başta benimle dalga geçen birçok arkadaşım daha sonra pişman oldu. Çünkü o zaman, 1914'te, I. Dünya Savaşı patlak verdi ve birçoğu yaralandı,

kayboldu veya öldürüldü. Buna karşın çobanlar hiç açlık çekmediler. Kaçmak yerine fırından nasıl kurtulacağını bir kez daha iyice düşün. Sen aptal değilsin. Şam'ı çok iyi tanıyorsun. Mutlaka bir şeyler gelir aklına yapacak. Belki birlikte bir şeyler planlarız. Salim, plan yapmakta iyidir. Sen arkadaşım, gazeteci olacaksın. Bundan adım gibi eminim."

Uzun süre sustum ve Salim Amca konuşmayı sürdürdü: "İşe yarayacağını sanmıyordum ama son olarak, altı ay burada kalmayı bir dene bakalım. Bugün Şubat'ın 26'sı. Alta ay sonra yeniden oturur konuşuruz. Eğer o zamana kadar durumunda bir değişiklik olmazsa senin bavulunu otobüse kadar ben taşırım ve nereye istiyorsan oraya gidersin. Çok şey mi istiyorum senden? Sadece altı ay!"

Peki tamam. Burada kalıp bir çıkış yolu bulmaya çalışacağım. Altı ay sonra da kaçabilirim pekâlâ!

"Söz veriyor musun?" diye sordu Salim Amca.

"Söz veriyorum," dedim ve sessizce yatağıma geri döndüm.

1. 3

Nadya süt almak için bize uğradığında ne olup bittiğini bana yazması için ona yalvardım.

"Neden? Böbürlenesin diye mi?" dedi soğuk soğuk. Hiçbir şey anlamıyorum. Saçmalıyor.

4. 3

Saçlarını güzelce taramış öğrencileri sabah erkenden okula giderken görünce ruhum acıyor! Bazen babam bunun farkına varıyor ve kafamı okşayıp bana bir süreliğine çok iyi davranıyor. Hatta bir kez ağladı ve şöyle söyledi: "Sen bütün bu öğrencilerden daha akıllısın. Ben dünyaya nasıl bir çocuk getirdiğimi biliyorum." Başka bir sefer de, "Bütün insanlar aynı

şekilde çıplak olarak dünyaya geliyorlar ama daha üçüncü soluktan sonra hepsi farklı oluyor," dedi.

Bazen ona gerçekten acıyorum. Sanırım babam da isteyerek fırıncı olmadı.

6. 3

Bugün haberim oldu: Salim Amca sadece o gece merdivenlerin üzerinde uyumamış. Bütün bir hafta boyunca orada nöbet tutmuş. Kaçmakta gerçekten ciddi olduğumu anlamış. Olağanüstü bir arkadaş şu Salim Amca.

8. 3

Babamı, ona en faydalı olacağım işin ekmek dağıtımı olduğu konusunda ikna ettim. Artık fırında unun içinde ve sıcakta çalışmak zorunda kalmayacağım ve fırınına yeni müşteriler bulabilirim. Önce istemedi ama bir hafta kavga dövüşten sonra artık kafasını dinlemek istiyordu ve kabul etti. Taze ekmeklerini evlerine kadar götürdüğümüz müşterilerin hepsi zengin. Bunun için biraz daha fazla ödüyorlar. İş gerçekten zor. On beş kiloluk ekmek dolu bir sepet taşımam gerekiyor ve o sepetle merdivenleri inip çıkıyorum. Bazı müşteriler dördüncü katta oturuyor. Günde toplam altmış kilo ekmek dağıtacağım bir müşteri listesi üstlendim. Dört tur yapıyorum ve öğlene kadar işimi bitiriyorum. Bazı müşteriler öyle ters ki! Bazıları da çok iyi, birkaç kuruş ya da bir elma veriyorlar. Ama en zoruma giden bazı eski okul arkadaşlarımın evlerine ekmek götürmek zorunda kalmam. Bana gülüyorlar. Ama Salim Amca benim ileriye doğru kocaman bir adım attığımı söyledi. Babamın fırında bana ihtiyacı kalmaması artık yalnızca zaman meselesiymiş. Bu adımı atarak, hamur makinesinde veya ocak başında eğitilmemin önünü de kesmişim. Bilemiyorum. Salim Amca amma da iyimser.

9. 3

Nadya'nın kulağına sevgi dolu birkaç sözcük fısıldadığımda bana küstahça, "Rahat bırak beni aşkınla," dedi ve yanımdan hızla geçip eve gitti. Tuhaf! Benimle ilgili gerçekten ne düşünüyor?

20. 3

Bir sürü yeni müşteri kazandım. Şu sıralar akşam saatlerine kadar yüz yirmi kilo ekmek götürüyorum müşterilere. Babam bundan epeyce hoşnut çünkü fırını hiç bu kadar iyi satış yapmamıştı. İşi sevmiyorum ama en azından boş zamanım oluyor. Bol bol okuyup şiir yazıyorum.

Bugün evine bir haftadır ekmek götürdüğüm bir kadın hakkında ilk makalemi yazdım. Kadın, bazen bir çocuk gibi neşeli, bazen de o kadar üzgün ki, ağlıyor. Makaleyi Salim Amca'ya okuduğumda bana, "Ama bir gazeteci, kadının neden bu halde olduğunun sebebini bilmeli," dedi. Bakalım hele!

21. 3

Bugün kadın için çok güzel bir ekmek seçtim. Kadın üzgün görünüyordu ama buna rağmen beni bir çay içmeye davet etti. Çok güzel bir evi var. Bir süre sonra konuşmaya başladı. Konuştukça da içini döktü ve hikâyesini öğrendim.

Kuzey taraşarından bir köyden geliyor ve adı Meryem. Çocukluk arkadaşına âşıkmış, ama ailesi onu zengin bir ihtiyara vermek istemiş. Bunun üzerine Meryem sevgilisi ile kaçıp Şam'a gelmiş. Evlenmişler ve mutlu yaşamışlar; sonra eşi işsiz kalmış, uzun süre iş aramış ama bulamamış. Kuveyt'te bir iş bulunca, eşini birlikte götürmesi yasak olmasına rağmen hemen kabul etmiş ve çalışmaya gitmiş. Beş yıl orada çalışmış ve eşinin ziyaretine yılda sadece iki hafta gelebiliyormuş. Çok para kazanıp zengin olmuş ve temelli dönmüş. Şimdi

büyük bir dükkânı var ve halinden memnunmuş. Fakat adam gurbette bambaşka birisi olup çıkmış. Artık eskisi gibi şaka yapmıyor, eşine hiç şefkat göstermiyormuş ve bütün ilgisi, sevgisi sadece dükkânınaymış. Kadının hiçbir eksiği yok ama kendisini çok yalnız hissediyor.

Üzüntüsünün nedeni buymuş. Fakat neden bazen o kadar neşeli olduğunu, bütün sorgulamalarıma rağmen öğrenemedim. Meryem arada sırada neşeli olduğunu inkâr ediyor. Ama bunun nedenini öğreneceğim!

23. 3

Bugün yine burada kalma kararımın doğru olup olmadığından ciddi kuşku duydum. Sınıfımdaki en geri zekâlı iki öğrenci bana taş attı. Korkaklar, ekmek dolu sepetimi sokağın ortasına bırakıp onların peşine düşemeyeceğimi biliyorlardı. Bir taş tam kulağıma denk geldi ve kulağım kanadı.

Nadya da değişti. Benden kaçıyor. Günlerdir onunla konuşamıyorum. Yusuf bana Nadya'nın benim için "o bir fırıncı çırağı" dediğini söyledi. Bana öyle geliyor ki sanki Yusuf beni gülünç duruma düşürmekten zevk alıyor.

27. 3

Nadya'yı yanında büyük abisiyle gördüğümde onlara selam verdim.

Kardeşi "merhaba" diye karşılık verdi ve bana elini uzattı. Ama Nadya başını öte tarafa çevirip beni hiç tanımıyormuş gibi yoluna devam etti. Kalbime iğneler saplandı sanki. Abisiyle de artık hiç ilgilenmedim.

30. 3

Salim Amca bugün berberini değiştirdi. Kısa tıraşlanmış saçlarla ve yüzünde birçok yara ile geri geldi. Fakat gülü-

yordu ve artık sadece burada tıraş olacağına dair yemin etti. Mahallenin en iyi berberini bırakıp, onu bu hale sokan kasabı kendisine berber seçmesine şaşırdım.

"Yirmi yıldır saçımı berber Sami'de kestiriyorum ama adam gün geçtikçe daha az konuşmaya başladı. Susmasından sıkıldım. İyi bir berber, radyodan daha iyi anlatmalı; yoksa o kötü bir berberdir. Sami'nin birçok müşterisi var ve anlatılan her hikâyeye zarar gözüyle bakıyor. Her kelimeyi hesaplayarak konuşuyor ve her defasında, 'Hı, hı, dediğin gibi' diyor ama aslında hiç dinlemiyor. Bugün kendime başka bir berber aradım ve Bab Tuma'nın orada bir tane buldum.

Berberin bir yamağı var. Yeni müşteri olduğum için beni bu delikanlıya teslim etti, kendisi de müdavimleriyle ilgilendi. Bu yamağın çenesi oldukça kuvvetli ama yanlış ellerle doğmuş. Elleri iki kocaman kürek âdeta, berberden çok bir köylüye yakışır. Makasıyla saçlarıma yabani ot bürümüş bir tarlaya dalar gibi daldı. Ona, yeni saç modelimle çok aptal göründüğümü ve bu modelle beni askere bile alabileceklerini söylediğimde birlikte güldük. Yamak durmadan konuştu ve sakalımı sabunladı. Tam usturaya jilet takarken aptal kral ile zeki karısının hikâyesini anlatmaya başladı. O kadar güzel anlatıyordu ki gülüp durdum. Yüzümü kesiverdi. 'Kahretsin acıdı' dedim. Delikanlı, bin bir özür diledi ve kanı durdurmaya çalıştı. Aynadan, berberin yamağını tokatlamak için elini kaldırdığını gördüm. Tilki gibi kurnaz yamak, ustasını hiç fark etmemiş gibi yaparak son anda eğildi ve tokadı ben yedim. Usta yamağına lanet okudu ve benden özür dileyip tekrar müşterisine döndü.

Yamak, hikâyenin devamını anlatmaya koyuldu ve yanağımda bir kesik daha açtı ama bu kez o kadar kötü değildi. Kendimi onun ellerinde bir koyun gibi hissettiğimi söyledim. Güldü ve usturayı yine kaydırdı: Yüzümü kesti. Canım çok

yandı ve yüksek sesle bağırdım. Berber bu kez sessizce yanımıza yaklaştı. Yine elini kaldırdı ve bu kez tokat enseme indi, çünkü yamak önceki gibi yine son anda yana kaçmıştı. Usta, yamağının beceriksizliği için birçok özürler diledi. Yamak bu sefer de sağ yanağımı kesince artık sesimi çıkarmadım. Tıraşım nihayet bittiğinde ödemek istedim ama olanlardan dolayı mahcup olan berber para istemedi.

'İki tokada bedava tıraş! Tekrar geleceğim!' dedim ve birlikte güldük."

Gelecek cumartesi tıraş olmaya kendi berberime gitmek istemiyorum. Çok kötü bir berber ve sadece kendi borçlarından bahsediyor.

Cumartesi

Acayip çılgın bir yer şu berber! Kendisi bir Ermeni, yamağı İranlı. Ustanın dedesiyle nenesi uzun yıllar önce Suriye'ye göç etmişler.

Kuzeniminki ve Sami'nin kalburüstü berber dükkânının tam tersine karma karışık. Bir köşede bıçakları bilemek için bir alet duruyor. Başka bir köşede içinde bardaklar, lavanta, gül ve lavanta kolonyası bulunan büyük, tozlu bir raf. Ayrıca içinde kanlı sülükler bulunan iki büyük akvaryum var. Bu sülükler iğrenç görünüyor ama çok yararlılarmış. Duvar boyunca müşteriler için sandalyeler dizilmiş; önlerindeki sehpanın üzerinde de bir yığın dergi duruyor.

Bir sandalyeye oturdum ve magazin dergilerine baktım. Berber ve yamağını eğlenerek izledim. Yamak, şakalarına bir türlü ara vermiyor, usta da bundan dolayı yakınıp duruyordu.

Bir kadın bıçağını biletmeye geldiğinde, usta yüzünde köpük olan müşterisini bırakıp kadının elinden eski bıçağı aldı ve başladı onları ağırdan bilemeye. Müşteri söylendi ama

berber, birdenbire tek kelime Arapça anlamaz gibiydi. Sadece Ermenice cevap veriyordu.

Ama en güzeli de saç kesiminin benim sevgili akrabamdakinin yarı fiyatına olmasıydı. Aradaki farktan da dondurma alabildim.

6. 4

Nadya, manavda bana gülümsediğinde ona, "Haydi tarlalarda gezmeye gidelim," teklifinde bulundum.

"Senin için söylemesi kolay," dedi ve bir kokarcaymışım gibi oradan kaçıp gitti. Ne oluyor buna ya? Beni seviyor mu, sevmiyor mu?

11. 4

Salim Amca faytonculuk yaptığı süre boyunca haftada üç günden fazla çalışmamış. Haftanın diğer üç gününü de ailesi ile birlikte geçirirmiş. Yedinci günde de inzivaya çekilip sadece düşünmüş. Faytondan kazandığı para ile ne zengin olmuş ne de yoksul. Bugün bana çok az insanın anladığı ölümün bilgeliği üzerine bir şeyler anlattı. Bir ara şöyle dedi: "Evlat, ölüm her saat bize şöyle der: Yaşa! Yaşa! Yaşa!"

Babam bugün kötü bir günündeydi. Akşam hiç keyfi yoktu. Salim Amca bize onunla çay içmeye geldiğinde neşeli görünmeye çalıştı. Salim Amca'yı çok seviyor ve sayıyor. Fakat bu ihtiyar komşumuzun gözünden kolay kolay bir şey kaçmaz. Gözleri miyop olsa da etrafında neler olup bittiğini hemen anlar.

Salim Amca, "Benim gibi yap," diye önerdi babama. "Benim de kimi kötü günlerim oldu; buna rağmen kendimi evde yine de nasıl iyi hissedeceğimi öğrendim."

"Nasıl yaptın ki, Amca?" diye sordu babam.

"Eve geldiğinde kapının eşiğinde dur ve dertlerine şöyle söyle: 'Omzumdan inin dertler, inin artık!' Sonra içeri giriyorsun ve ertesi gün çıkarken aynı yerde durup şöyle söylüyorsun: 'Sıkıntılar, şimdi yeniden omzuma binebilirsiniz!' Ama sakın kapının önünde dertlerini unutmayasın, yoksa senden bunun öcünü kötü alırlar."

Babam gülerek Salim Amca'nın dizini okşadı ve, "Ya arkamdan kapının aralığından içeri sızıverirlerse? O zaman ne olacak?" diye sordu.

"Öyle yaparlarsa arkadaşın Salim Amca'yı çağır. Hançerimi alır gelirim; gör o zaman dertlerin nasıl köpek gibi sinip dışarı sıvışacaklar!"

Hepimiz güldük ve sıkıntının gerçekten de ortadan yok olduğunu hissettim.

15. 4

Bir turist bizim sokağın yakınında bir ev tuttu. Buraya yerleşmek için hükümetten izin almış ve Mahmud'un anlattığına göre uzun süre önce Müslümanlığa geçmiş. Robert'in tersine çok ciddi biri ve öyle bir suratla etrafta geziyor ki, sanırsınız yarın deprem olacak.

O kadar sofu ki, Müslüman komşuları artık ondan yaka silker oldu. Başlarda ona hayranlık duymuşlar ve dine bağlılığını övmüşler. Adam çok su tüketiyormuş; günde beş kez duş alıyor, bir kez de arabasını yıkıyormuş. Oysa Şam öyle tozlu ki araba hemen tekrar kirleniyor. Aslında hiç de kötü bir şey değil. Fakat arabasının bizim ve köpeklerin üzerinde manyetik bir çekim gücü vardı âdeta. Hepimiz arabanın tekerleklerine işiyorduk. Adam buna deli oldu ve kırmızı kalemle Arapça yazdığı yazıları arabanın dört bir tarafına içeriden yapıştırdı: "İşemek Yasaktır!" Ama çocuklar işerken okumazlar ki. Sadece güler dururlar!

18. 4

Nadya'yı mutlaka görmek istedim. Mahmud topu öbür tarafa, avlularına atmamı önerdi. Topu duvarın üzerinden onların tarafına attım. Sonra kapılarını tıklattım ve içeri girdim. Nadya, annesi ve o burnu havada abileriyle avluda oturuyordu. Topu sordum. Büyük abisi, "Nadya! Top saksıların arkasına düştü, hadi ver ona," dedi sırıtarak. Ama Nadya istifini bile bozmadı. Küçük abisi ayağa kalktı, topu aldı ve bana verirken, "Son zamanlarda bir tuhaf oldu bu kız, tuhaf," diye fısıldadı.

Onun ne dediğini duyan annesi, "Rahat bırak kızı," diye çıkıştı.

Sahiden bir garip davranıyor. Giderken güle güle bile demedi. Mahmud da onun hakkında söylenip durdu.

26. 4

İki ay oldu. Müşterilerim benden memnun. Artık hiçbir fırıncı onları elimden alamaz. Benim pederin iki yakası yavaş yavaş bir araya geliyor. Şimdi daha az borcu var ve fırınına bahar geldi.

İş çok zor değil ama sıkıcı. Şimdi sepetleri daha rahat taşıyabiliyorum; merdivenler de artık eskisi gibi yormuyor. Bir tek bu can sıkıntısı olmasa! Bol bol okuyorum ama günlüğümün dışında pek bir şey yazmıyorum.

Salim Amca güç veriyor bana; hem de her gün. İşim hakkında konuşmak için ısrar ediyor. Benimle birlikte söyleniyor, beddua ediyor. Hatta bazen fırında sürekli bir cehennem azabı çekmediğimi söyleyip onu sakinleştirmek zorunda kalıyorum.

Yalnızca Meryem'in yanında rahat hissediyorum kendimi. Meryem bana bir çay ya da kahve ikram etmeden bırakmıyor. Onu çok seviyorum ve sanırım o da beni seviyor. Ama hâlâ neden bazen bir çocuk kadar neşeli ve mutlu olduğunu çözemedim.

Nádya bir haftadan fazladır köyde, nenesi ve dedesinin yanında. Neden, bilmiyorum.

28. 4

Harika bir sürpriz! Meryem bugün bana mavi renkli bir gömlek hediye etti. Mavi rengi her şeyden çok sevdiğimi nereden bildi acaba?

"Beyaz pantolonunla çok yakışıklı olacaksın," dedi ve yanağıma bir öpücük kondurdu. Bana âşık mı acaba? Salim Amca, aşkın yaşla alakası olmadığını söyledi. Yine de kocasına yakalanmamam için dikkat etmeliymişim.

Salim Amca abartıyor mu yoksa? Ya da Meryem'i anlatırken fazla mı abarttım?

29. 4

Bugün Meryem'e bir pasta götürdüm. Ona hayalimdeki mesleği anlattım. Nedense güldü ve bana yardım edeceğine söz verdi. Bir komşusu varmış, adı Habib. İyi bir gazeteciymiş. Ona benden bahsedecek. Yarın en güzel ekmeklerimden birini getirmemi istedi.

30. 4

İşte bu! İşe yaradı! Meryem harika biri. Beni gerçekten ikinci kata çıkardı ve kapıyı çaldı. Bir süre sonra elli yaşlarında bir adam açtı kapıyı. Pijaması hâlâ üzerindeydi, esneyerek gülümsedi ve bizi içeri davet etti. Bana, "Demek fırıncılar artık bu kadar şık," dedi. Beyaz pantolonumu, beyaz spor ayakkabımı ve elbette ki mavi gömleğimi giymiştim. Bu yüzden babam bütün gün söylenip durdu.

Habib ekmeği eline aldı ve koklayarak, "Hmm, nefis! Meryem gerçekten de abartmamış," dedi.

Darma dağınık bir odada çay içtik. Meryem yine bir çocuk gibi neşeliydi. Giderken, kendisi için her gün ekmek getirip getiremeyeceğimi sordu. Nasıl getirmem!

Cuma

Habib'in bugün izinli olduğunu biliyordum. Onun için en iyi ekmeği seçtim. Sevdiği gibi kızarmış, çıtır çıtır olanından. Sabah turumu bitirip daha öğlen turuna bir saatim varken ekmeği götürdüm ona. Beni çay içmeye çağırdı ve o çayı demleyene kadar oturma odasında bekledim. Her yerde gazeteler ve kitaplar vardı; çoğu Fransızcaydı. Pantolonu sandalyenin üzerindeydi. Bir sürü eşya ile dolu küçük masada bir arak şişesi, kocaman bir kültablası ve birçok bardak duruyordu. Anlaşılan Habib'in dün misafirleri vardı.

Halil Cibran'ın da kalın bir kitabı duruyordu eşyaların arasında. Bu yazarı çok seviyorum ama onun yalnızca birkaç eserini biliyorum. Kitabın sayfalarına göz gezdirirken Habib çaydanlıkla odaya girdi.

"Cibran'ı seviyor musun?" diye sordu.

"Tabii ki seviyorum. Çocukları seviyor ve onları çok iyi anlıyor."

"Trajik yaşamı hakkında bir şeyler biliyor musun?"

"Tabii," dedim böbürlenerek. Oysa onun hakkında sadece Lübnan'ın en iyi şairi olduğunu ve kendi ülkesinde tanınmadan önce yurtdışında tanındığını biliyordum. Amerika'da sığınmacı olarak yaşamıştı.

"Biraz abartıyor muyuz?" diye sordu şüpheyle Habib.

Kendimden emin olarak, "Hayır! Neden ki? Sana ondan bir şeyler okuyayım mı?" dedim. Sonuçta Cibran'ın iki eserini ezbere biliyordum.

"Oku bakalım delikanlı. Cibran dinlemek güzeldir," dedi. Habib'i epey şaşırttım. Kendi kendine konuşur gibi, "Genç bir fırıncı çırağı Cibran'ı sevsin, değer versin; baş redaktörse Cibran kimdi diye sorsun!" dedi.

Ona gazeteci olmak istediğimi anlattım ve ondan bu mesleği bana öğretmesini rica ettim.

Habib, "Unut bunu delikanlı! Fırıncı olmayı tercih ederdim. En azından yararlı bir şeyler yaptığını bilir insan," dedi.

Bilmiyorum ama Habib'ten biraz çekiniyorum. Salim Amca'dan çok farklı. Çoğunlukla kaba ve sert konuşuyor. Yanımda sigaram olduğu halde yanında içmeye cesaret edemedim. Salim Amca'nın tersine her şeye öfkeleniyor, söyleniyor ve sonra aniden bir neşe topuna dönüşüyor. Habib, gelecek ile ilgili hayallerime güldü ve beni bir daha görmek istemeyeceği endişesine kapıldım. Fakat vedalaşırken bana Cibran'ın kitabını verdi ve, "Al bunu," dedi; "seninle bu kitap üzerine konuşmak istiyorum. Gazeteyi ise unut!"

10. 5

Mahmud artık okula gitmiyor. Onun babası da devam etmesini istemiyor. Dokuz boğazı artık tek başına besleyemediğini söylüyor. Mahmud, "Çocukları dünyaya getiriyorlar, ondan sonra da yakınıp duruyorlar," dedi küfrederek. O da benim gibi okula gitmeyi seviyordu. Mahmud, pilot olup dünyayı gezmek istiyordu. Yoksulluk, düşlerimizi daha başındayken boğdu.

Mahmud şimdi Yeni Şehir'de bir kahvede çalışıyor. Çeteden sadece Yusuf kaldı okulda. Annesi onun doktor olmasını istiyor. Annesine şehrin yakınlarında bulunan birkaç tarla miras kaldı ve bunların değeri her geçen gün biraz daha yükseliyor. Onun okuması için nesi var nesi yok biriktiriyor.

Yusuf ve doktorluk! Hayır! Kalp ile böbreği birbirinden ayırt edemeyen Yusuf'tansa bir kasaba ameliyat ettiririm kendimi daha iyi. Yusuf'sa subay olmak istiyor. Bu isteğiyle bizi ve annesini dehşete düşürüyor.

14. 5

Şam'da kalma karanmın doğru olup olmadığından yine büyük kuşku duydum. Bugün öğleden sonra merdivenlerden kaydım ve sol kolumu sıyırdım. Canım müthiş acıyor. Düşen ekmekleri de o kahrolası apartmanda oturanlar kapıştılar.

Yusuf, incilerin istiridyede güven içinde ve güzel gelişebilmeleri için açık denize, temiz suya ve güneşe ihtiyaç duyduklarını söyledi. "Sen hiç Şam'ın lağımlı sularında dünyaya bir inci getiren istiridye gördün mü hiç?" diye sordu. Sesi üzüntülüydü. Farkında olmadan içimdeki yaraya dokunmuş oldu. Fırın beni mahvediyor. Ne olacak benim halim böyle?

16. 5

Salim Amca'nın böyle kızabileceğini hiç tahmin etmezdim. Bugün uzun uzun nargilesini hazırladı ardından kendisine bir çay koyup avluda kapısının önüne oturdu. Çocuklar avluda, küçük bir tenis topu ile oynuyorlardı. Salim Amca onlardan nargilesini içene kadar bir saat sessiz durmalarını istedi. Ama kamyon şoförü Abdu'nun çocukları ona aldırmayıp oynamayı sürdürdüler.

Top birdenbire nargilesine isabet etti. Nargile yere düştü. Şansına kırılmadı ama tütünü her yere saçıldı. Salim Amca laftan anlamayan, bütün keyfini bozan haylazlara küfretti. Çocukların babası üzerine alındı. Salim Amca'ya bir nargileden dolayı olayı bu kadar büyütmemesini söyledi ve yerine bir paket sigara vermek istedi.

"Sen asıl çocuklarına, kapımın önündeki bir metrekarecik yere ve günde bir saat dinlenmeye hakkım olduğunu öğret!" diye bağırdı ihtiyar. Hiç yoktan ateşli bir kavga başladı ve kamyon şoförü, Salim Amca'ya kendini beğenmiş bir paşa. olduğunu söyleyerek hakaret etti. Salim Amca iyice köpürdü ve adama küfrü bastı. Babam kavgayı duydu ve anneme çabucak büyük bir cezve kahve kaynatmasını söyledi. Pijamasını çıkarmadan aşağı indi ve ilkin kamyoncuyu daha sonra da Salim Amca'yı yatıştırdı. İkisi de biraz sakinleşti. Annem kahveleri getirdiğinde kavga çoktan unutulmuştu. Abdu'nun eşi de Salim Amca'ya nefis bir biçimde süslediği bir nargile getirdi.

22. 5

Nadya geri döndü! Nihayet onu tekrar gördüm! Az önce avucuma gizlice kalın bir zarf sıkıştırdı. İçinde, görüşmediğimiz süre boyunca bana yazdığı mektuplar vardı. Geri zekâlı bir ahmak olan bense onun aşkından şüphe edebildim. Kendime öyle kızıyorum ki, kendimi tokatlasam yeridir! Beni seviyor!!!

Daha önce hiç böyle güzel ve hüzünlü mektuplar okumamıştım. Artık bana neden öyle davrandığını da biliyorum. Abisi bizi öpüşürken görmüş ve babasına gammazlamış. Bunun üzerine o barbar, Nadya'yı dövüp odasına hapsetmiş ve bu konudan hiç kimseye bahsetmemelerini söyleyip bütün aileyi cezalandırmakla tehdit etmiş. Nadya yemeğini tek başına odada yemek zorunda kalmış. Sadece akşamları tuvalete gitmesi için odasının kapısını açıyorlarmış.

Sonra onun dışarı çıkmasına izin vermiş ama iki abisini de ona gardiyan etmiş. Abileri onu korkutmuşlar, güya sürekli onunla böbürlenip durduğum için her şeyi Mahmud ve Yusuf'tan öğrenebileceklerini söylemişler. (Bu doğru değil,

çünkü ben ne Mahmud'a ne de Yusuf'a Nadya hakkında hemen hemen hiçbir şey anlatmadım!) Nadya benden şüphelenmiş ve öyle korkmuş ki hastalanmış. Sonra babası onu köye, dedesinin yanına göndermiş. Orada biraz kendine gelmiş ve bana olan aşkını daha güçlü hissetmiş. Şimdi benimle buluşmak istiyor ama kardeşleri onu yalnız bırakmıyorlar.

Nadya'ya bir şey olmaması için çok dikkatli olmalıyım.

23. 5

Salim Amca çok kötü yemek pişiriyor. Bu işi hiçbir zaman tam öğrenememiş. Birilerinden yardım istemek için de fazla gururlu. Bu gururlu dul adamın midesine adam akıllı bir yemek girsin diye annem ve diğer komşular sürekli yeni bir şeyler uyduruyorlar.

"Sen yemekten iyi anlıyorsun. Kocam, hiç tadı yok diyor, hele şunun tadına bir bak da gerçekten nasıl olduğunu söyle bana."

"Kahve içerken dilimi yaktım. Sen bak bakalım bir şeyi eksik mi."

"On beş yıldır ilk kez bugün şu zor yemeği yapmayı başardım. Bana bak, onu övmeni istiyorum ona göre."

"İnanmayacaksın ama bugün rüyamda Meryem Ana'yı gördüm ve bana şöyle söyledi: 'Ailen dışında en sevdiğin insana bir tabak fasulye ver, yoksa ikinci kez kızamığa yakalanacaksın.' Amca, en sevdiğim insanlardan birisin ve tekrar kızamık olmak istemiyorum."

Salim Amca bazen kızamığa yakalanacakları korumak için, bazen erkeklere eşlerinin ne kadar lezzetli pişirdiklerini kanıtlamak için, bazen de yemekte bir şeylerin eksik olup olmadığını anlamak için her hafta güzel, nefis yemekler yiyor.

28. 5

Nadya'nın mektuplarını tekrar tekrar okuma ihtiyacı hissediyorum. Bir mektubunda şöyle yazıyor: "Onlar kalbimi yerinden de sökseler, benden geriye kalanlarla seveceğim seni."

Mahmud'a olanları anlattım ve Nadya hakkında düşündüğü kötü şeylerden dolayı utandı. Ailesi farkına varmadan Nadya'yla buluşabilmem için mutlaka bir çare bulmalıyız.

10. 6

On bir günden fazladır hiçbir şey yazmadım!

Tam anlamış değilim ama galiba Meryem'in Habib ile ilişkisi var. Onu bugün Habib'in evinde gördüm. Habib'in kafası karışmıştı. Beni başından savmak ister gibi sorularıma kısa kısa cevaplar verdi ve içeri almak istemedi. Ama Meryem, "O iyi bir çocuk," dedi.

Böyle söylemesi zoruma gitti. İyi bir çocuk değilim ben! Bunu derken ne kastetti? Bunu mutlaka öğrenmeliyim! Belki de sık sık böyle aniden neşelenmesinin nedeni Habib'tir. Ben de salak gibi beni sevdiğini düşünüyordum! İyi bir çocuk mu? O ne biliyor ki!

14. 6

Mahmud, ikinci tiyatro oyununu yazdı. Oyunun baş kahramanı tabii ki Ahmad Malas. Tüyler ürpertici bir oyun:

Bir radyo redaktörü ünlü olmuş ama artık aklına yazabileceği hiçbir fikir gelmiyormuş. Bir arkadaşı ona bir akıl vermiş ve cezaevine gitmesini söylemiş. Arkadaşı, cezaevinde mahkûmların bir paket sigaraya, bazen de bedavaya başından geçen olayları zevkle anlattıklarını, kendisi de bunları biraz süsledi mi ortaya müthiş hikâyeler çıkacağını söylemiş. Eğer mahkûmlardan biri bütün bu dolandırıcılıkları, soygunları

ve cinayetleri işlediğini mikrofonlara anlatırsa bunun sansasyonel bir olay olacağını, bu hikâyeleri duyduklarında insanların kendilerinden geçeceklerini söylemiş. Hatta mahkûmlardan birkaç fotoğraf organize edebilirse bu hikâyeleri bir gazetede de yayınlayabilirdi. Yani bir taşla iki kuş!

Mahmud redaktörü, değil bir kuşu, iki taşla kendisini vuran biri olarak tasvir ediyor. Redaktör cezaevine gider ama mahkûmlar, dünyanın parasını verseler bile mikrofona konuşmak istemezler. Yıllardır yeterince eziyet çekmişler ve yaptıkları şu ya da bu açıklama nedeniyle başları çok derde girmiş. Fakat uzun uğraşlardan sonra bazı mahkûmlar isimlerinin gizli tutulması ve sadece not tutulması şartıyla hayat hikâyelerini anlatmaya gönüllü olur. Redaktör şartları kabul eder. Tek başına sıkıcı olan, ama süslendi mi ve bir tek kişide birleştirildi mi bir canavarın dehşet verici hikâyesini ortaya çıkaran bir yığın malzeme toplar.

Başka bir arkadaşı, yaratıcılıktan nasibini almamış redaktöre ikinci bir akıl verir: Ortalıkta bir yığın borcu olup da işsiz olan çok sayıda yaşlı sanatçının olduğunu ve bu canavar rolüne girmeyi kabul edebileceklerini söyler. Uzun aramalardan sonra redaktör yaşlı bir oyuncu bulur. Adam, dizinin son bölümünden sonra redaktörün dinleyicilere ve okuyuculara bütün gerçeği açıklaması koşuluyla bu rolü oynayabileceğini söyler.

Dizi başlar. Adam, yaşlı insanları nasıl boğduğunu, yolculara saldırıp onları nasıl soyduğunu, çocukların elinden yiyeceklerini nasıl çaldığını ve onlara ne işkenceler ettiğini ballandıra ballandıra anlatır. Yaşlı oyuncu, saçı sakalı birbirine karışmış halde, yüzünü gözünü çarpıtarak fotoğraşarını çektirir ve gazete yok satar.

Üçüncü bölümden sonra redaktör sözünde durmaz ve gazetede olduğu gibi radyoda da adamın aslında bir oyuncu

olduğunu açıklamadan diziyi bitirir. Oyuncunun komşuları bu diziden sonra onunla karşılaşmaktan çekinirler, yüzüne tükürenler olur. Esnaf bile ona bir şey satmak istemez, çünkü adamın yüzü kentte cumhurbaşkanından daha çok tanınmaktadır. Zavallı adam sürekli radyoya gider ama redaktör onunla görüşmez. Saatlerce bekledikten sonra görüşmeyi başardığında ise redaktör onu avutur, yarın ya da öbür gün tüm gerçeği açıklayacağını söyleyip adamı oyalar.

Bir ay sonra adam tümüyle perişan bir haldedir. Ama komşuları, redaktörün unutkanlığının aksine hiçbir şey unutmamışlardır. Sonunda üstü başı sersefil ve açlıktan iki büklüm oyuncu, redaktörü kuytu bir yerde kıstırıp onu öldürür. Gazete ve radyo dördüncü bir bölüm yayınlar. Komşular, adam nihayet demir parmaklıkların arkasına kapatıldı diye rahat bir nefes alırlar.

Mahmud hiçbir şey unutmuyor. Günün birinde bu oyun bir tiyatroda oynanır mı, bu da ayrı bir sorun. Habib ve Salim Amca oyuna hayran kaldılar. Oyunu onlara anlattım. Komşular meselesi benim pek hoşuma gitmedi ama Mahmud yeterince propaganda yapıldığında insanların kolayca her şeye inanacaklarını söylüyor.

24. 6

Hepimiz için çok sıkıntılı günleri geride bıraktık. Geçen çarşamba günü fırında epeyce işimiz vardı. Hamur makinesinin aksı kırıldığında ben öğlen turumu daha yeni bitirmiştim ve biraz dinlenmek istiyordum. Babam aksı yedekte tuttuğu yenisiyle zor bela değiştirdi ve aslında gayet sakindi. Babam tam, "Şimdi güzel bir çayı hak ettik," demişti ki, bir polis arabası fırının kapısının önünde durdu. Arabadan iki sivil polis fırladı ve fırının kapısına dikilip otomatik silahlarıyla girişi kapattılar. Üzerinde şık bir takım elbise olan bir adam, arabadan

yavaş yavaş indi ve fırına baktı. Zavallı babam, ellerini telaşla önlüğünün ucuyla kurularken dualar fısıldıyordu: "Meryem Ana sen beni koru! Meryem Ana bana yardım et!"

Şık giyimli adam otuz yaşlanndaydı. Babama ismini sordu. Zavallı babam ismini söylediğinde adam, istifini bozmadan, "Bizimle geliyorsun!" dedi.

"Ben ne yaptım beyim?"

Adam çok alçak sesle, "Bir şey yapmadıysan korkmana da gerek yok," diye cevapladı ve bir işaretiyle polislere kapıda söylenen müşterileri uzaklaştırmalarını emretti. Sadece küçücük bir kaş işaretiydi. İki polis derhal silahlarıyla insanlara çullandılar ve dipçikleyerek uzaklaştırdılar. Babam dehşete düşmüş olanlan seyrediyordu. Hayatımda ilk kez onu bu kadar solgun görüyordum.

Çaresizlik içinde, "Nereye?" diye sordu. "Yani önlüğü çıkarıp ceketimi alayım mı, demek istedim!"

Adam, "Evet, alırsan iyi olur," dedi.

"Kutsal Meryem," diye fısıldadı ve önlüğünü bir köşeye atıp askıdaki ceketini aldı ve sonra saçlarımı okşayarak, "Korkma oğlum. Biraz sonra dönerim," diye mınldandı ve dışarı çıktı.

Polislerden biri babamı kelepçeleyince bütün tutukluğum uçuverdi. Dışan fırladım, arabanın içine itilen babamın ceketine asıldım ve onu geri çekmek istedim. Bir polis bana vurdu ama ben sıkı sıkıya yapışmış "İmdat!" diye bağırıyordum. Bu kez o cani karnıma bir tekme attı ve ben geriye doğru sendeledim. Fırında çalışan iki işçi beni tuttu ve aralarından biri, "Pis köpekler. O daha bir çocuk!" diye bağırdı.

Araba hızla oradan uzaklaştı. Korkan komşular aceleyle yanıma geldiler; çiçekçi bana bir bardak su getirdi. "İç bunu oğlum, iç. Şoka iyi gelir. Yukarıda bir tek Allah var. Bütün göt herişer cehennem olup giderler!"

Babamı götürdükleri ilk gece uyuyamadık. Annem ağlıyordu ve komşular sırasıyla bize gelip gece boyunca annemi yalnız bırakmadılar. Annem için çok kaygılandılar. Salim Amca da uyumadı. Sabah saat dörtte tek kelime etmeden benimle birlikte fırına geldi. Kasanın başına geçti, işçilere ne yapması gerektiğini sordu ve satış yaptı. Ben ekmek dağıtımına çıktım ve bir ok gibi fırlayıp geri geldim. Hiç yorgunluk hissetmedim. Yaşlı arkadaşımın mümkün olduğunca yalnız kalmamasını istiyordum. Yetmiş beşin üzerinde ve gözleri miyop. Ama Salim Amca bütün gün şakalar yaptı ve müşterilere babamın çok yakında geri geleceğini söyledi.

Dört gün boyunca dövmüşler babamı. İki kez şakağına silah dayamışlar, eğer doğruyu söylemezse başına sıkacaklarını söyleyip tehdit etmişler. Babam tekrar tekrar kendisinden ne istediklerini bile bilmediğini söylediğinde de tetiği çekmişler. Silah dolu değilmiş fakat babam oracıkta bayılmış. Onu kıyasıya dövdüklerinde sadece bir şeyi yapmamış: Hiç ağlamamış ve hiç aman dilememiş! Ama diğer tutsakların bunu yaptığına şahit olmuş.

"Kim olduğunu söyle!" diye çullanmış bir polis yaşlı bir köylüye. Zavallı adam ismini söylemiş ama polis, duymak istediğini ona söyletene kadar vurmuş adama: "Ben bir köpeğim! Ben bir hainim!" Biri, "Allah aşkına yapma!" diye bağırdığında, işkencecisi gülüyor, eline başka bir cop alıp şöyle diyormuş: "İşte Allahın iradesi bu." Babam, bunları anlatırken çocuk gibi ağladı. Salim Amca babamı gözlerinden öpüp ellerini sıktı.

Caniler, babamla aynı ismi taşıyan ve hükümete karşı çalışan bir avukatla karıştırdıklarını fark edene kadar onu dört gün boyunca dövüp durmuşlar.

Salim Amca, polisin bu açıklamasına inanmıyor. "Seni, yüreğimize korku salmak için dövdüler. Annenin, babanın isimlerinin farklı olduğunu ve fırıncılık yaptığını bal gibi biliyorlar," dedi ve hükümete küfretti.

Babamla hiç böylesine gurur duymamıştım. Onu dövdükleri için onu hiç sevmediğim kadar çok seviyorum. İyi ki buralardan kaçmamışım. Ne o, ne de annem bunun üstesinden gelebilirdi, çünkü ilk sorduğu şey ben olmuşum. Ama ben hükümeti asla bağışlamayacağım.

Salim Amca'ya hükümete olan kinimden bahsettiğimde, "Haksızlığı her kim unutursa, başına bir yenisi gelir," diyerek hak verdi bana.

Babam gördüğü işkenceyi kimseye anlatmamamızı istedi; çünkü o domuzlar babamı tehdit etmişler, eğer gördüğü muamele hakkında bir tek kelime söylerse ona aylarca işkence yapacaklarını söylemişler. Ama ben olanları Mahmud'a anlattım ve o da Salim Amca gibi düşünüyor. Suçlu-suçsuz ayrımı gözetmeyen bir tutuklama dalgası Şam'ın üzerinden silindir gibi geçiyor ve birçok insan acı çekiyor, horlanıp aşağılanıyor.

Neredeyse unutuyordum. Bugün bitirmeden önce bir şey daha yazmak istiyorum. Salim Amca babama fırındaki dört günlük parayı teslim ettiğinde babam ona çalıştığı günlerin parasını vermek istedi, ama o iyi adam tek bir kuruş bile kabul etmeyi reddetti. Bunun üzerine babam benim hatırıma her pazar günü öğle yemeklerini bizde yemesi için ona yemin ettirdi.

Salim Amca bu daveti kendine has o şakacı tarzda kabul etti: "Bunu seve seve kabul ederim. Arkadaşıma aptal hikâyelerimden birkaçını anlatırım, o yemeğini unutur, böylece iki porsiyon da bana kalır."

26. 6

Nadya elime çabucak bir mektup sıkıştırdı. Olanları ancak dün gece duyduğunu anlatan çok içten bir mektup yazmış. Babası birçok şüphelinin tutuklanıp sorgulandığını ve hükümetin böylece yeni bir darbeyi önlediğini söylemiş. Her hükü-

metin çanak yalayıcılığını yapan babasına çok tepki duyduğunu yazmış. İşte bu harika!

29. 6

Babamın gözaltına alındığını anlatmaksızın Habib'ten tutuklanmaların neden yapıldığını öğrenmek istedim. Habib biraz uzakta oturduğu için olanlardan haberi olmadı. Ona sordum ama cevap vermedi. Sessizleşti ve bir süre sonra Cibran'ı okuyup okumadığımı öğrenmek istedi. Ben ona çıkıştım, şu an Cibran'ın beni ilgilendirmediğini söyledim, bunu bilmek istiyordum çünkü bir arkadaşım sebepsiz yere gözaltına alındı dedim. Sustu ve üzgün gözlerle bana baktı.

"Nedensiz mi? Bu hükümet ne zamandan beri insanlara işkence etmek için bir nedene ihtiyaç duyuyor?" Çıldırmış gibi güldü, ayağa kalktı ve yumruğu ile duvara vurdu. Çok korktum, çünkü bu sırada faltaşı gibi açılmış gözlerini bana dikmişti. Oradan çaktırmadan sıvışmak istedim ama sonra yeniden sakinleşti.

Giderken bana, "Hele babana fırında birisine ihtiyaç duyup duymadığını bir sor. Onun yanında çalışmayı isterim. Sadece bir ekmek için çalışmayı," dedi.

Ne tuhaf adam şu Habib!

10. 7

Artık Meryem'in Habib'i sevdiğini biliyorum! Bunu öğrenmek istiyordum. Ama şimdi o kadar çabama yanıyorum. Beni değil, onu seviyor. Şüphelerim son günlerde beni iyice sarstı. Nadya'yı seviyorum ama Meryem'in beni mi yoksa Habib'i mi sevdiğini bilmeyi de istiyordum. Dün Meryem'e Habib'i sevip sevmediğini sordum. 'Hayır' dedi ama erkek olarak onu sempatik bulduğunu, bunun dışında da Habib'in kendisini hiç

ilgilendirmediğini söyledi. (Allahım, bunu nasıl da üstüne basa basa söyledi!) Benden hoşlandığını söyledi ama çok gençmişim. Haklı. Ama o yine de Habib'i seviyor.

Dün Meryem'e babama yapılan işkenceleri anlattım ve kimseye söylememesini istedim. Nelerin olup bittiğini bilmediğini, ama o dört gün içinde kendisine hiç zaman ayırmadığıma şaşırdığını söyledi. Habib'in umurunda bile değildi!

11. 7

Bugün Habib'e ekmeğini götürdüm ve hemen gitmek istedim ama kalmam için ısrar etti. Son zamanlarda sık sık yaptığı gibi yine içkiliydi. Onu kırmak istemedim ve içeri geçtim. Bana bir çay koydu ve birdenbire babamın gözaltına alındığını ve işkence gördüğünü kendisine neden söylemediğimi sordu. Şimdi bu cevap nasıl aklıma geldi bilmiyorum ama şöyle dedim: "Çünkü sen hükümetin gazetesinde çalışıyorsun."

O anki bakışlarını hayatım boyunca hiç unutmayacağım! Bakışlarında sadece şaşkınlık, keder ve öfke değil, ayrıca bir tür utanma duygusu da vardı. Ben gözlerimi başka yöne çevirdim, çünkü cevabımın onu derinden yaraladığını biliyordum. Sessizce gazetede artık daha fazla çalışamayacağını mırıldandı. Gazete kendisini bitiriyormuş. Birçok arkadaşının tutuklandığını ve onlar hakkında bir tek kelime bile yazmaya izin verilmediğini söyledi. Sonra yalnızlığı üzerine bir şeyler söyledi. Sesi giderek daha da kederli bir hal aldı, ama buna rağmen ağlamadı. Zaten çok katı biri. Bir damla bile gözyaşı dökmeden daha önceki hükümetin kendisini nasıl takip ettiğini ve karısına nasıl kurşun sıkıp onu öldürdüklerini anlattı. O zamanlar yurtdışına kaçmış ve ancak desteklediği parti hükümet olunca tekrar yurda dönmüş. Arkadaşı bu arada gazetenin yazı işleri müdürü olmuş ve Habib yazı işleri kurulunda önemli bir görev almış. Fakat bir sene bile dolmadan

arkadaşıyla arası bozulmuş. Çünkü daha önceki hükümetlerin yaptığı gibi gazeteyi yalanlar üzerine kurmuş. İdeallerini, güzel bir eve ve bir makam arabasına kurban etmiş.

Birçok gazeteci yurtdışına kaçtı. Habib şimdi elli yaşında. Kaçmaktan yorgun düşmüş ve sadece yaşamak istiyor.

Birden ona acıdım ve aylardır ona karşı duyduğum bütün korkularım yarım saat içinde uçup gitti. Kendime bir sigara yaktım. Habib bunun farkına bile varmadı.

Giderken bana, "Ne yapacaksın?" diye sordu.

"Bunu göreceksin!" dedim sadece.

22. 7

Mahmud ile konuştum. Bizim mahallede oturan üç hafiyeye karşı bir eylem düzenlemeye karar verdik. Nadya'nın babası bizim sokakta oturuyor, diğeri okulun sokağında, üçüncüsü ise Habib'in evinin yakınlarında oturuyor.

Mahmud Yusuf'u bundan haberdar etmek istemedi. Çünkü Yusuf orduya her geçen gün daha çok hayranlık duyuyor. Kısa bir yazı yazdık: "Unutma, hafiye! Biz, deve gibi güçlü bir hafızaya sahibiyiz. Hiçbir şey unutmayız. Günün birinde sen de cezanı alacaksın. Kara El Çetesi."

29. 7

Dünyanın en kurnaz hayvanının tilki olduğu söylenir. Oysa ben insanın tilkiden daha kurnaz olduğunu düşünüyorum. Mahmud bugün bunu kanıtladı.

Babası her zaman iki tür çay alıyor. Biri ucuz, diğeri ise pahalı. Ucuz olanını günlük olarak çok çay içen dokuz çocuğu için, tadı çok güzel olan Seylan çayını ise kendisine alıyor. Babası kendi çayını her zaman dolaba kilitliyor. Bugün Mahmud'un annesi sekiz çocuğu ile bir arkadaşını ziyarete

gitti. Mahmud evde tek başına kaldı. Babası işten geldi ve duş alıp kendine bir çay yaptı. Sonra birden evde hiç şeker kalmadığını gördü. Sanki değerli çayını kaptırır korkusuyla çaydanlığı tel dolaba koyup kapısını kilitledi ve aceleyle köşedeki bakkaldan şeker almaya gitti. Mahmud bütün bu olanları benim odamdan izledi ve babası evden çıkar çıkmaz çaktırmadan evinin mutfağına gitti. Bir pipet alıp onu ustaca tellerin arasından geçirip çaydanlığın kapağını hafifçe araladı ve çayı keyişe höpürdeterek içine çekmeye başladı. Arada bir aksırıp tıksırıyordu, çünkü çay henüz çok sıcaktı. Ama bu, çaydanlıktaki çayı dibine kadar soğurmasına engel olmadı. Peşinden elinde pipet, şimşek hızıyla odama geri döndü. Babası ıslık çalarak geri dönene kadar bekledik. Çaydanlığı dolaptan alıp boş olduğunu gördüğü zaman yüzünün aldığı ifadeyi hiçbir zaman unutmayacağım. İlkin kötü ruhlara karşı Kuran'dan bilinen iki sure okudu ama sonra durakladı ve bütün gücü ile "Mahmuuuuuuud! Çabuk buraya gel!" diye bağırdı. Mahmud masum bir kuzu suratıyla kapıda göründüğünde babası ona baktı ve güldü: "Bari ağzın yandı mı?" Mahmud muzip muzip gülümseyerek başını salladı.

3. 8

Yusuf fena bozuldu bize. Eylemimizi Nadya'nın abisinden duymuş. Yaptıklarımız ortaya çıkarsa subay olma hayalinin güme gideceğinden korkuyor. Birbirimize bağırıp çağırdık. Kendi kurduğu çetenin adını böyle kötüye kullanmaya hakkımızın olmadığını söyledi ve aynı şeyi bir kez daha yaparsak bizi ele vereceğini söyledi.

7. 8

Yusuf ile sokakta karşılaştım. Soğuk soğuk selam verdi ve aceleyle uzaklaştı. Benimle artık görünmek istemiyor. Tuhaf!

14. 8

Salim Amca duyduğu kısa bir hikâyeyi anlattı bana. Hangi ülkede geçtiğini söylemedi ama bence birçok ülke sınırında her gün böylesi olayların yaşanması mümkün:

Fayton sınıra yaklaştığı sırada bir yolcu, diğerleriyle dalga geçmeye başlamış. Adamın giyimi zaten bir tuhafmış. Sadece alt tarafını saran bir bez varmış üstünde.

Adam, "Senin çikolataların, senin bir radyon ve senin de teybin var," demiş ve gülmüş: "Sınırda her şeyinize el koyacaklar. Bu ülkeyi iyi tanıyorum, buraya bir şey sokmak yasak."

Yolcular adamdan rahatsız olmuşlar ama adam onlara laf atmaktan usanmamış: "Senin daha nelerin var? Bir saat ve bir gömlek. Ya sen bu palto ile sınırı nasıl geçeceksin?"

Yolcular sınıra yaklaştıkça giderek daha çok kaygılanmaya başlamışlar. Yavaş yavaş neden bu adamın neredeyse çıplak olduğunu kavramaya başlamışlar. Adamın üstüne sardığı bez bile o ülkenin üretimiymiş.

Fayton sınıra vardığında gümrük memurları adamın söylediklerinden bile daha katı davranmışlar. Memurlar radyo, çikolata ve paltoya el koyarken adam bir kenarda oturmuş ve gülmüş.

Sıra adama geldiğinde, "Çıplağım ve üzerimdeki bez de sizin üretiminiz!" demiş büyük bir zaferle.

Gümrük memuru yüz ifadesini bozmadan, "Sen çok bilgilisin, değil mi?" diye sormuş.

Adam böbürlenerek, "Evet, çok okurum!" demiş.

"Peki neler okursun?" diye sormuş gümrük memuru.

Adam bir sürü kitap ismi saymış, memur da sabırla her kitabın ismini not etmiş ve kibarca yazarların adlarının nasıl doğru yazıldığını sorup not etmiş.

Adam susar susmaz memur, "Hepsi bu kadar mı?" diye sormuş. Adam da böbürlenerek başlamış yeni bir liste saymaya. Memur hepsini tek tek yazarken, adam yavaş yavaş durumun farkına varmış ve kendini kötü hissedip susmuş.

"Demek öyle," demiş memur ukala adama, "Sen kafanda iki yüz kitap taşıyorsun ve bunları ülkeye kaçak sokmaya kalkıyorsun. Üstelik bunların yarısı yasak. Bu kaçakçılar da her defasında ne değişik yöntemler buluyorlar yahu!" diye söylenmiş ve çıplak adamı geldiği yere geri göndermiş.

16. 8

Abassi Sineması'da ayda bir öğle matinesinde normalde gösterilmesi yasak olan erotik filmler gösteriliyor. Sinemanın kurnaz sahibi polise rüşvet veriyor ve polisler de buna göz yumuyorlar. Ama biletler her zamanki gibi bir değil, üç liraya satılıyor. Domuz, bu aylık gösterimlerde bir servet kazanıyor.

Sinema yeni ve kocaman. Yüzlerce izleyici ağızdan ağza yayılan propagandayla bu filmlerin ayın hangi gününde gösterileceğini öğreniyor. Gösterim günü sözümona polisin haberi olmaması için gizli tutuluyor. Mahmud, "Peki nasıl olur da öğle sıcağında altı yüzün üzerinde insan bu sinemaya gider de polisin haberi olmaz?" diye sordu. Aynı polisin çay içmek için bir araya gelen beş kişiden derhal haberi oluyor ve insanlara, haftalardan beri takip altında oldukları söylenip uyarılıyor.

Bugün, Mahmud ile ilk kez oraya gittik. Sinemaya hücum eden insan yığını bir miting kolu gibi görünüyordu. Kasada bilet satılmamasına rağmen, her nasılsa herkesin elinde bir yerlerden alınmış bir bilet vardı!

Film açık saçıktı. Karanlık salonda mırıltılar duyuldu. Işık yandığında eski matematik öğretmenim ile göz göze geldik. Kıpkırmızı kesildi. Ben de kulaklarımın yandığını hissettim. Ne

ben, ne de o selam verdik. İkimiz de başımızı çevirip farklı yönlere baktık. Mahmud farkına bile varmadı. Dışarıda ona söylediğimde utangaçlığımla dalga geçti.

20. 8

Bugün ekmeğini verip gitmek istediğimde Habib, "Ha! Seni bekliyordum," diye beni selamladı. Onunla kahvaltı yapmam için ısrar etti. Öğlen turuna daha yarım saat zamanım vardı, dolayısıyla kaldım.

"Bunu iyi yaptın," dedi ve sırıttı.

Biraz şaşırarak, "Neyi iyi yaptım?" diye sordum.

"Kara El Çetesi ile yaptığınızı. Üçkâğıtçı seni!"

Öylece afallamış olmalıyım ki güldü ve, "Ekmeğini yut yoksa boğulacaksın," dedi. Kolumu sıkarak, "Korkmana gerek yok. Sadece ben biliyorum. Gazetedeki salaklar gizli haber alma teşkilatından öğrendiler böyle bir şey olduğunu. Tabii bunun hakkında tek kelime yazmamız yasak ama ben sizin sokağın ismini duyduğumda hemen anladım. Patron, gerçekten bir çete işi olduğunu düşünüyor. Ve daha şimdiden ödü kopuyor bu çeteden. Kutlarım!" dedi.

Derin bir nefes aldıktan sonra, "Meryem'e hiçbir şey söyleme ama!" diye cevap verdim.

Habib, "Meryem'e niye anlatayım ki?" diye sordu şaşkınlıkla.

"Ben biliyorum, ama o kocası olacak dangalak farkında değil," diye cevap verdim ve iki komplocu gibi güldük. Ona ilk kez özel bir yakınlık hissettim. Bazen insanın bir diğerinin gerçek ruhuna ulaşması ne kadar da uzun zaman alıyor!

"Gerçekten gazeteci olmak istiyor musun? Aslında sen şimdiden gazeteci olmuşsun. Ama bazı ufak tefek birtakım şeyler öğrenmek istersen, o zaman..."

"İstiyorum!" diye sözünü kestim heyecanla. "Lütfen öğret bana!"

"O zaman bugünden itibaren her gün akşam saat altıdan sonra bana geliyorsun. Sana bazı şeyleri seve seve gösteririm. Meslektaşım!" dedi ve giderken ilk kez bana sarıldı.

26. 8

"Bugün tam altı ay oldu!" dedi Salim Amca. "Kararından dolayı pişman mısın?"

Anlaşmamızı çoktan unutmuştum ama benim arkadaşım böyle şeyleri hiç unutmaz. Verdiği her söz kutsaldır onun için.

"Hayır, burada kaldığıma memnunum," diye cevap verdim. Gerçekten pişman değilim. Burada gazeteci olacağım!

29. 8

Bugün Katib Bey fırına uğrayıp, benim de şiirlerimin içinde olduğu kitaptan iki adet bırakmış babama. Geldiğimde çoktan gitmişti. Babamın gözleri parlıyordu.

"İşte benim genç şairim!" diye seslendi babam. Yaşlı bir kadın müşteri ve komşu dükkânın fayans döşemecisi, yazarın kim olduğunu ve babamın neden bu kadar neşeli olduğunu anlayamadılar. Babam kadına çabucak ekmeğini verdi ve bana sarıldı. Sonra iki çay ısmarladı.

"Sana güzel bir müjde verirsem bana ne verirsin?" dedi beni daha fazla merakta bırakmak için.

"Şiirlerim... yayınlandı!" diye bağırdım.

Babam şen şakrak, "Öyle bencilsin ki! Bunu sana ben söyleyecektim!" dedi ve dolaptan iki kitabı çıkarıp bana uzattı: "İşte kitapların burada." Kalbim öyle hızlı çarpmaya başladı ki soluksuz kaldım. Dizlerim boşaldı, kendimi yavaşça bir tabureye bıraktım ve kitaplara bakmaya başladım.

Kitabın kapağında şöyle yazıyordu: "Uçan Ağaç – Genç Şairler" Gözlerime inanamadım. Yayıncı, şiirimin adını kitaba vermiş! Kitap öyle harika ki! Kapakta suluboya ile yapılmış bir resim vardı. Mavi bir ay, uçan bir ağaca bakıyor. Ağacın yaprakları kırlangıçlar ve yıldızlar gibi görünüyor. Kitabın sayfalarını hızla çevirdim. Parmağımla içindekiler bölümünde kendi adımı aradım ve sonra şiirlerimin olduğu sayfaları açtım.

Hakkımda bir şeyler de yazılmış. Önsözde yayıncı, karşılaşmamız üzerine bir şeyler anlatmış. Kitabı yayınlamakta ekonomik güçlükler yaşadıklarını ama benimle konuştuktan –üstelik ismimi de anıyor– sonra kaça mal olursa olsun bu kitabı basmaya karar verdiğini yazıyor. Yaşasın, öyle güzel bir gün ki! Öğlen turuma çıktığımda kitabı da yanıma aldım. Her iki müşteriye ekmek verdikten sonra rastgele bir yere oturup kitabı okudum. Kitaba bir türlü doyamadım. Kitapta yayınlanan diğer gençlerin şiirleri de süperdi!

Habib evde yoktu. Meryem kitabı almak istedi ama ben eğer istiyorsa satın almasını söyledim. Çünkü kitapların birisini Habib'e vereceğim. Diğerini kendim, annem, babam ve Mahmud için ayıracağım.

Neredeyse uçar gibi eve koştum. Nadya'ların kapısının önünden geçerken gayriihtiyari kapıya vurdum. O anda ne tehlike ne de abileri aklıma geldi. Annesi gülümseyerek çıktı ve bana şaşkın gözlerle baktı.

"Şiirlerim yayınlandı. Onları Nadya'ya göstermek istiyorum."

Nadya hemen koşarak geldi. Soluksuz, "Şanslıyız, abilerimin ikisi de burada değil!" dedi. Nadya, "Çok güzel! Bu harika!" diye mırıldandı ve dünyanın en şefkatli eliyle önce kitabın üzerindeki ayı, sonra da yanağımı okşadı. Onu karanlık koridora çektim ve dudaklarından öptüm.

"Ha, demek ki bunun için şiir yazmak istiyordun," diye gülerek takıldı bana.

Çılgın gibi eve koştum. Annem aklımı oynattığımı sandı. Daha önce hiç yapmadığım gibi bağıra bağıra şarkı söyledim –pas tutmuş bir teneke gibi ses çıkardığımı bildiğim için normalde kendimi ve başkalarını sesimle rahatsız etmem. Ama bugün bilmediğim bir dilde ve bağırarak şarkı söylüyordum. Annem güldü, bir yılanın beni sokup sokmadığını sordu. Ona günlerdir, aylardır içimde taşıdığım bu haykırıştan kurtulmam gerektiğini söyledim. Büyük bir sevinçle annemi belinden kucaklayıp hızla döndürdüm.

Biraz sakinleştikten sonra anneme, Katib Bey'in sınıfta şiirlerimi okuyacağını, böylece öğrencilerin beni hatırlayacağını ve bunu her yıl tekrarlayacağını ve böylece öğrencilerin beni unutmayacağını söylediğini anlattım.

Annem başladı ağlamaya. "Katib Bey olağanüstü iyi bir insan. Biz çok fakiriz ama Meryem Ana sesime kulak verir ve onun yaşamını korur. Anaların sesini her zaman duyar o."

Anneme, şimdi Meryem Ana'yı bir kenara bırakmasını söyledim. Ağlamak değil, kutlamak istediğimi söyledim. Bir yirmiliği çıkarıp anneme verdim. İki kilo kahve ve bir kilo çay almasını istedim.

Leyla, "Ya bana?" diye sordu. Sanki çayı sadece komşular içecekti. Ona da bir lira verdim, kendisine akşama değin dondurma, çerez, sakız sonra da pamuk helva aldı. Bu kadar abur cuburdan sonra midesi bulandı tabii. Annem ona koyu bir anason çayı yaptı ve Leyla, parayı ona istemeyerek verdiğim için böyle kötü olduğunu söyledi. Saçmalıyor!

Not: Saat altıda Habib'teydim. Hediye ettiğim kitaba epey şaşırdı. "Sen numuneliksin," dedi ve bana bir saat boyunca bir makalenin kurgusunun nasıl yapılacağını anlattı.

Pazar

Salim Amca öğle yemeğini bizde yedi. Her şey şahaneydi. Babam benim ısmarladığım çayı övdü.

1. 9

Annemle babam önlerine gelen herkese kitabı gösteriyorlar. Habib bıkıp usanmadan gazetelerde işlerin nasıl yürüdüğünü ve sürükleyici bir makalenin nasıl yazılacağını anlatıyor. Kendisi ise işinde çok mutsuz. Fırından kurtulmam için yardım edecek bana. Bir arkadaşı Yeni Şehir'de kitapçıymış. Babamın keyfi yerinde. Artık hiç borcumuz kalmadı. Fırın bize yeterince gelir getiriyor.

3. 9

Mahmud bana, dünkü boks karşılaşmasında neler olduğunu anlattı. Suriye'nin en ünlü boksörü, daha şimdiye kadar yurtdışında bir tek madalya bile kazanamamış üçüncü sınıf bir dövüşçü. Sürekli olarak çelimsiz Suriyeli rakiplere dayak atıyor; onlar da sonunda yenilmezliğini kutlamak durumunda dalıyor. Şam'ın sokaklarında haftalardır onun afişleri asılı. Adam, Amerika'dan şampiyon bir boksöre kendisi ile karşılaşması için çağrı yaptı. Adı Mr. Black Fire olan boksör çağnyı kabul etti ve Şam'a geldi. Biletler kara borsada yirmi liranın üzerinde satıldı. Aslında insanların birçoğu sadece böbürlenip duran Suriyeli boksörün acı yenilgisini görmek istiyor ve Araplarla Suriyeliler için güzel sözler sarf eden siyah misafirin tarafını tutuyordu. Siyah rakip kaldığı pahalı Samir Amis Oteli'nde sürekli olarak gazetelere, dergilere ve radyoya demeçler, röportajlar verdi. Başkaları, özellikle de kibirli Suriyelinin taraftarlan, devlerinin bedeninde hâlâ yağdan başka şeylerin de gizlendiğinin tartışılmaz kanıtını istiyorlardı. Bütün kent dövüşten başka bir konu konuşmuyordu. Ben bokstan hiç hoşlanmıyorum ama Mahmud kafedeki bir gazeteciden bir bilet ayarlayıp gitti.

Amerikalı boksör gerçekten korkunç görünüyormuş. Sağa sola İngilizce bir şeyler bağırıp ikide bir ön sırada kendisiyle

dalga geçen seyircilere saldırmak istemiş. Karşılaşma başlamış. İlk raunt bir şey olmadan sona ermiş. İkinci rauntta Amerikalı, kasıntılı Suriyeliden biraz daha iyiymiş. İzleyiciler, sersemlemiş Suriyeli boksörü coşturmuşlar. Üçüncü rauntta Suriyeli, rakibinin üzerine var gücüyle çullanmış ve feci şekilde dövmüş. Amerikalı kendisini zar zor atmış köşesine. Bütün seyirciler iri kıyım Suriyeliyi çılgın gibi alkışlamışlar. Dördüncü rauntta Suriyeliyi daha da sert vurması için kışkırtmışlar. Suriyeli, aniden Amerikalının burnuna güçlü bir darbe indirmiş. Amerikalı sendelenmiş ve başlamış bağırmaya, hem de Arapça! Adam, Suriyeli ızbandutun önünden kaçmaya başlamış ve salona, "Ben Amerikalı değil, Filistinliyim. İmdat! İmdat!... Beni öldürmek istiyor!" diye bağırmış. Yüksek sesle çığlıklar atmaya başlamış. Suriyeliden sendeleyerek kaçıp hakemin arkasına gizlenmeye çalışmış. "Böyle anlaşmamıştık ama!" diye bağırıp duruyormuş ve yumrukları arada kalan hakem yemiş. İri kıyım Suriyeli de rakibini nakavtla susturmak istiyormuş ama yumruklar hep ortadaki hakeme inmiş. Seyirciler olayı protesto edip olay çıkarmışlar, oturakları kırmaya başlamışlar ve polislerle uzun süre çatıştıktan sonra salonu terk etmişler.

Gazeteciler haberi şöyle duyurdular: "Biraz para ve otelde birkaç güzel gün uğruna bu berbat oyunu kabul eden bir Filistinliydi. Suriyeli boksör onu fazla dövmeyeceğine söz vermiş ve anlaşmalanna göre ancak on beşinci rauntta gözüyle vereceği bir işaret üzerine kendisini yere atıp nakavt olacakmış."

Salim Amca'ya olanları anlattığımda, uzun süre güldü ve sonra, "Görüyor musun evlat, bu boks maçının Arap siyasetinden hiçbir farkı yok," dedi.

5. 9

Habib, artık babama söylemem için ısrar ediyor. Arkadaşı yanında çalışmamı kabul etti. Zaten kitaptan hoşlanan birine

ihtiyacı varmış. Salim Amca da şimdi tam sırası olduğunu söyledi. Bunu başarmalıyım, tek başıma bu işin üstesinden gelmek zorundayım. En iyisi uzun boylu düşünmeden doğrudan söyleyivermek. Bazen fazla düşünüp duruyorum. Yarın gözümü karartıp söyleyeceğim.

6. 9

İnanılmaz! Babama fırını bırakıp bir kitabevinde çalışmak isteğimi söylediğimde, gerçekten de olur biçiminde kafasını salladı.

Babam, "Kitapçılık onurlu bir meslek," dedi ve bir süre sustuktan sonra şöyle dedi: "Kitapçılık..." diye tekrar etti; "Bu iyi. Sen fırıncı olmak için doğmadın. Bunun zaten hep farkındaydım. Kitapları seviyorsun, öyleyse yap!"

Habib, annem ve özellikle Salim Amca kutladılar beni. Şimdi bir hafta boyunca yanımda gezdirip işi öğreteceğim bir çırak anyorum, sonra da ayrılacağım fırından. Sadece Meryem bu işe sevinmedi. Onu, zaten her gün sevgilisi Habib'in yanına geleceğimi söyleyerek avuttum. 'Sevgili' dememe bile şaşırmadı.

11. 9

Üç gündür çırakla birlikte müşterileri dolaşıyoruz. Lübnan sınırındaki bir köyden geliyor. Akıllı bir delikanlı. Kafasında bir sürü plan var. Sinema oyuncusu olmak istiyor. Çok güzel bir sesi var. Fırında türkü söylediği zaman babam bile kulak kabartıyor.

Güzel olan sadece sesi değil, ünlü oyuncuların taklidini de çok güzel yapıyor. Fakat en iyi Charlie Chaplin'i taklit ediyor. Gelip geçen bazı insanlar yüzünü ekşitip, insan böyle maskaralıklar yaptığında kafayı oynatır diyor. Salim Amca gibi iyi bir arkadaşı varsa, kesin sinema oyuncusu olur.

15. 9

Bugün kitapçıda ilk günümdü. Kitabevi pek büyük değil; toplam beş çalışanız. Bana sadece ayak işlerini yaptırdılar: Kitap paketlerini depodan getirmek, açmak, yenilerini paketlemek, raf silmek, büyük vitrin camını silmek, çay demlemek ve boş boş oturmak. Ne kitap sattım ne de müşteriler için kitap paketledim. Bunları başkaları yapıyor.

Kitapçı çok neşeli, garip biri. Bana her şeyi çekirdekten öğrenmemi, yoksa asla iyi bir kitapçı olamayacağımı söyledi. Kendisi zamanında ustasının hem evinde hem de bahçesinde çalışmak zorunda kalmış. Biraz hava atıyor galiba! Ama Habib'in en iyi arkadaşı olduğunu söylüyor.

Fırında kazandığımın yarısını kazanıyorum ama oradakinin yarısı kadar da yorulmuyorum. Öğlen bir saatten fazla mola veriyoruz. Bugün öğle arasında bir Rus yazarın kısa bir öyküsünü okudum. Hüzünlü, güzel bir öyküydü.

18. 9

Mahmud bugün çok kötü bir gün geçirmiş. Bir müşteri ona takmış. Önce Mahmud'a çok iyi davranmış, onu masasına çağırıp bir limonata ısmarlamak istemiş. Mahmud adamdan nedense pek hoşlanmamış ve davetini kabul etmemiş. Sonra adamın tavrı birdenbire değişmiş, kahveyi beğenmediğini söylemiş. Mahmud ona taze bir kahve götürmüş. Adam hayır, artık çay istiyorum demiş. Mahmud kahveyi başka bir müşteriye vermiş ve ona bir çay getirmiş. Ama adam kabalaşmış, Mahmud'a fincanın kenarına dokunduğunu söyleyip bağırmış; bu fincandan içmeyeceğini söylemiş. Mahmud ona yeni bir fincan getirmiş. Adam çayı içmiş, sonra kasaya gidip Mahmud'u şikâyet etmiş. Güya Mahmud kendisine, "Al şu berbat çayını da zıkkımlan artık!" demiş. Mahmud bunu söylememiş ama şef

müşteriye inanmış ve Mahmud'un kulağını çekmiş. O zaman Mahmud öfkeden kudurmuş ve kendisine kahkahalarla gülen müşterinin kamına bir yumruk atmış! Kovulmuş!

Şimdi işten atıldığını babasına söylemeye cesaret edemiyor ve acilen başka bir iş bulması gerekiyor.

25. 9

Bir hafta geçti. Mahmud sabahtan akşama kadar iş arıyor ama bulamıyor. Bugün ona üç lira verdim babasına versin diye. Mahmud bu iyiliğimi hiç unutmayacağını söyledi. Ona inanıyorum. İyi bir arkadaş. Bir iş bulana kadar biriktirdiğim paradan ona her hafta üç lira vereceğim. Yaklaşık iki yüz elli lira biriktirmiştim.

2. 10

İki hafta oldu ama Mahmud hâlâ iş bulamadı. İş aramak onun için öyle aşağılayıcı ki. Bütün bunlara neden olan o müşteriden nefret ediyor. Bir dilenci gibi dükkân dükkân dolaşıp iş soruyor. Belki bugün çarşıdaki Yahudi terzinin yanında iş bulur. Ben de patronuma sordum ama işçiye ihtiyacı olmadığını söyledi.

Günden güne Habib'in yanında geçirdiğim bir saatten daha büyük bir keyif alıyorum. Bir gazetecinin işi ne kadar da çok yönlü!

Nadya'nın büyük abisi gönüllü olarak orduya katıldı. Ordu tam bu salaklara göre. Diğer abisi okula gitmeye devam ediyor ama büyüğü kadar kötü biri değil. Bir hafta sonra ondan kurtuluyoruz. Kuzeyde askerî akademide radar eğitimine başlayacak.

9. 10

Abisi nihayet Halep'e gitti. Bunu kutlamak için Nadya ile bir saatliğine buluştuk. Annesinin haberi var. Dikkatli olmamızı ve

Nadya'nın tam zamanında geri dönmesini istedi. (Abisi saat dörtte okuldan geliyor, babası ise saat beşte.) Onun küçücük parmaklarını yeniden elimde hissetmek harikaydı.

Habib benden bir kitapçının işi üzerine yazmamı istedi. Bu çalışma için patronumla bir röportaj yapmam gerekti. Röportajı yaptım ama, adam bir makine gibi konuştuğu için söylediklerinin çoğunu not alamadım. Sonra makaleyi yazmak için günlerce uğraştım.

Habib makaleyi okudu ve öfkeyle bir kenara fırlatıp, "Bir facia! Fa-ci-a!!! Salak, sana ne öğrettim ben? Ha? Bu ne böyle? Sıkıcı laf kalabalığı!" dedi. Sonra sakinleşti ve bana neler uydurduğumu gösterdi.

10. 10

Mahmud tekrar çalışıyor! Ustasının yaşlı ve çok iyi biri olduğunu söylüyor. Şimdi fena para kazanmıyor. Babası Mahmud'un iş değiştirmesine bir şey dememiş. Mahmud verdiğim altı lirayı taksit taksit ödemeyi önerdi ama ben ona parayı geri istemediğimi söyledim. Sevgili Mahmud'a iyi geldi bu.

Nadya'nın anne-babası birilerini ziyarete gittiler. Bu fırsattan yararlanarak hemen onun yanına gittim. Bugün onu ilk kez ciddi ciddi öptüm. Boynunu, göğüslerini ve kamını öptüm. Çok güzel bir teni var! Keyişi keyişi mırıldandı ve, "Bakıyorum da epeyce deneyimlisin!" diye sitemde bulundu.

Ben daha çok şey bildiğimi; annesi ile babası uzun süreliğine bir yere gittikleri zaman bunları ona göstereceğimi söyleyip yüksekten attım. Bunu söylerken kendimi güçlü hissetmiştim ama ya Nadya sahiden inanırsa?

11. 10

Radyo gece gündüz insanların daha fazla çalışması gerektiğini söyleyip duruyor. Salim Amca artık dünyayı anlamıyor.

Birlikte çay içip radyo dinlerken, "Ahmak kafalılar!" diye kızıp durdu. Sonra bir erkek şarkıcı tarlalarda ve fabrikalardaki çalışmayı övünce (şarkıcı orağın sapına ve çekicin örsün üzerindeki darbelerine duyduğu özlemden bahsediyordu) Salim Amca bıkkınlıkla radyoyu kapattı. "Zevzek geveze! Hayatında orak eline değmemiştir bile onun. Orağın sapı insanın avucunu kavurur; bu salak da bunu özlüyor. Hele Haziran ortasında tarlada çalışsın bir, görür o zaman 'ah gölge de ne güzeldir' diye nasıl şarkı söylemeye başladığını."

12. 10

Güzel rastlantıydı. Salim Amca berbere gitmek istiyordu, ben de. Bab Tuma'ya giden sokağı acele etmeden yürüyerek geçtik. Bugün hiç keyfi olmayan yaşlı Ermeninin yanında epeyce güldük.

Yamak, Salim Amca dükkâna girer girmez, "Mihail'i tanıyor musun?" diye sordu.

Tabii ki bu çevrede hemen herkes tanır irikıyım Mihail'i. Kendisi kasap ve evin çatısında güvercin besliyor. Güvercin yetiştiricileri genellikle kendi aralarında ve komşularla her zaman kavgalıdır. Birbirleriyle kıskançlıktan, komşularla da güvercinlere attıkları küçük taşlar ve portakal kabukları yüzünden sık sık kavga ederler. Çünkü attıkları taşlar ve portakal kabukları komşuların kafasına ve yemeklerinin içine düşüyor. Güvercinler bizim terası da kirletiyorlar. Terasta asılı çamaşırlara konup ayak izlerini bırakıyorlar ve terasta kurutulmaya bırakılan sebze ve meyveleri kirletiyorlar.

Yamak, "Bir akşam," diyerek anlatmaya başladı; "karısıyla yemek yerken Mihail birden çatıda ayak sesleri duymuş. Hemen sopasını alıp sessizce yukarı çıkmış. Güvercinci bir rakibi Mihail'in en iyi güvercinini çalmak üzereymiş. Bu kuş yüz lira değerindeymiş. Ender görülen bir güzelliği varmış.

Hırsız tam kafesin ağzını açmak üzereyken Mihail onu ensesinden tutup yere devirmiş ve sopayla dövmeye başlamış. Mihail bir yandan adamı döverken diğer yandan da karısına polisi çağırmasını söylemiş. Karısı da bunun üzerine hemen polisi çağırmaya koşmuş. Mihail bu arada döve döve bayılttığı çelimsiz, zayıf hırsızı kapının önüne kadar sürüklemiş ve aynasızları beklemeye başlamış. Mihail sol elinde sopa, diğer kolunun altında ise zavallı adam, 'Nerede vatandaşını koruyan devlet?' diye bağırıyormuş.

Komşular da sabırsızlıkla olacakları onunla birlikte beklemişler.

Bir süre sonra ihtiyar bir polis bisikletle gelmiş. Kalabalığı yarıp yaklaşmış ve neler olup bittiğini öğrenmiş. Hırsız bu arada biraz kendine gelmiş ama polisin daha yakınına gelmesini beklemiş. O zaman kendini Mihail'in güçlü kollarından kurtarıp polisin ayaklarına atılmış, 'Lütfen, bana yardım edin! Yoksa bu adam beni öldürecek!' diye yalvarmaya başlamış.

Mihail polise öfkeli öfkeli, 'Onu içeri atmalısınız,' demiş.

Polis, kafası gözü şişmiş ve korkmuş hırsıza bakmış, 'Adam hapse değil, hastaneye gitmeli. Sen şimdi en iyisi ona bir limonata, bir bandaj, biraz da iyot getir yoksa ölecek. Üstelik seni ağır yaralamadan dolayı tutuklamam gerek!' demiş.

'Limonata mı! Neden bir de arak olmasın?' diye bağırmış Mihail. Aklı başından gitmiş. Sopayı kaldırmış ve polisin başına vurmuş. Polis baygın olarak yere düşmüş."

Salim Amca bir kahkaha attı ama usta Ermenice bir şeyler homurdanınca yamak sustu ve çabuk çabuk saç kesimini bitirdi. Ama hep yeniden gülüp Salim Amca'ya göz kırptı.

13. 10

Son günlerde çok okuyorum ve okuduklarım hakkında Habib ile konuşuyorum. Patronum bir kitabı eve götürüp oku-

mama karşı değil ama sayfalarını katlamamak ve kirletmemek şartıyla.

Habib kitabevi üzerine yeni baştan yazdığım makaleyi okudu. Kuru kuru, "İdare eder," dedi. Kitapçı olmayanlann da anlaması için yazıya daha fazla canlılık katmam gerektiğini söyledi.

15. 10

Şam'da neyin gerçek neyin söylenti olduğunu ayırt edebilmek çoğu zaman zordur. Eskiden buranın çok yakınlarında yaşayan Saulus adında kendi halinde zararsız bir adam, gördüğü bir düş üzerine Hıristiyanlığa geçmiş ve Kardinal Pavlus oluvermiş. Öncelerin Saulus, insanları gizlice izleyip Hıristiyanları tespit eden biriymiş. Günün birinde İsa'nın yandaşlarını tespit etmek, onları tutuklayıp Kudüs'e götürmek üzere Kudüs'ten Şam'a doğru yola çıkmış. Şam'a az bir yol kala İsa Peygamber ona bir ışık olarak görünmüş ve kendisini takip ettiği için onu kınadığını söylemiş. Saulus yere düşmüş ve tekrar ayağa kalktığında artık gözleri görmüyormuş. Ananias adında bir adam onun gözlerini iyileştirmiş ve Saulus'u Hıristiyan dinine geçirmiş.

Ananias'ın bir zamanlar yaşamış olduğu dar sokak bizim sokaktan birkaç yüz metre uzaklıkta. Orada Ananias adında küçük bir kilise var. Salim Amca, Şam'da olanların bu kente özgü olduğunu söylüyor. Şam çeliğiyle ve ipeğiyle ünlü, ama şimdiye kadar bu özgünlüğü hakkında hiçbir şey duymamıştım. Salim Amca, Şam'ın devamlı bir Saulus ithal ettiğini ve onu Pavlus olarak işlediğini ve sonra insanların üzerine saldığını söylüyor.

Hıristiyanlığa geçtiği için hain sayılan Pavlus da artık takip edilmeye başlamış. Uzun bir süre kendisini arayan askerlerden gizlenmeyi başarmış. Pavlus olmasaymış bugün Hıristiyanlığın

olmayacağı söyleniyor. Bütün kilise mekanizmasını o kurmuş. Bir gece gizlice bizim sokaktan da geçen ve sonunda bir sepetin içine gizlenerek kent surlarını aşmak zorunda kalan bu Pavlus yakalanıp öldürülseydi, dünya bugün nasıl olurdu acaba? Gerisini düşüneyim mi yoksa şimdi saçmalıyor muyum? Pavlus buradan geçip kaçtığı için, benim kerpiç evli sokağım koca dünyaya büyük bir ilerleme bahşetmiş oluyormuş. (Pavlus'un tehlike geçene kadar sur dibindeki son kulübede iki gün beklemek zorunda kaldığı söyleniyor.) Bu bir masal mı? Deli, yaşam bütün renkleri ile bir gökkuşağıdır derken haklıydı. Bazıları sadece gözüne çarpan bir rengi görüyor ve, "Şu yeşil gökkuşağı ne kadar da güzel!" diye bağırıyor. Çünkü bunlar sadece yeşili görüyor. Ama gökkuşağı sadece yeşil olsaydı sıkıcı olurdu. Gökkuşağını böyle güzel yapan, tam da arka planına gizlenmiş yumuşak renklerdir. Sokağım bu gizli renklerden biridir.

Habib bana onuncu yüzyıldaki kurullar cumhuriyetinden bahsetti; Karmatî Cumhuriyet'inden. Orada ne Sultan ne zenginler varmış. Bu nedenle bu cumhuriyette yoksul da yokmuş. İnsanların kılıç ve elbiselerinden başka hiç mülkleri yokmuş. Kadınların da söz hakkı ve kocalarından boşanma hakları varmış. Çocuklar için kreşler varmış. Cumhuriyetten önce, tahıl öğütme işini sadece kadınlar yaparmış. Bu çok zor ve zahmetli işi artık merkezi değirmenler üstlenmiş. Altı kişiden oluşan bir kurul yönetiyormuş cumhuriyeti. Kurul, her an cumhuriyetçilerin meclisi tarafından görevden alınabilirmiş. Kurul üyelerine yaptıkları iş için ücret verilmiyormuş; geçimlerini başka işlerde çalışarak kazanmaları gerekiyormuş. Çocuklar din ve yasaklar olmadan büyüyorlarmış. Cumhuriyet, bütün insanların eşitliğini ilan etmiş ve daha önce tanrı vergisi olarak kabul edilen köleliği kaldırmış. Bütün halklarla barış ilan etmişler. Bu cumhuriyet tam yüz elli yıl yaşamış. Cumhuriyet, Körfez bölgesinden Irak'a, oradan da Suriye'ye kadar yayıl-

mış. Fakat daha sonra ezeli düşmanları, civardaki devletlerin hükümdarları, ona karşı birleşmişler ve nefret ettikleri cumhuriyeti kanla, kılıçla yıkmışlar. Karmatî Cumhuriyet'nin düşmanları, hiçbir kadın ve çocuğun kaçmasına izin vermemiş. Hepsi hastalıklı sayılmış –tabii ki tüm zamanların en tehlikeli virüsüyle: Özgürlük.

Habib, Karmatî Cumhuriyet'inden konuşmaya başlayınca bir türlü bitirmek bilmiyor. Anlatırken gözleri garip bir biçimde ışıldıyor. Ama Pavlus efsanesinin tek kelimesine bile inanmıyor. Habib bunun sonradan uydurulan ve böylece Hıristiyanların önemli yerleri ve kişileri olduğunu göstermek için anlatılan sıkıcı bir masal olduğunu söylüyor. Hayır, anlatılanlara inanmıyor. Okul kitaplarında Karmatîler ve onların cumhuriyetinden hiç bahsedilmiyor. Koskoca yüz elli yıllık bir dönem bizim tarih kitaplarında bir tek satırla bile anılmıyor! Ama Halife Harun El-Reşid'in uyku problemi yaşadığı bir dönemde yaptıklarının hepsini biliyoruz. Diğer halifelerin neyi nasıl ne zaman yaptıklarını, nerede ne söylediklerini, nasıl haklandıklarını ve ne kadar süre hüküm sürdüklerini de...

Annem Pavlus hikâyesinin tamamına, harfi harfine inanıyor. Ona Karmatî'de kadınların durumunu anlattığımda ise, Habib'in kesinlikle bu hikâyeyi kendi annesinden duyduğunu söyledi. Çünkü dünyanın her yerinde bütün kadınların böyle bir hikâye anlattıklarını bildiğini söyledi; yaşanmış olduğu için değil, günün birinde yaşanmasını arzu ettikleri için.

Ne kadarı gerçek ne kadarı yalan oldukları beni ilgilendirmiyor. Bu hikâyeler var ve biz bunların ortasında yaşıyoruz.

20. 10

Günlerdir bir soru kafamı kurcalıyor. Dilenciler hakkında nasıl bir makale yazılabilir? Deneme olarak Habib'e bu konuda bir şeyler yazmayı önerdim, o da kabul etti.

Şam'ın yeni belediye başkanı, polisleri dilencilerin üzerine salıyor. Şam'ı sözümona altı ay içerisinde bütün dilencilerden arındıracaklarmış. Göreve başlarken yaptığı konuşmasında bunu vaat etmişti. Dilenciler güya turistler için kötü bir görüntü oluşturuyorlarmış. Birkaç dilenciyle ve Salim Amca ile konuştum ve üç sayfalık bir yazı hazırladım. Habib, uzun yazılan makaleleri sevmiyor.

Makalede, yoksulluk yerine yoksulları takip eden belediye başkanını gerçekte aptal bulduğumu yazdım. Eğer turistler dilencilerden dolayı gelmeyeceklerse, dilenciler için bir heykel dikilmesi gerektiğini yazdım. (Bu fikri yaşlı Salim Amca'dan aldım.) Belediye başkanı kuzeyin en zengin ailesinden geliyor. Dedesi ve nenesi, içindeki köylüler de dahil koca köylere sahiplermiş. Babasının bir bankası varmış. Zaten dedesi ve babası tarafından işsiz güçsüz bırakılan dilencilerin peşine şimdi de kendisi düşüyor. Çünkü birçok dilenci eskiden çiftçi ve zanaatçıymış. Bütün varını yoğunu kaybettikten sonra büyük bir umutla Şam'ın yolunu tutmuşlar ama burada da bütün umutları boşa çıkmış. Ayrıca dilencilerin, insanları ve onlann duygularını birçok öğretmenden daha iyi anladıklarını yazdım. Dilenciler birileriyle nasıl konuşacaklarını çok iyi biliyorlar. Karşısındakilere şöyle bir bakmaları yetiyor. Bunu belediye başkanı biliyor muydu?

29. 10

Bugün Habib'e uğradığımda canı oldukça sıkkın görünüyordu. Yanında dolu dolu bir saat kaldım ama bir tek kelime bile etmedi. Devamlı sigara içti ve ağır ağır arak yudumladı. Bir süre sonra sıkıldım ve kalkmak istedim, o zaman birdenbire, dilencilerle ilgili makaleyi yazıp yazmadığımı sordu.

Makaleyi ona verdim ve okumaya başladı. Okurken gözleri her sayfada daha da parladı. Bitirdiğinde yüksek sesle güldü

ve eliyle bacağına vurdu. "Evlat! Bu çok güzel! Her şey yerli yerine oturmuş!" diye bağırdı ve bana elini uzattı. "Şimdi meslektaşız! Artık sana öğretebileceğim hiçbir şey kalmadı. Haydi, kadeh kaldıralım."

Bana küçük bir bardağa arak doldurdu. Ben bu zıkkımı sevmiyorum. Çok acı ve sabun gibi bir tadı var. Bir yudum aldım ve öksürmek zorunda kaldım. Habib güldü ve şöyle dedi: "Yazarlığın şu altın kuralını unutma! Yalnızca yarım sayfa bile olsa her gün yaz."

Bunu asla unutmayacağım!

Not: Habib makalenin güzel olduğunu, bu yüzden de devlet yanlısı gazetelerin onu yayınlamayacaklarını söyledi. Bu bir övgü olsa gerek. Bunlar ne biçim ahmak gazeteler!

3. 11

Bir müşteriye Maksim Gorki'nin "Ana" adlı romanının içeriğini anlatmayı başarmam patronumu pek memnun etti. Müşteri, oğluna iki kitap hediye etmek istediğini ve kendisine hangi kitapları tavsiye edebileceğimi sordu. Ona bir şiir kitabı (ben tabii ki en iyisini: Bizimkini) ve bir roman önerdim. Ama müşteri, yazarı bir Rus olduğu için önce kitabın neden bahsettiğini bilmek istedi. Kitabı kısa bir süre önce üç gecede okuyup bitirmiştim. O sıralar romanın kahramanıyla birlikte yatıyor, birlikte kalkıyordum. Bugüne kadar okuduğum en iyi kitap. Bundan dolayı müşteriyi de kolay ikna ettim. Patron keyişe ellerini ovuşturdu.

11. 11

Sadece bizim kitabevinde şiir kitabından neredeyse yüz adet sattık. Kitabın yayıncısı coşkulu bir mektup yazdı. Bu kadar çok sattığımızdan dolayı teşekkür ediyor ve kitabın her yerde iyi sattığını yazıyordu. Patron "Uçan Ağaç" kitabını artık vitrine koyuyor.

12. 11

Habib, Salim Amca'dan farklı. Beni ne kadar çok sevse de kendisinden hiç söz etmiyor. Onun hakkında ancak Meryem'den bir şeyler öğreniyorum. Başka da hiçbir şey bilmiyorum. Son zamanlarda çok üzgün. Çok fazla içki ve sigara içiyor.

Bir general, güya çok tehlikeli biri olduğu için, bir sürü para (hepsi altın ve yabancı kur olarak) karşılığında Latin Amerika'ya kaçmış. Orada devasa bir çiftlik satın almış ve şimdi bir eli yağda bir eli balda yaşayıp gidiyormuş. Habib bu konuda bir şeyler yazmak istedi. Hükümetin kendilerini rahat bıraksın diye bu adama rüşvet olarak milyonlar verdiği söyleniyor. Habib kendi şefinden bu makaleden dolayı bir sürü azar işitmiş. Makaleyi yayınlatmasının başka olanağı yok. Habib bu şef redaktörle yurtdışındayken her lokma ekmeği paylaşmış. Bu zoruna gidiyor. O zamanlar ikisi de gerçekleri yazacaklarına dair birbirlerine söz vermişler.

16. 11

Habib bugün bir arkadaşı aracılığıyla Fransızcadan bir roman çevirisi teklifi aldı. Kitabın yazarı Balzac.

Habib'e gittiğimde, biraz kendine gelmişti, kitabı çevirmeye de başlamıştı. Balzac'ı çok seviyor ve on dokuzuncu yüzyılın en iyi Fransız yazarı olduğunu söylüyor. Birdenbire hınzırca güldü ve, "Balzac benim sıçrama tahtamdır!" dedi.

Ne demek istediğini anlamadım. Acaba gazeteden ayrılmak mı istiyor?

18. 11

Nadya okuldan alındı. Babası sadece ortaokula kadar okumasını istiyordu. Nadya çocuk doktoru olmayı düşlüyordu ama babası tanınmış bir avukatın yanında çalışmasını istiyor.

19. 11

Deli, serçesi ile birlikte ortadan kayboldu. Berberde çalışan yamak onun bir ajan olduğunu söyledi. Serçenin de normal bir kuş olmadığını ve küçücük bir kamera ile gizlice çekim yaptığını söyledi.

21. 11

Habib evde değildi. Sanırım buluşacağımızı unuttu. Meryem'e sormaya cesaret edemedim çünkü saat altıyı geçiyordu ve kocası büyük olasılıkla evdeydi.

24. 11

İki gündür Habib'ten başka hiçbir şey düşünemiyorum. Tutuklandı! Bütün kent onun tutuklanmasını konuşuyor. Habib, hükümetin hışmını üzerlerine çekmemek için yalan yazmak zorunda kalan gazetecilerin durumu hakkında bir makale yazdı. Zararsız bir makale gösterip sansür kurulunu atlatarak yayınlama iznini aldı. Dizgici ve matbaacılara bu onaylama mührü ile makaleyi yutturdu. Birkaç saat sonra makalenin yayınlandığı gazete bayilerde tükendi –belki de ilk defa!– ama şef redaktör de dahil olmak üzere bütün redaksiyon tutuklandı.

Patronum, tutuklananlar hakkında gazetelerin sonraki sayılarında da hiçbir şey yazmasına izin vermeyen hükümete köpürdü ve küfretti. Gazete, hiçbir şey olmamış gibi yayınlanmaya devam ediyor. Künyedeki küçük basılmış isimler incelendiğinde, redaksiyonun tümüyle yeni olduğunu ancak farkedebiliyor insan!

Bugün patronumdan öğleden sonrası için izin istedim ve aceleyle Meryem'in yanına gittim. Habib'in tutuklanacağından haberi varmış. Önceden bilmiş olmasına şaşırdım. Habib ona akşam üzeri tutuklanacağını anlatmış ve saklaması için

ona dosya dolu bir bavul ve evin anahtarını vermiş. Meryem anahtarı bana vereceğini ama bavulu kimsenin görmemesi gerektiğini söyledi.

Meryem çok ağladı ve Habib'siz yapamayacağını söyledi. Üstelik kocasına neşeli görünmesi de gerekiyor; çünkü kocasının işleri çok iyi gidiyormuş ve kendisine çok iyi davranıyormuş.

Anahtarları aldım ve koşarak Habib'in dairesine çıktım. Garip bir duyguydu, onsuz orası çok keder vericiydi. Sebepsiz yere başladım etrafı toplamaya. Bir süre sonra Meryem de geldi ve evi birlikte temizlemeye devam ettik. Meryem saat altıya doğru evine gittiğinde elbise dolabını toplamak istedim ve orada eşinin resmini gördüm. Resmi, dolabın kapısının iç tarafına yapıştırmıştı ve üzerine keçeli kalemle, "Hayatta kaldığım müddetçe öcünü alacağım," diye yazmıştı.

Kitap okuyamıyorum ve (günlüğüm dışında) bir tek satır yazamıyorum. Habib gerçekten cesur biri.

Perşembe

Habib'in tutuklanmasının üzerinden altı gün geçti ve hâlâ bırakılmadı. Salim Amca hükümete öyle öfkeli ki! Daha ben ona söylemeden tutuklamalardan haberi olmuş. Öğleden sonraları hep Londra ve İsrail radyolarını dinliyor. Radyolar Habib'ten bahsetmişler ve onun makalesini okumuşlar. Babama hiçbir şey söylemedim ama annemden bir şey saklamak mümkün değil. Önce Nadya'yı sordu ve aramızda her şeyin yolunda olduğunu öğrendikten sonra, "O zaman herhalde Habib'in başına bir şey geldi; öyle mi?" diye sordu. Ona olanları anlatmak zorunda kaldım.

1. 12

Nadya bir haftadan beri avukatın bürosunda çalışıyor. İşini çok sıkıcı buluyor. Her işi yapmak zorundaymış: Kahve

pişirmek, mektupları dağıtmak, postaneye gitmek, arada da masaları temizlemek. Gelecek hafta daktilo kursuna başlayacak. Ancak böyle büroda daha iyi işler yapabilir. Hayat boyu kahve yapmak istemiyor.

Avukat çok tanınmış biri ve yanında beş genç avukat daha çalıştırıyor. Onlara epey kötü davranıyormuş. Hâkimlere bile saygı göstermiyormuş. Hepsinin üniversitedeyken kendi öğrencileri olduğunu ve onun sayesinde hâkim olduklarını söylüyormuş.

Çalışmaya başladığından beri Nadya'yla her öğle paydosunda buluşabiliyoruz. Büro, kitabevinden sadece üç sokak uzakta. Hep aşağıda bekliyorum onu, çünkü yaşlı herif sekreterlerinin –ki dört tane var– erkeklerle görüşmesinden hoşlanmıyormuş.

3. 12

Annemle alışverişe gitmek tam bir macera! Oldukça uzaktaki büyük çarşıya giderken ona nadiren eşlik ediyorum. Çünkü oraya gitmek epeyce uzun sürüyor. Ama bugün ona eşlik ettim.

Esnafın aydan aya alışverişe gelen annemi binlerce müşteri arasında tanımalarına daima şaşırıyorum. Annemin halini hatırını ve babamı soruyorlar. Annem de onların eşlerini ve çocuklarını soruyor. Bazen birisinin yanına oturup kumaşlara, elbiselere bakıyor ve kahve içip bir şeyler anlatıyor. Dükkân sahipleri annemin anlattıklarını dinliyorlar, sonra annem hiçbir şey satın almadan kalkıp gidiyor ve adamlar buna bozulmuyor bile. Ama bir kez pazarlığa tutuştu mu peygamber sabrı göstermem gerekiyor. Bugün de yine böyle oldu.

Annem, iyi bir kumaş buldu ve metresinin ne kadar olduğunu sordu. Kumaşçı bir fiyat söyledi ve anneme devamlı müşterisi

olduğu için böyle ucuza sattığını söyledi. Annem sevineceğine kızdı ve adama söylediği fiyatın yarısını ödeyeceğini söyledi. Adam kumaşı katlayıp topladı ve en iyi kumaşını zaranna satacak kadar salak olmadığını söyleyerek kızdı. Adam, annemin söylediği düşük fiyata karşılık daha kalitesiz bir kumaş çıkarıp gösterdi. Annem, eliyle kumaşı hızlıca yokladı ve bunun da çok kötü olmadığını ama ilkini almak istediğini söyledi. Bu kez de ilk söylediği fiyatın birkaç kuruş yukarısını söyledi. Adam bağırdı ve çocuklarının rızkı ile oynadığını söyleyerek annemi merhametsiz olmakla suçladı ama fiyatı biraz aşağı çekti. Aslında adamın merhametsizlik suçlaması duygusal annemi ağlatması gerekirdi ama o güldü ve adamın çocuklarına sağlık, mutluluk diledi ve fiyatı biraz daha yükseltti. Kumaşçı bu kez biraz daha yumuşak ve neşeli karşılık verdi. Anneme kendisinden ilk kez otuz yıl önce alışveriş yaptığını hatırlattı. Adam, annemin o zamanlar mavi bir elbise giydiğini ve çok güzel göründüğünü daha dün gibi hatırladığını söyledi. (Annem hâlâ harika görünüyor!) Sonra annemin kendisinin sattığı kumaşları yıllarca üzerinde taşıdığını hatırlatarak fiyatta biraz daha indirim yaptı. Bu kadar övgü karşısında annemin gözlerinin parlaması gerekirken o kupkuru bir yanıt verdi. Annem kumaşçıya eskiden, yoksulken cömert bir adam olduğunu, bugünse zengin olduğunu ve diğer dükkânlara gitmektense sadece kendisinden alışveriş yapan bir müşterisine çok katı davrandığını söyledi (Bu doğru değildi çünkü annem aynı kumaşa başka dükkânlarda da bakmış, fiyatını araştırmıştı!) ve fiyatı biraz daha yükseltti.

Adam öfkeyle, "Ne? Bu kadarcık mı?" diyerek ortalığı velveleye verdi. "Karım bu kumaşı bu kadar ucuza sattığımı duyarsa beni boşar!"

"Bu hiç de fena olmaz," diye güldü annem. "Karın belki yakışıklı, daha genç birini bulur. Sen çok yaşlandın ve pintileştin," diye ekledi ve teklifini biraz daha yükseltti.

Kumaşçı güldü ve babamı böyle iyi, tutumlu bir kadınla evlendiği için övdü. Fiyatı biraz daha indirdi ve Mekke'ye yaptığı hac üzerine yemin ederek artık bunun son sözü olduğunu söyledi.

Annem sanki adamın Mekke'ye gittiğinden hiç haberi yokmuş gibi yaptı. "Ne? Hacı mı oldun? Bilmiyordum. Ne zaman gittin?"

Kumaşçı, Suudi Arabistan'a zorlu yolculuğunu ve orada diğer birçok hacıyla birlikte kutsal yerde geçirdikleri kutsal anın muhteşemliğini anlattı. Sonra lafı ustaca çevirip – Hıristiyan olduğumuzu biliyordu çünkü– ilk fırsatta Kudüs'e de hacca gitmek istediğini, bu şehrin Müslümanlar için Mekke'den sonra ikinci kutsal kent olduğunu söyledi.

Annem ayağa kalktı ve giderken, "Anlaşılan sen kumaşı satmak istemiyorsun. Oysa epeyce alacaktım," dedi ve son söylediği fiyata biraz daha ekledi.

Dükkân sahibi ümitsizce –en azından öyleymiş gibi yaparak– söylendi ve yeminini unutarak anneme kumaşı verdi, bir de bu kadar ucuza aldığını kimseye anlatmamasını tembihledi. Kendisini işasa sürüklemek niyetinde olmadığını söyledi.

Pazarlığın nihayet sonuçlanmış olmasına sevinerek kumaş balyasını yüklendim ve annemle aceleyle evin yolunu tuttuk. Annem, kumaşçıyı ve dürüstlüğünü övdü; bense bütün bunlara hiçbir anlam veremedim.

6. 12

Nadya'yla harika saatler geçirdim. İlk kez onunla koca iki saat boyunca baş başa kaldık. Annesi bana Nadya'ya göz kulak olmamı ve saat beşten önce geri göndermemi söyledi. ('Göz kulak ol' demekle ne demek istediğini hâlâ anlamış değilim. Nadya'yı kendimden mi koruyacaktım?) Ben önden, o arkadan Habib'in evine sessizce girdik. Onun yanına uzan-

mak ve onu okşamak harika güzeldi. Beni hararetli hararetli öptü. Zamanın nasıl geçtiğini anlamadık ve saate baktığımda beşe çeyrek vardı. Nadya eve koşturdu; ben de belli bir mesafe bırakarak peşinden sailana sallana yürüdüm.

Not: Nadya, benim böyle harika öpüşmemi ya evli bir kadını tanıdığıma ya da çok aşk filmi izlediğime bağlıyor. Ondan başka kimseyi sevmediğime yemin ettim. Aşk filmleri mi? Evet açık filmler izledim, ama henüz hiçbir filmde kahramanın sevdiğinin bacaklarını ve karnını öptüğünü görmedim. Oysa Nadya en çok bunlardan hoşlandı. İzinli olduğum her cuma günü Habib'in evinde buluşmaya karar verdik. Habib hapisten çıkarsa bunu ona söyleyeceğim, mutlaka anlayış gösterecektir. O da Meryem'i seviyor çünkü!

Salı

Çok güzel bir sürpriz oldu. Üç haftalık tutukluluktan sonra Habib bugün serbest bırakıldı! Öğleden sonra kitabevine geldi. Heyecanla kucaklaştık, patron herkese limonata ve kahve ısmarladı. Ama Habib'in canı sıkkındı, bizim gibi sevinmedi. Evin anahtarını istediğinde patron onunla gitmemi söyledi. Çaktırmadan cebime yirmi lira koydu ve fısıldayarak, "ona bir şeyler al" dedi.

Habib'in birkaç günlük kırçıllaşmış sakalı vardı. Ona yakışıyor ama onu daha yaşlı gösteriyor. Evinin kapısını açtığımda Meryem hemen yukarı koştu. Sesimizi merdivenden duymuş. Habib ona sarıldı ve Meryem onu öptü.

Habib kapıdan içeri girdiğinde evin düzenine şaşırdı. "Sanırım haftada bir kez hapse girmeliyim," dedi gülerek.

Bir şeyler almak için iki saatliğine kayboldum. O kadar gaddar değilim! Dolu torbalarla geri geldiğimde Meryem çoktan gitmişti. Yatak da tıpkı Habib gibi darmadağınık görü-

nüyordu. Keyişi keyişi güldü ve aldığım yiyeceklere sevindi. Cezaevinde yaşadıklarını uzun uzun anlattı. Şimdi öyle yorgunum ki. Anlattıklarının tümünü yarın yazacağım.

Çarşamba

Habib'in üç hafta boyunca yaşadıkları, korkunç bir masal gibi. Habib, en fazla beş kişiyi almaya müsait bir hücrede on beş tutuklu ile birlikte tutulmuş. On tutuklu sıkışarak ayakta beklemek zorunda kalmışlar ve nöbetleşe oturup biraz olsun dinlenebilmişler. Tutuklular arasında birliği sağlamak her zaman kolay olmamış. Yorgunluktan saldırganlaşmışlar fakat bir süre sonra birbirlerine alışmışlar.

Habib hükümet partisi taraftarı olduğu için orada çok zor anlar yaşamış. Tutuklular ondan uzak durmuşlar ve konuşmak istememişler. Başlangıçta onu ajan sanmışlar, sonra da partisinin yaptığı bütün gaddarlıkları başına kakmışlar. Bu durum daha sonra kendisine yapılan acımasız işkencelerden daha ağır gelmiş Habib'e.

İlk üç gün boyunca onu rahat bırakmışlar. Böylece Habib sorguda nasıl bir tutum alacağını uzun uzun düşünme fırsatı bulmuş. Ama bu onun işine pek yaramamış; çünkü polis, makaleyi niçin yayınladığını değil, hükümetin saygınlığını ayaklar altına almak için ona kimin para ödediğini öğrenmek istemiş. Habib sorumluluğu üstlenip bütün iş arkadaşlarını ve hatta şef redaktörün hiçbir suçlarının olmadığını söylemiş. Ne var ki bu da işe yaramamış. Beşinci gün ona çok barbarca işkence etmişler. Bayılarak yere yığılmış ve ancak hücrede ayılabilmiş. Tutuklular bu arada ona duydukları güvensizliği unutmuşlar ve aralarına kabul etmişler. Gizlice içeri soktukları sigaralardan vermişler ona ve niçin tutuklandıklarını anlatmışlar. Hücrede Suriye'nin bütün halklarının, partilerinin ve

mesleklerinin temsilcileri bulunuyormuş. Aralarında casuslukla suçlanan bir de deli varmış. Deli, katilini aradığı serçesi üzerine türküler söylüyormuş durmadan. Söylediği türküler hüzünlüymüş. Adamın durumu hiç iyi değilmiş; birkaç gün sonra da hastalanmış. Bu arada tutukluları hayrete düşürecek bir şey olmuş. Bir serçe uçup gelmiş, hücrenin küçük penceresinin önüne konmuş ve çılgınca ötmüş. Tutsaklar onu önce kovmak istemişler ama Deli, kuşun gelmesine çok sevinmiş ve ekmeğinden arttırdığı kırıntılarla beslemiş onu. Serçe her gün gelmiş, fakat üçüncü gün Deli öyle hastalanmış ki onu sevk etmek zorunda kalmışlar. O günden beri serçe gelmemiş. Habib'e adamı tarif etmesini söyledim. Onun bizim Deli olduğundan kesinlikle eminim.

Giderken Habib bana, "Bu ülkede gazetecilik yapılmaz," dedi. Bundan böyle sadece çeviri yapmak istiyor.

20. 12

Habib harıl harıl çeviri yapıyor. Bugün keyfi yerindeydi, ama gözaltına alındığı için gazeteciliği gerçekten bırakmayı isteyip istemediğini yeniden sorduğumda, bana bağırıp gömleğini yırtarak açtı. Göğsü korkunç yara izleriyle doluydu!

"İşte gazetecilik bu!" diye bağırdı. Gözümü başka yöne çevirdim. Söylediklerimden pişman oldum. Ama o yeniden sakinleşti; şimdilerde radyo ve gazetelerde özürler dileyip duran ve yeniden bir koltukçuk kapma peşine düşen şef redaktöre birlikte güldük.

Habib'e Nadya ile haftada bir kez evinde buluşup buluşamayacağımızı sordum. "Haftada bir mi? Siz papaz mısınız? Günde yedi kez de gelseniz kapım size açık," dedi ve göz kırpıp hafifçe omzumdan itti. Nadya'ya hemen müjdeyi verdim tabii.

23. 12

Habib'le yine kavga ettik. Ben hâlâ bu ülkede hükümet gazetesi olmadan da gazetecilik yapılabileceğini düşünüyorum. Ama Habib bana sinirle "Nasıl olacakmış o?" diye çıkıştı. Ben de kendime hâkim olamadım ve ona bağırdım! Onun kadar uzun süredir gazetecilik yapmış biri olsaydım şimdiye dek yüz tane yol bulmuştum. Ama o dik kafalının teki ve romanını zevkle çevirmeye devam ediyor. Bugün beni işah olmaz bir aptal olmakla suçladı. Ne derse desin. Hiç de üstüme alınmadım.

11. 1

Bugün Deli'yi gördüm. Hapishaneden bırakmışlar. Omayaden Camisi'nin önünde yere çökmüştü ve caminin taş sütunları gibi sessizdi. İnsanlar aldırmadan gelip geçiyorlardı yanından; sadece arada bir birileri birkaç kuruş atıyordu önüne.

Çok değişmesine rağmen onu hemen tanıdım. Saçları usturaya vurulmuştu, yüzü de çok solgundu. Şakaklarında iki yuvarlak yara izi parlıyordu; kızgın metal parçalarıyla dağlanmış gibi. Oracıkta öylece sessiz oturuyordu. Camiden dolayı hiç kimsenin dokunmadığı güvercinlerin sürekli etrafta uçuşmalarının, kuğurmalarının farkında bile değildi.

Yanına çöktüm ve onunla konuşmaya çalıştım. Şaşkın gözlerle bana baktı ve sorduğum soruyu tekrarladı: "Sana ne oldu amca? Sana ne oldu?" Kuru, kemikli parmakları ile şakaklarına dokundu ve başladı ağlamaya. Sonra uzağa bakıp daldı ve sustu.

Korkunç işkencelerle bu zavallı insanı ne hale getirmişler böyle! Bilge bir insandan geriye sadece zavallı bir et ve kemik yığını bırakmışlar.

15. 1

Yusuf ile çok tatsız bir tartışma yaşadık bugün. Günden güne daha çok orduya hayranlık duymaya başladı. Uzun boylu ve yapılı olduğu için paraşütçü olmayı düşünüyor. Savaşa gitmek istiyor ve anlattığım aptal paraşütçü fıkrasını hiç komik bulmadı. Fıkrayı, dünyadaki hiçbir orduyu sevmeyen Salim Amca'dan öğrendim.

Bir paraşütçü düşman hatlarının arkasına atlayıp orada bir sabotaj düzenleyecekmiş. Subay paraşütçüye tehlikeli görevini açıklamış ve neler yapması gerektiğini ayrıntılı olarak anlatmış. "Yapacağın görev çok önemli. Bu yüzden sana ikili bir paraşüt temin ettik. Atladıktan sonra yeşil düğmeye basarsın ve paraşüt açılır. Eğer açılmasa –ki bu çok nadir görülür– kırmızı düğmeye basacaksın. İkinci paraşüt yüzde yüz açılır. Aşağı indiğinde orada bir ağaca dayalı bir motosiklet bulacaksın. Bununla buluşma yerine gideceksin."

Paraşütçü atlıyor. Birkaç kez yeşil düğmeye basıyor ama paraşüt bir türlü açılmıyor. Kendi kendine bir şeyler söylüyor ve kırmızı düğmeye basıyor ama o paraşüt de açılmıyor. Bir iki kez daha basıyor ama paraşüt bir türlü açılmıyor. "Ne boktan bir gün!" diye söyleniyor ve "Aşağı indiğimde herhalde motosiklet de çalınmış olur," diyor.

Yusuf bozuldu ve böyle fıkraları ancak benim gibi korkaklarla bunak Salim'in anlatabileceğini söyledi. Bu sözleri bana çok dokundu.

20. 1

Hükümetin yasaklayamayacağı bir gazete nasıl çıkarılabilir? Bir sürü illegal parti bültenlerini basıyor ve üyeleri aracılığıyla elden ele birçok kişiye ulaştırıyor. Böyle iki gazeteyi tanıdıklardan aldım. Ama bu gazeteler acayip sıkıcıydı.

İnsanın, böyle iç karartıcı, sıkıcı yazılar uğruna hayatını tehlikeye atmasına değer mi? Tabii ki hayır!

Habib partiden ayrıldı. Onun adına ben de sevindim. Evinde çay içtik; Meryem de vardı. Habib, on sekiz yıl boyunca illegal olarak yaşamış ve partisi uğruna her türlü zorluğa katlanmış. Ama parti iktidara geldikten sonra iki yıl bile dayanamadı.

27. 1

Yine erotik bir film seyretmek için sinemaya gittik. Biletleri Mahmud ayarladı. Bu kez matematik öğretmenini bulacak ve ona kasten selam verecektim ama yoktu; ya da ben onu görmedim.

Filmin başlamasına az bir süre kala bir adam sahneye çıktı ve salona duyuru yaptı: "Maalesef filmi gösteremeyeceğiz. Yeni emniyet müdürünün haberi olmuş ve yarım saat içinde buraya sivil polislerini gönderecekmiş. Filmi oynattığımızı görürlerse salonu kapatırlar."

Sonra salon karardı ve birdenbire vıcık vıcık bir duygusal film oynamaya başladı. Herkes bağırıp çağırmaya başladı. Birileri şık oturakların kaliteli döşeme kumaşlarını parçalamaya başladı. Başkaları da ayağa fırladı ve ortalığı kırıp dökmeye başladı. Kahkahalar ve öfkeli bağırıp çağırmalar arasında filmin duygusal diyalogları duyuluyordu. Mahmud da çakısını çıkardı ve oturduğu koltuğun minderini parçaladı.

Hepimiz, saçına bir kilo yağ sürmüş ve bahçede eski aşkına, "Seni her gördüğümde bir bulut gibi süzülüyorum. Sen ve ben, aşk bahçesinde iki çiçeğiz," diyen yanık kahramanla dalga geçtik.

Bağırmalar arasında birisi, "Sizin bahçenize hayvan gübresi atacağım! Hem de şimdi!" diye yüksek sesle bağırdı. Sinema yöneticileri olup bitenleri nihayet öğrenip ışıkları yaktıklarında, salon tam bir çöplüğe dönmüştü bile.

Ama bunu hak ettiler!

13. 2

Habib'te garip bir değişiklik var. Artık daha fazla gülüyor ve çok az içki içiyor. Çılgınca çeviri yapıyor. Annemin özel olarak onun için yaptığı nefis bir etli börek götürdüm. Ama gazete hakkında konuşmak istemiyor.

Perşembe

Salim Amca'ya, "Sen olsan bir meseleden ya da bir olaydan insanları nasıl haberdar edersin?" diye sordum.

"Kamçımı alır radyoya gider, mikrofonu ele geçirinceye kadar kamçımla kendime yol açar ve şöyle söylerdim: 'Bayanlar baylar, burada, mikrofonda konuşan faytoncu Salim'dir. Size bir olay anlatmak istiyorum. Dinlemek istemeyen varsa beş dakikalığına radyosunu kapatabilir, çünkü bizim devlet başkanı gibi, ihtiyarından bebesine kadar herkesin canını sıkmak istemiyorum.'"

"Peki sen konuşurken askerler gelirse ne yaparsın?" diye sordum gülerek.

"Eh, işte o zaman insanlar radyoda gerçek bir tiyatro dinlemiş olurlar."

Sevgili Salim Amca'nın epeydir semtimizin dışına çıkmadığı anlaşılıyor. Radyonun önünde birçok panzer duruyor. Kamçısıyla binanın yanına bile yaklaşamaz.

19. 2

Habib bana annem için bir hediye verdi. Annem güzel şala çok sevindi. Şalın mutlaka çok pahalı olduğunu ve böyle yumuşak yünün ancak yurtdışından geldiğini söyledi. Şalı sabah erkenden terasta kahvesini içerken üşümemek için omzuna atacakmış. Annem şala karşılık Habib'e kendi elleriyle damıttığı küçük bir şişe portakal çiçeği yağı hediye etti. Habib bu güzel kokuyu çok seviyor.

27. 2

Nadya'yla rahatça baş başa kalabilmemiz için Habib iki saatliğine evden çıktı. Nadya, Habib ile karşılaşmaktan utandı. Birbirimize hayallerimizi anlattık. Ona sarılabilmek harikaydı.

Gizli buluşmamız üzerine iki şiir yazdım.

13. 3

Habib başka çeviri teklişeri aldı. İki kısa polisiye ve kalınca bir roman. Yayıncısı Habib'in çevirdiği kitaptan çok memnun kalmış. Artık içkiyi çok seyrek içiyor ama sigarayı önceki gibi çok içiyor. Annem, geçen haftadan beri Habib'in elbiselerini yıkıyor. Meryem de ev işlerine biraz yardım ediyor. Habib çok sakar, bu işleri hiç beceremiyor.

Oysa Salim Amca elbiselerini ve bulaşıklarını kendi yıkıyor. Hasta olduğunda bile birisinin odasını toplamasına izin vermiyor.

15. 3

Buldum! Bugün annemle birlikte yine büyük çarşıya gittim. Annem yine bir kumaşçının yanına oturup adamın söylediği fiyattan daha düşük bir fiyat teklif ettiği için yanından ayrıldım ve tezgâhların arasında dolaşmaya çıktım. Annemin o kumaşı alacağını biliyordum. Çünkü günlerdir bunu konuşuyor ve birçok dükkândan fiyatını sorup öğrendi. Ayrıca satıcı ile bir şekilde ortasını bulacağını ama bunun biraz süreceğini de biliyordum. Haklıydım da. Yarım saat sonra geri geldiğimde halinden memnun adam, kumaşı annem için paket yapıyordu. Ama çarşıda gördüğüm şey dünyanın bütün kumaşlarından daha önemli.

Dükkânı olmayan yoksul esnaf, eşyalarını bir el arabası ya da büyük bir bezin üzerinde çarşının ortasında açıp satı-

yor. Çevrede dükkânı olan esnaf onlardan hoşlanmıyor ama çoğunlukla çok düşük fiyatlara berbat mallar sattıkları için bu işportacılara göz yumuyorlar.

Bir delikanlı, "Bedavaya çorap! Hediyelik çorap!" diye yüksek sesle bağırıyordu.

Hemencecik bir yığın insan etrafına toplandı. Büyük bir bezin üzerinde tepeleme renkli çoraplar vardı. İki çifti sadece bir liraydı. Kalabalığı yarıp zar zor öne doğru ilerledim ve kendime iki çift çorap seçtim.

Eve geldiğimde çorapları denemek istedim. Çoraplar basit bir klipsle birbirine tutturulmuştu. Normalde, şekilleri bozulmasın diye çorapların içine konulan ince kâğıdın yerine basit gazete parçaları kullanılmıştı. Üretici buradan da tasarruf yapmak istemiş.

Bunu gördüğümde heyecandan bağırdım, çünkü artık birdenbire hükümet farkına varmadan bir gazetenin nasıl hızla dağıtılıp çok sayıda insana ulaştırılacağını biliyordum.

Aceleyle Habib'e koştum ama kapıda o küçük kırmızı kâğıt asılıydı. (Biz daha önce birimiz sevgilisiyle içerideyken diğerinin içeri girmeyeceğini kararlaştırmıştık. Bu arada artık bende de evin bir anahtarı var.) Meryem'in kocasının iki günlüğüne Beyrut'a gittiğini unutmuştum.

Habib'e yarın anlatırım artık.

16. 3

Ne düşündüğümü Mahmud'a anlattım. Fikrimi harika buldu.

Eni dar şerit gibi uzun bir kâğıt parçasına oldukça uzun bir hikâye yazdım ve çorabın içine koydum. Dışarıdan bakınca hiçbir şey anlaşılmıyor.

"Ya insanlar içindeki kâğıdı çıkarıp atarlarsa ne olur?"

"Atsınlar; ama çorap gazetesinin ilk haberi yayıldığında hiç kimse onu okumadan atmayacak."

Mahmud bu kâğıt şeritleri yalnızca çorap içinde değil, aynı zamanda bütün tuvaletlere ve sinemalara da dağıtmayı önerdi. Mahmud bir gün kahvede uzun yıllar hapis yatmış ve orada üç yüz sigara kâğıdına koca bir romanı yazmış yaşlı bir yazar tanıdığını anlattı. Yazar, bu kâğıtları gizlice dışarı göndermeyi başarmış ve böylece kitabı yayınlanmış.

18. 3

Habib'e fikrimi anlattığımda önce gülüp benimle alay etti. Neredeyse ağlayacaktım. Ama sonra sustu ve düşüncelere dalarak odada volta atmaya başladı. Mahmud ile çorapları satmak istediğimizi söyledim. Şam ve çevresinde her seferinde değişik yerlerde ve hızla satış yapacaktık.

Habib, "Peki seni yakaladıklarında ne yapacaksın?" diye kaygıyla sordu.

"O zaman beni, sen, babam ve diğerleri gibi hapishaneye atarlar. Ama ben gazeteci olmak istiyorum, gerçeği aramak ve onu insanlara duyurmak istiyorum."

Habib bir süre düşündü, sonra dolabın kapısını açıp eşinin resmine baktı. O an bizimle birlikte bu işi yapacağını anladım.

Daha uzun bir süre konuştuk. Yarın çorapların nereden getirildiğini araştıracağım. Öbür gün de Habib'in evinde buluşacağız.

19. 3

Ucuz çoraplar, ırmağın yakınındaki küçük bir fabrikada üretiliyor. Toptan alınırsa dört çifti bir liraya geliyormuş. Hatta iyi bir kazanç bile sağlayacağız.

Habib hapishane üzerine bir makale yazıyor. Ben Şam'ın Delisi üzerine bir yazı yazmak istiyorum. Çünkü bu Deli, içimizden her birimizi, serçesi de umudu temsil ediyor. Ona yaptıkları, bize yapmayı düşündükleridir.

Akşam saat sekize doğru Mahmud geldi. En iyi arkadaşlarımın tanışmalarının tam zamanıydı. Habib'le iyi anlaştılar, şakalaştılar ve sonra Mahmud yolda bana Habib'i esprili bulduğunu söyledi.

Habib gazetenin isminin 'Kıvılcım' olmasını istedi. Mahmud ve ben basitçe 'Çorap Gazetesi' olmasını önerdik. Habib de önerimizi beğendi.

Habib, Mahmud'a ne yazacağını sordu.

"Her bir sayı için yedi soru."

"Bu bir masaldan mı?"

"Hayır! Yedi soru, her güne karşılık bir tane," dedi Mahmud ve hemen sıralamaya başladı: "Sen hiçbir bakanın sefil kulübesini gördün mü? Bugün yeterince yemek yedin mi? Nefes almak için devlet başkanından izin aldın mı? Bugün bir panzerin kaç kilo ekmek ettiğini hiç düşündün mü?"

Gece ancak çok geç bir saatte eve gittik. Kendimi bugünkü kadar güçlü hissettiğim az olmuştur ve Habib'i hiç böyle çocuksu görmemiştim.

22. 3

Turistlerin arabaları rahat geçebilsin diye sokağımızın yolu genişletilecekmiş. Mahalleliler bunu istemiyor. Belediye binasının önünde toplanıp protesto gösterisi yaptılar. Ama bir sonuç vermedi! Güya bu on beş yıldır planlanıyormuş ve bu kez kesin yapılacakmış.

2. 3

Bugün Yusuf, Bin Bir Gece Masallarının yasaklı erotik hikâyelerinden oluşan bir kitap getirdi. Hep birlikte oturduk ve keyişe okuduk. Yalnız aşk iksirleriyle tekniklerinin anlatıldığı bölüm o kadar komikti ki, gülmekten kırıldık. Bu tarişeri Allahın hiçbir kulu yapamaz. Mesela: Bir kartal yumurtasının kabuğunu kutsal ağacın yağında kavurun, sonra bunu mermerden yapılmış bir kapta doksan üç gün bekletin. Daha sonra bir yemek kaşığı kauçuktan yapılmış tutkal ekleyin ve (inanılmaz saçma) tılsımlı sözler eşliğinde yoğurun. Hamuru egzotik bir ağacın yaprakları üzerinde otuz üç gün bekletin. Sonra bundan bir mercimek tanesi büyüklüğündeki bir parçayı sevdiğinizin kahvesine atın ve işte, sevdiğiniz artık size tapmaya hazırdır.

Aşk teknikleri ise olsa olsa kemik kırılmalarına ya da kaslarınıza krampların girmesine yol açar. Bunları düşünen salaklar üzerine espriler yapıp güldük.

"Sevgilimin kahvesine böyle bir parça atsam tükürür ve şöyle der: 'Ulan bir kez de doğru dürüst bir kahve yapamaz mısın? Bu ne biçim bir bulamaç?'" dedi Yusuf. Zevksizliği yüzünden onu sonsuza dek terk eder herhalde.

Mahmud da, "Ya, ben önümüzdeki günlerde bir yerim alçıda ortalıkta gezdiğimde, biri bana 'kaza mı yaptın?' diye sorarsa ben de kuru kuru şöyle derim: 'Hayır, aşk!'"

3. 4

Yazılarımızı kısaltmak zorunda kaldık, çünkü çok uzun geldiler. Habib, bir tek kelimenin bile ne kadar değerli olduğunu ilk kez anladığını söyledi. Mahmud sorularını daha kısa ve esprili bir dille formüle etti.

İki yüz çift çorap Habib'in evinde kolinin içinde bekliyor. Küçük, ilkel bir teksir makinesi ayarlayacak. Eski bir arkadaşı

uzun süredir Şam'la Beyrut arasında taksicilik yapıyor. Beyrut'ta böyle bir makineyi kolayca ve ucuza almak mümkünmüş.

16. 4

Bugün Salim Amca öğle yemeğini bizde yedi. Babam onu üçüncü bir kadeh arak içmek için kandırınca, yaşlı adam çakır keyif oldu ve inanılmaz espriler yapıp durdu. Hepimiz öyle yüksek sesle güldük ki, caddeden geçenler meraklı meraklı durup bize baktılar. Birisi ne kutladığımızı sorduğunda babam, "Bizim bitlerin düğününü kutluyoruz," dedi. Adam güldü.

En komik sorular Salim Amca'nın aklına geldi: "Neden birçok ülkenin bayrağında kartal bulunuyor? Oysa kartal aptal bir hayvan!"

Babam gülerek, "Bize cesaret vermek istiyorlar," diye cevap verdi. "Tabii ki onlar bizim korkak olduğumuzu biliyorlar ama şöyle düşünüyorlar: Üç kez güvercine sen bir kartalsın dersen, güvercin başlar fareleri yakalamaya."

"Ama bir kartal çok aç kaldığında çürümüş leşleri de yer. Iııh! İğrenç! Bizi bu kadar kötü tanıyor hükümetimiz. Hayır, devlet başkanını arayacağım ve ona bayrağımızın üzerine bir keçi resmi çizmelerini önereceğim. Keçi bize daha çok benziyor."

"Melemesi mi yoksa bizim gibi et yememesi mi benziyor?"

"Hayır, çünkü onlar sağılır," diyerek güldü Salim Amca.

20. 4

Teksir makinesi geldi. Habib bize nasıl çalıştığını gösterdi. Kopya kâğıdının rengi mor ama yazılar rahat okunuyor. Hazırladığımız kâğıtları katladık ve çorapların içine koyduk. Habib'in makalesi çok güzel. Şam'ın Delisi üzerine yazdığım yazı Habib'in de Mahmud'un da hoşuna gitti. Ama en mükemmeli Mahmud'un yedi sorusu.

23. 4

Habib sinemalara, lokantalara ve kahvelere dağıtımı (iki yüz tane) üstlendi. Mahmud ve ben de çarşıya gittik. Mahmud çevreyi kollarken ben de büyük bezi yere serdim ve "Çoraaap!!" diye bağırmaya başladım. Yarım saat içinde çorapların hepsi satıldı.

Sonra birbirimizden ayrılıp işe gittik, çünkü öğle paydosu bitmişti.

Akşam saat yediye doğru evine geldiğimizde Habib derin bir nefes aldı. Pasta getirdi ve güzel bir de çay demledi. Benim ve Mahmud'un sigarası zaten vardı.

26. 4

Ben karşı çıktım ama Mahmud emin olmak istiyordu. Mahmud bugün Yusuf'un yanına gitti ve ona çorap gazetesini getiren bir arkadaşı olduğunu anlattı. Sonra da ona gazeteyi okuyup başkasına verip vermeyeceğini sordu. Mahmud, Yusuf'un benzinin attığını söyledi. Yusuf'un birileri duyabilir korkusuyla fısıltıyla konuştuğunu anlattı. Yusuf'un lise bitirme sınavına az kaldı ve sonra gerçekten orduya girmeyi düşünüyor. Gazeteler onu ilgilendirmiyormuş. Hele böyle hükümet karşıtı yazılar yazanlar hiç mi hiç... Böyle şeylerle hiç işi yokmuş; general olduğunda da bizzat darbe yapacakmış.

Cumartesi

Gazetemizin çıkmasının dördüncü gününde benim patron öğle molasında bize bir müşterinin kendisine tuhaf bir gazete verdiğini anlattı. Soruları övdü ve bütün gece sabaha kadar hayatı üzerine yeniden düşündüğünü söyledi. İllegal grubun cesaretine hayran kaldığını ve mümkün olsa onları destekleyeceğini söyledi.

20. 5

Üç haftadan beri sokağımız savaş alanı gibi. Sokağın öbür tarafındaki evlerin ön cepheleri öylece sekiz metre kesildi. Bazı küçük evler tümüyle yok olup giderken bazıları da bir tarafı tıraşlandığından dar ve çirkin bir hale geldi. Makinelerin egzoz gazından ve tozdan boğuluyoruz. Dozerler korkunç gürültü çıkarıyorlar. Sabahın çok erken saatlerinde çalışmaya başlıyorlar, çünkü öğle saatlerinda çok sıcak oluyor ve o sırada çalışamıyorlar. Daha sonra da gecenin geç saatlerine kadar devam ediyorlar. Birçok komşumuz taşındı. Yusuf'la annesinin bizden epey uzakta bir sokağa taşınmak zorunda kalmalarına üzüldüm. Onların kocaman evlerinden geriye sadece üç karanlık oda kaldı. Şimdi evde amcası kalıyor çünkü daha iyi bir ev tutacak parası yok. Allahtan Mahmud ve Nadya hâlâ buradalar. İnsanlar yüzyıllardır burada yaşadılar ve şimdi bu küçük kerpiç evler birkaç gün içinde toza dönüştürüldü. Evler, dozerlerin karşısında dayanamadı.

25. 5

Bugün günüm bir rüya gibi başladı. Şafakta uyandım. Yaseminlerin kokusu ta yatağıma kadar geliyordu. Terasa çıktım ve yüzlerce yasemin çiçeğinin sabah serinliğinin çiyi ile nasıl açtıklarına baktım. Bizim avlu, gündüzleri bağırıp çağıran on dört çocuk olmadan bana her zamankinden daha büyük göründü.

Salı

Bugün, iki hafta sonra, BBC Londra Radyo'su bizim 'Çorap Gazetesi'nden bahsetti. Benim makalemden parçalar okundu. Hatta Habib'inkinin tamamı. Mahmud'un hazırladığı sorulardan ise hiç bahsetmedi. Garip!

10. 6

Mahmud'un aklına bu fikirler nereden geliyor, sonra da bunları birkaç sayfada böylesine esprili yazmayı nasıl başarıyor hiç bilmiyorum. Onunla gerçekten müthiş gurur duyuyorum. Üçüncü tiyatro oyununu bugün bitirdi. Bu diğer ikisinden daha güzel.

Bir adam, bir subay tarafından hakarete uğruyor ve dövülüyor. Karakolda bir kez daha dayak yiyor. Bir subayın ifadesi, üstü başı perişan fakir bir adamın ifadesinden daha değerli sayılıyor. Böylece adam kendisine bir üniforma ayarlamaya karar veriyor ve omuzlarına her yerde satın alınabilecek birkaç yıldız satın alıp yapıştırıyor. Sinek kaydı tıraş oluyor ve başka bir semtte, küçük bir oda kiralıyor. O andan sonra adam için yeni bir hayat başlıyor. Gündüzleri normal işinde çalışıyor, akşamları ise üniformasını giyip ortalıkta dolaşıyor. Çarşıda askerlerin kendisine selam çakmalarının keyfini çıkarıyor. Birkaç gün sonra rütbesini generalliğe yükseltiyor. Artık onu devriye gezen jandarmalar da rahat bırakıyor. Adam kendini daha da iyi hissetmeye başlıyor, çünkü şimdi artık siviller de ona selam verip gülümsüyor. Hatta bir lokantaya gidip yemek yiyor ve general olarak karşılıksız bir çek imzalıyor. Farkına varılmasın diye kullandığı sokakları sık sık değiştiriyor. Günün birinde darbe olduğunda darbeye o da karışıyor. O keşmekeş içinde darbe neredeyse başarısızlığa uğrayacağı bir sırada, soğukkanlılığını kaybetmeyerek yerinde talimatlar veriyor. Böylece yeni hükümeti kurtarıyor. Oyun, acaba bizim hükümetin de böyle tiplerden oluşup oluşmadığı sorusu ile bitiyor; harikulade bir oyun.

26. 6

Hükümetin gazetesi 'Çorap Gazetesi'ne karşı ilk kez resmî tutum aldı. İsrail'in finanse ettiği bir ajan çetesinin, ülkenin

birliğini ve bütünlüğünü bozmak için hükümet aleyhinde karalama faaliyetlerinde bulunduğunu yazdı. Hükümet, bu faaliyetleri "demirden yumrukla ezmekle" tehdit ediyor.

Habib güldü ve, "Önce demiri ithal etmeleri gerekiyor!" dedi.

5. 7

Yol genişletildiğinden beri bizim mahallede yeni bir dil gelişti. "Sokağa oynamaya git", "Bunu dışarıda, sokakta yapabilirsin" ve "Burası sokak değil ki çık dışarıda oyna" gibi eski cümleler yerine, "Arabalara dikkat et!", "En iyisi burada evde oyna!" ve "Aman ama sokakta değil, orada can güvenliği mi kaldı!" gibi cümleler kullanılıyor. Annelerimiz buna alışmakta çok zorlanıyorlar. Bazen bir anne kızgınlıkla çocuğuna, "Sokağa çık çabuk!" diye bağırıyor ve ardından hemencecik düzeltiyor: "Yani rahat dur demek istedim." Ben bu satırları yazdığımda Robert'i düşündüm. Bizim sokaklar yavaş yavaş onun anlattıklarına benzemeye başladı. Yalnız burada Avrupa'daki gibi bol yiyeceğimiz yok henüz.

10. 7

"Bugün seni davet etmek istiyorum. Masal dinlemek ister misin?"

Bunun lafı mı olur! Tabii ki isterim. Salim Amca ile birlikte yola çıktık. Salim Amca şehrin yarısını tanıyor. Yolda adım başı durdu, esnafı ve zanaatçıları selamladı. Kahveye vardığımızda Salim Amca hayal kırıklığına uğradı. Yaşlı masal anlatıcısı ölmüş. Hiç kimse de onun yerini almamış. Salim Amca başka yerde birilerinin daha masal anlatıp anlatmadığını sordu ve hâlâ birkaç kahve kaldığını öğrendi. Bunlardan en bilineni Omayaden Camisi'nin yanındaki kahveymiş.

Dolayısıyla yavaş yavaş oraya doğru yollandık. Kahve oldukça kalabalıktı. Birçok turist, çay içip anlatıcıyı bekliyordu.

Biz, masal anlatıcısının yüksek sandalyesinin yakınına oturduk. Saat yediye doğru masal anlatıcısı geldi. Yüksek sesle konuşmaya başladı. Tehlikeleri ve çatışmaları özellikle vurgulamak için heyecanla ellerini havada savurup durdu. Turistler fotoğrafını çektikçe anlatıcı giderek daha çok coşuyor, sesini yükseltiyordu. Bu bazı dinleyicilerin de hoşuna gitti ve bağırarak yorumlarda bulundular. Anlatıcı, iki sülalenin çekişmelerinden söz ediyordu. Bir süre sonra salonda her biri bir sülalenin tarafını tutan iki adam kavga etmeye başladı. Yan masalarda oturanlar onları ayırıp sakinleştirdiler.

Anlatıcı, hikâyede rakiplerin birbirlerine neler dediklerini aktardı. Her biri kendisini göklere çıkarıyor ve karşı tarafa ölçüsüzce hakaret edip küçümsüyordu. Hikâye bazen çok komikti. Bir kahraman sadece kendi kılıcını, atını ve şiir sanatını övmekle kalmayıp bir de bıyığını övmeye kalktı. "Benim bıyığım öyle sağlam ki bir şahini bile tartar," dediğinde çok güldüm. Ama yan masada oturan pala bıyıklı biri bana öfkeli öfkeli baktı ve parmaklarıyla şaheserini burdu.

Hikâye en heyecanlı yerinde kesildi. Anlatıcı, dinleyicilere ertesi gün yine kahveye gelmelerini ve böylece onlara hapishane penceresinin parmaklıklarını kesen kahramanlara ne olduğunu kaldığı yerden anlatmaya devam edeceğini söyledi.

Salim Amca apaçık hayal kırıklığına uğradı. "Ekmekler gibi masal anlatıcıları da her geçen gün bozuluyor," diye söylendi bir süre sonra. "Bağırıyor ve ellerini sallayıp duruyor, ama sesi insanın içine işlemiyor. Bir anlatıcının sesi kısık olmalı. Ne kadar kısık olursa, o denli bilgedir."

Ben masal anlatıcısını destekledim. Gürültüden dolayı kahvedeki insanların onu duyabilmesi için adamın bağırmak zorunda kaldığını söyledim; ama bu Salim Amca'yı ikna etmedi. "Daha sonunu getirmeden kendi yaptığı espriye gülen kişi kötü bir anlatıcıdır."

Doğru. Adam arada bir yüksek sesle gülerek, "Şimdi komik olacak," diyordu. Ama bu sözlerden sonra anlattıkları daha çok hüzünlü, bazen de sıkıcı şeylerdi.

11. 7

Salim Amca bizim gazeteye hayran kaldı. Eski gazeteci arkadaşının bu işin arkasında olduğunu tahmin ettiğini söyledi. Uzun süre ona söylemeyi düşündüm ama ona hiçbir şey anlatmayacağım. Bu sır sadece bana ait.

12. 7

Nadya'dan patronuna radyo oyunu meselesinden dolayı Ahmad Malas hakkında dava açılıp açılamayacağını sormasını istedim. Gerçi üzerinden epey zaman geçti ama kim bilir belki bir sonuç çıkar!

14. 7

Nadya'nın patronu bugünlerde çok ünlü olan oyunun on beş yaşında biri tarafından yazıldığına inanmadığını söylemiş. Zaten Malas da öteden beri bütün hükümetlerin sevilen bir adamıydı ve bu aralar önemli bir redaktör oldu. Elli çocuğun ifadesinin hiçbir değeri yokmuş. (Nadya patronunun tam olarak böyle söylediğine yemin etti.) Malas, oyunu Mahmud'un değil, kendisinin daha yıllar önce yazdığını her zaman kanıtlayabilirmiş. Bu adalet mi yani?

16. 7

Habib ile konuştum. Habib, bu Ahmad Malas'ı tanıyor. "Bütün bu tipler başkaları tarafından yazılanlarla geçiniyorlar. Bir makalede birçok ünlü şair ve müzisyenin başkalarından ne kadar çok şey çaldıklarına dikkat çekmek ilginç olurdu." Böyle bir makale yazarsa mutlaka Mahmud'un durumundan da bahseder.

18. 7

Habib tümden değişti. Bol bol türkü söylüyor ve oldukça neşeli.

Üzerinden bir ay geçmesine rağmen hâlâ birçok insan 'Çorap Gazetesi'nden bahsediyor. İçimde öyle bir his var ki, birçok kişi gazeteyi çoğaltıp dağıtıyor. Gazete Halep ve Humus'da da ortaya çıkmış. Nadya'dan gizli teşkilatın kafayı yemek üzere olduğunu öğrendim.

Öğle paydoslarında daktilo öğrenmeye başladım. Patron biraz mızmızlanıyor. Daktilosunun bozulacağından korkuyor. Bazen bir harfi bulamıyorum, harşer tepelerine vurmayayım diye gizleniyorlar sanki.

22. 7

Nadya bugün ancak bir saatliğine Habib'in evine gelebildi. Yakında on altısına giriyor ve artık çocuk değil. Son aylarda çok hızlı boy attı. Birbirimizi çok seviyoruz ve sık sık gelecek üzerine sohbet ediyoruz. Bugün neredeyse ağzımdan kaçınyordum. Gelecekte olacak çocuklarımız üzerine konuştuğumda, "... umarım onlar artık bir Çorap Gazetesi'ne ihtiyaç duymazlar," dedim. Nadya gözlerini fal taşı gibi açarak bana baktı ve ben işi hemencecik şakaya vurdum: "Yani, kokuşmuş çorap gibi kokan devlet gazetelerine."

Nadya başını salladı. "Senin şakaların da giderek bönleşiyor," dedi ve bluzunun düğmelerini ilikledi.

24. 7

Son zamanlarda iki şiir yazdım. Biri, evlenene kadar ozanların uğruna türküler yaktığı kadınlar üzerine. Evlendikten sonra şiirlerini unutup onlara eziyet ediyorlar. Diğeri ise maviye duyduğu özlemle, kapladıkları gökyüzünden bulutları silmek için yukarı sıçramaya çalışan deniz üzerine.

1. 8

Habib çevirdiği kitabı bitirmek üzere. Bugün avans aldı ve Mahmud'la beni akşam yemeğine davet etti. (Meryem şöyle bir uğrayıp gitti sadece.) Ben daktiloyla bir saatte iki sayfa yazabildiğimi söyleyerek övündüm. Gerçekte sadece bir sayfa yazabiliyorum; o da birçok hata ile.

Kitabevinde patron birkaç mektubu daktilo etmem için bana verdi. Müşteri yerine yanlışlıkla müştekî* diye yazdım. Allahtan patron mektubu bir kez daha okudu. "Bir müşteriyi kızdırıp kaçırmak istersem ona mektup yazmanı söylemem yeter," dedi ve ekledi: "O zaman en iyi 'müştekinin' ısmarladığı kitap, hukuk üzerine değil 'guguk' üzerine olur ve görüşmek üzere yerine de dövüşmek üzere olur."

3. 8

İkinci sayı hazır! Uzun süre daktilo ettim. Habib rüşvet üzerine bir şeyler yazdı. Ailesini geçindirmek için küçük memurların aldıkları rüşveti mazur gösterirken, ülkeyi satan bakanların rüşvetçiliğini yerden yere vuruyor.

Ben de daha küçük yaşta çalışmak zorunda kalan ve okuldan atılan yoksul öğrenciler üzerine bir şeyler yazdım.

Mahmud, yine nefis sorular hazırladı. İlk soru şöyle: "Sen Çorap Gazetesi'nin ilk sayısını okudun mu?"

Okuma yazma şansı olan bütün herkese kendi gazetelerini çıkarmalan için çağrı yaptık. Habib güzel bir cümle formüle etti: "Sözünü söylemek her insanın hakkıdır, onu hükümete bırakmayın!"

Pazar

Gazeteden altı yüz adet bastık. Mahmud ve ben çorapları cuma günü pazara götürdük. Göz açıp kapayana kadar

* Müştekî: yakınan, sızlanan, şikâyetçi –ç.n.

yine hepsi satıldı. Sonra pazarı dolaşıp tezgâhlara baktık. Ayı oynatan bir adam gördük. Zavallı hayvan çok zayıftı ve üzgün görünüyordu. Vücudunun her tarafı yara bereyle doluydu. Etrafta topallayarak dolanıyordu. Mahmud, ayının ağladığına emin olduğunu söyledi. Ayılar da insanlar gibi her şeyi anlıyor. Gerçekten ayının da bizim gibi duyguları olsaydı bu dans onun için nasıl da aşağılayıcı olurdu.

6. 8

Salim Amca bugün, çıktığı bir gezi sırasında çok güzel bir köye rastlayan ve orada mola vermek isteyen bir Sultan hakkında bir hikâye anlattı bana. Sultan atından indiğinde köylüler ayakları toz olmasın diye ceketlerini çıkarıp ayaklarının önüne atmışlar. Köylüler Sultan'ın gelişine çok sevinmişler. Çünkü ilk kez bir Sultan köylerini ziyaret ediyormuş. Hemen şölen yemeği hazırlanmış. Koyun etinin içine badem, kuru üzüm, pirinç doldurulup pişirilmiş ve salata, peynir, şaraptan oluşan büyük bir sofra köy meydanına kurulmuş. Sultan, insanların zenginliğine hayret etmiş ve yüksek sesle tahıl vergisinin iki katına çıkarılmasını istemiş. Sonra öküz gibi başlamış yemeye; nefesi tıkanıyor, geğiriyor, sonra yiyecekleri mideye indirmeye devam ediyormuş. Birdenbire yorgun düşmüş. Masanın etrafında oturanlara bakmış ve askerlerine seslenip emir vermiş: "Ben uyanmadan kimse sofrayı terk etmesin." Askerler hemen kılıçlarını çekmişler ve köylülerin masadan kalkıp gitmesine izin vermemişler. Sultan horlayarak uyumuş. Gece olmuş, köylüler yorulmuşlar, ama askerler sürekli nöbet değiştirmişler ve köylülere sofrada kalmalarını emretmişler. Sultan, güzel güzel uyumaya devam etmiş. Sabah olmuş, köylüler yorgunluktan bitkin düşmüş ama Sultan hâlâ uyuyormuş. Sultan ancak öğleye doğru keyifsiz ve boynu tutulmuş bir halde uyanmış. Konuklarına yumuşak bir yatak bile ver-

meyen bu köye lanet okumuş ve atına binip çekip gitmiş. O günden beri köylüler hiçbir misafirin ayaklarının altına ceketlerini atmamışlar. Bundan böyle gelenlere kuşkulu, güvensiz gözlerle bakmışlar, bazen de köyü terk etsin diye taşlamışlar.

8. 8

İsrail, Ürdün ve BBC Londra radyoları gazetemizin ikinci sayısını haber yaptı. Habib üçüncü sayıda bütün partilerle hesaplaşacağını söyledi. Yazısında Suriye'de mevcut partilerin arasında hiç muhalefet partisi olmadığını gösterecek. Bu sayıdan itibaren edebiyata da küçük bir köşe ayırmaya karar verdik.

12. 8

Salim Amca ve babam gazetenin coşkulu birer taraftarı oldular. Babam, BBC Londra Radyosu'nu dinledi ve üçüncü soru çok hoşuna gitti. "Bir fırıncının haftada kaç gün çalıştığını biliyor musunuz? (Cevap yedi gün. Çünkü fırıncılar on yıllardır mücadele etmelerine rağmen hâlâ tek bir izin günleri bile yok.) Ya bir toprak ağasının hayatında kaç gün çalıştığını biliyor musunuz? (Cevap: sıfır civarı.)"

17. 8

Şam en çok şafakta güzel. Bugün bir rüyadan uyandım ve sessizce terasa çıktım. Çöpçüler bizim sokağı süpürmeyi daha yeni bitirmişlerdi. Uzun süpürgelerini omuzlanna alıp yavaş adımlarla evlerine gittiler. Yorgun görünüyorlardı. Çöpçülerle fırıncılar arasında ne gibi ortak özellikler olduğuna dair bir şeyler düşünmüştüm ama şimdi, öğleden sonra aklıma gelmiyor.

18. 8

Gazete bir biçimde beni değiştirdi. Herhangi bir şeyi duyduğumda ya da gördüğümde daha dikkatli izliyorum ve

kafamda cevaplardan çok sorular oluşuyor. Nadya'yı da çok seviyorum. Eskisinden farklı olarak artık birbirimize ait olduğumuzdan eminim. Bu bana huzur veriyor.

Şimdi günlüğüme ilk zamanlarda yazdıklarımı okuduğumda utanıyorum. O sayfaları koparıp yırtmak istiyorum ama hiçbir şey değiştirmeyeceğime yemin etmiştim. Böyle de kalacak. Hemen not almasaydım çoğunu unuturdum. Bu konuda da çok daha çalışkan oldum. Mutlu muyum, üzgün mü yoksa kayıtsız mı, hepsini yazıyorum. Habib de on defter dolusu günlük tutmuş.

20. 8

Dün gece uzun süre terasta oturdum ve yıldızları seyrettim. Gece üzerine bir şiir yazmak istedim ama düşüncelerimi bir türlü toparlayamadım ve sık sık Nadya'yı düşündüm. Yalnızca birkaç dakikacık için yanıma uzanabilseydi keşke, gecenin serinliğinde yıldızları birlikte seyredebilseydik!

Birkaç gün önce Nadya bana, "Bazen, başını benim yastığıma koymanı ve böylece seninle aynı rüyaları paylaşabilmeyi diliyorum," dedi. Artık benim de bundan başka dileğim yok.

21. 8

Üçüncü sayıyı bugün çarçabuk hazırladık. Aynı zamanda ilk ikisinden daha rahat okunur bir sayı oldu. Mahmud'un soruları ve yüzyıllardır deli numarası yapan kurnaz Humuslular* üzerine yazdığım masal güzel oldu.

Çorap fabrikasının sahibi şüpheli şüpheli adımızı ve nerede oturduğumuzu sordu. Tabii ki adama uydurma bir şeyler anlattık ama dikkatli olmalıyız. İstihbarat teşkilatı daha da saldırgan olmaya başladı. Habib onlardan fena korkuyor.

---

* Humus: Suriye'nin batısında bulunan bir kent –ç.n.

24. 8

Bugün kıl payı kurtulduk! Yeni Şehir'de bir sinemanın giriş kapısının yanına bezimi serdim. Ucuz çoraplar gelip geçenlerin hemen dikkatini çekti. Kısa süre içinde çoraplann dörtte üçünü sattım. Mahmud az ötede durmuş etrafı gözetliyordu. Aniden iyi giyimli bir adam, çorabın ucunu yırtarcasına açtı ve yakama yapıştı. Mahmud durumu hemen çaktı ve adamı arkadan öyle bir hışımla itti ki adam öne doğru sendeledi ve yere düştü. Kendimi adamın elinden kurtardım ve var gücümle koşmaya başladım. Adam, etraftakilerin yardımına koşacağı umuduyla, "Hırsızı yakalayın! Hırsızı yakalayın!" diye bağırdı, ama kimse kılını bile kıpırdatmadı.

Bir duvara tırmanıp diğer taraftaki küçük sokağa dalıp aşağı doğru koşmaya başladığımda sokakta misket oynayan çocuklar korkup çığlık attılar. Pencereden bakan bir kadın komşusuna, "Bak, zavallının beti benzi nasıl da atmış," diye seslendi.

Kalabalık bir caddeye vardığımda tempomu düşürüp yavaşladım. Karşıma çıkan ilk kafeteryaya girdim ve kendime bir limonata söyledim. Dizlerimde tekrar biraz derman hissedene kadar yarım saat oturdum. Patronum biraz söylendi ama bunu son zamanlarda zaten sık sık yapıyor. Kitabevinde işler iyi yürümüyor. Rakiplerimiz var.

Habib olanlan duyunca dehşete düştü ama aynı zamanda bizimle gurur duydu. Yeni bir yöntem, hep yeni yöntemler bulmamız ve aynı yöntemi uzun süre kullanmamamız gerektiğini söyledi. Bir arkadaşı ona, Halep'te daha şimdiden kendileri de çorap gazetesi çıkaran üç grubun polisler tarafından yakalandığını söylemiş.

27. 8

Daha öncekinden çok daha geniş bir kesime dağıtılmasına rağmen (özellikle Habib büyük bir cesaretle üç yüz posta

kutusuna attı) İsrail ve Ürdün radyoları üçüncü sayı hakkında tek bir söz bile etmediler. Habib, büyük olasılıkla, diğer ülkelerdeki hoşnutsuz insanlar da kendi çorap gazetelerini çıkarmaya kalkarlar korkusuyla radyoların bu konuda haber yapmadıklarını söyledi.

Mutlaka başka bir çıkış yolu olmalı!

29. 8

Nadya, son zamanlarda neden bu kadar sinirli olduğumu sordu. Gazete hakkında ona bir şey anlatamamak beni kahrediyor. Ama onu tehlikeye atmak istemiyorum.

1. 9

Bir darbe daha! Kıdemli generallerden oluşan yeni hükümet, bir önceki hükümetin hırsızlardan ve ihanetçilerden oluştuğunu keşfediverdi yine. Bu artık hiç de komik değil!

Hapishaneler dolup taşıyor. Nadya'nın babası şimdi de yeni hükümet için muhbirlik ediyor. Yaptığı tek şey eski devlet başkanının resmini oturma odasının duvarından indirmek ve yenisinin fotoğrafını çektirmesini beklemek.

2. 9

Habib'in aklına yeni bir fikir geldi. Ucuz ve çok satılan ürünlerden hangilerinin kâğıtla paketlendiği üzerine kafa yormuş. Portakallar bu iş için çok uygun. Gazete şeritlerini kolayca portakalların sarıldığı renkli kâğıtlann altına yerleştirmek mümkün. Tekstil ürünlerini hemen eledik, çünkü müşterilere ulaşmaları çok vakit alıyor. Habib, bir ilaç firmasının paketleme bölümünde gündelikçi olarak çalışacak. Firma yalnızca birkaç çeşit ilaç üretiyor ama devasa miktarlarda (ağrı kesiciler ve buna benzer haplar). Habib gazeteyi kolayca kutuların içine yerleştirebilir. İlaç firması Şam'ın yakınlarında. Portakallarsa deniz kıyısında paketleniyor, ama Habib oraya da gidecek.

4. 9

Habib bir uzman gibi sahte belge düzenliyor. Kendisine başka bir isimle kimlik düzenledi.

Gazeteyi insanlara nasıl çok daha yaygın bir şekilde ulaştırabileceğimize dair bir fikir geldi aklıma. Hafif gazla doldurulmuş bir balon –ki içinde birçok gazete taşıyabilir– havada belli bir yüksekte patlarsa, kâğıtlar şehrin üzerinde dağılır. Mahmud bu fikri heyecanla karşıladı ve bana okulda hidrojenle yaptığımız deneyi hatırlattı. Çok az çinkoyla hidroklorik asit, hidrojen oluşturmaya yeter. Yarın bunu denemek istiyoruz.

5. 9

Çatıda bugün tam bir cadı kazanı kurduk. İhtiyaç duyduğumuz her şeyi temin ettik. Bir kola şişesi, (kırık bir çatı oluğundan aldığımız) birkaç çinko parçası ve hidroklorik asit (bakkallardaki adıyla tuzruhu, çok da ucuz). Tüm bunlar şişede kaynayıp köpürdü. Hazırladığımız gazı bir kibrit ile yaktığımızda mavi bir alevle parladı ve ödümüz patladı. Şişe devrildi ve içindekiler yere döküldü ve asit, tahta zemini eriterek çirkin bir iz bıraktı. Ortalık iğrenç koktu. Domuzlar gibi öksürdük! Ama daha sonra bir balonu gazla doldurmayı başardık. Balon oldukça hızlı bir şekilde havaya yükseldi.

Peki ama balonu doğru yüksekliğe çıktıktan sonra nasıl patlatacağız? Yoksa balonun içindekileri yalnızca Allah okuyabilecek. Belki balona uzun bir ip bağlayıp onu tutuşturabileceğimizi düşündük. Bunun denemesini ikinci balonda yaptık ama ip alev almadı. Yarın ipi mazota batırıp bir de öyle deneyeceğiz.

8. 9

Şam'ın yakınındaki tarlalar karanlıktı. Mahmud otuz kâğıt şeridi büyük bir balona tıkıştırdı ve onu gazla doldurdu. İnce ipi mazota batırdım ve balonu havaya bıraktık. Karanlık gök-

yüzüne doğru yaklaşık on metre yükseğe havalandıktan sonra ipi tutuşturduk. Alevler beklediğimizden daha hızlı yükseldi ve balon birkaç metre daha yukarı çıkamadan korkunç bir gürültüyle patladı.

Koşarak oradan uzaklaştık. Şişeyi ve çinko kalıntılarını yanımıza aldık. Daha yoldayken karşılaştığımız insanlar şaşkın şaşkın gökyüzüne bakıyorlardı ve patlamayı konuşuyorlardı. Birdenbire gülmeye başladı Mahmud. Bu herif tam bir çılgın! En felaket durumda bile komik bir yan buluyor. Başta kızdım ona ama sonra deli gibi gülmesine ben de katıldım. Sonra patlamayı Ufo sanan insanların telaşlanmasıyla dalga geçip eğlendik. Kâğıtları bulacaklar ve gazetenin artık bir de uzaylı bir işbirlikçisi olmuş olacak.

11. 9

Yüz altmış sekiz lira biriktirdim. Param iki yüz lira olduğunda anneme elli liraya bir elbise alacağım. Kitabevinin işleri biraz iyiye gitmeye başladı. Patronum artık eskisi kadar sızlanmıyor. Üniversite öğrencileri için çok satan bazı kitaplar getirtti: "200 Soruda Tıp", "300 Soruda Kimya", "150 Soruda Hukuk Bilimi". Öğrenciler bu broşürleri âdeta kapışıyorlar. Bir kitaptan kazanılan kâr yüzde otuz değil, tamı tamına yüzde elli. Yani doktor, kimyager ve hukukçu böyle olunuyor! Soruları okuyup cevaplarını bir papağan gibi ezberliyorlar ve sınavda düşünmeden bunları hemen kâğıda döküveriyorlar. Eskiden tıpçılar bilge insanlardı. Bir Avicenna'nın neler yaptığını ya da Leonardo da Vinci'nin tek başına ne çok şey bildiği üzerine bir şeyler okuduğumda, üniversite ve hocaları bana çok bayağı geliyor. Habib dün, liseyi bitiren Sokrates'in hayatında hiç kitap okumadığını ama bilgisiyle yaşamın köküne dek ilerlediğini söyledi.

Sokrates'i hiç duymadım. Bugün dükkânda Sokrates'ie ilgili bir şeyler aradım. Kitabevinde onun üzerine üç kitap var.

13. 9

Bugün ip ve mazotla çatıda deney yaparken neredeyse çatıyı yakacaktık. Yüzüm simsiyah mutfağa gittim. Annem bana güldü. Bütün akşam boyunca, beni baca temizleyicisi olarak çağırdı ta ki babam neden böyle dediğini sorana kadar. Annem babama bir şeyler uydurdu. Mutfakta kendisine yardım ettiğimi ve bundan dolayı üstümü başımı kirlettiğimi söyledi. Annem bir tane, tam da bu huyunu seviyorum. Bizi hiç babama şikâyet etmiyor. Onu neredeyse çıldıracak duruma getirdiğimizde bile bizimle olan sorunu kendisi hallediyor. Asla, "Bekle, hele baban bir gelsin!" demiyor. Annem bazen bize vuruyor ama arkasından hemen ağlıyor. O zaman biz de babam eve geldiğinde çenemizi tutup hiçbir şey söylemiyoruz. Mahmud'un annesi bir şey olduğunda hemen babasına koşup onu şikâyet ediyor. O kadının bu huyunu hiç sevmiyorum.

14. 9

Habib'e, "Meryem'e gazeteden hiç bahsettin mi?" diye sordum.

"Tabii ki anlattım. Aynı hataya bir kez daha düşmem." Bir zamanlar eşinden politik faaliyetlerini nasıl büyük bir dikkatle saklayıp gizlediğini anlattı. Ama onun bu korumacılığı eşini kurtarmaya yetmemiş. Ayrıca her şeyden habersiz kadınların, kocalarının arkadaşlarının isimlerini farkında olmadan polise nasıl verdiklerine de tanık olmuş. Kadınlar, kocalarını zaman zaman ziyarete gelen o sözümona pazarcı, akademisyen, köylü ya da zanaatçıların aslında üst düzey muhalif politikacılar olduklarını bilmiyorlardı. Yani asıl o kocalar, eşlerine

güvenmedikleri için, kendi arkadaşlarını ve yoldaşlarını ele vermiş oluyordu. Onlarla sadece yatağı paylaşmışlar ve onlardan yemek pişirmelerini istemişler. "Sadece ajanlar söz konusu olduğunda bunu anlarım, başka da asla!" dedi.

Bu konuyu hemen Nadya ile konuşmalıyım. Ben ajan değilim!

16. 9

Habib fabrikanın deposunda eczanelerin verdiği siparişleri paketliyor. Çok sıkıcı bir iş. Bu işi yaparken gazeteyi kutulara koyuyor. Ona balon maceramızı anlattık. Gözlerinden yaş gelene kadar güldü.

18. 9

Uzun süreden beri hiç kiliseye gitmedim. Babam neden gitmediğimi sordu. Cep harçlığına ihtiyacım kalmadığından herhalde artık hiç gitmeyeceğimi söyledim. Babam gülmekten neredeyse boğulacaktı. Konuşmamızı eğlenerek dinleyen Salim Amca da bize bir hikâye anlattı.

"Yoksul bir adam işsiz kalmış. Çok inançlı biriymiş ve her gün kiliseye gidip iş için dua edip durmuş, ama bir türlü iş bulamamış. Bir gün duvarda asılı duran Meryem Ana'nın resminin altındaki sandığın demir ve kâğıt paralarla dolu olduğunu, ama İsa'nın resminin altındaki sandığın neredeyse her zaman boş olduğunu fark etmiş.

Günün birinde dilenmekten bıkmış ve kiliseye gidip Meryem Ana'nın resminin önünde durup onunla konuşmaya başlamış.

'Kutsal Meryem Ana, gün boyu iş arıyorum ve bulamıyorum. Çocuklarımın yiyeceğe ve elbiseye, benim de içkiye ihtiyacım var, ama gördüğün gibi bir meteliğim bile yok. Kötü bir insan değilim. Hele bir oğlunun sandığına bak, içinde yeller esiyor. Ki o da kötü biri değil. Sandığından yirmi lira alabilir

miyim? Oğlunla da paylaşırım. Bir onluk oğluna, bir onluk da bana; kardeş payı. Çocuklarımın kursağına biraz yiyecek, benimkine de biraz içki girer. Senin oğlun da böylece biraz itibar kazanır. Eğer vermek istemiyorsan söyle, paraya dokunmam bile.'

Tabii ki Meryem Ana'nın sureti cevap vermemiş ve adam söylediklerini aynen yapmış. Ertesi gün yine gelmiş.

'Çok mahcubum sevgili Meryem Ana' demiş adam. 'Utancımdan yüzüne bakamıyorum. Ama ne yapayım? Bak, oğlunun durumu da benden iyi değil. Tek kuruşu bile yok. Bugün kırk liraya ihtiyacım var. Kira günü geldi çattı da. Ama deve gibi hafızam vardır benim. Hiçbir şey unutmam. Oğlunun sandığına da kırk lira bırakıyorum. Eğer bu parayı çok buluyorsan söyle, elimi bile sürmem.' Resim elbette yine cevap vermemiş ve adam, ağzına kadar para dolu sandıktan seksen lira almış; kırk lirasını öteki sandığa atmış ve yoluna gitmiş.

Adamın durumu daha sonraki günlerde de iyiye gitmemiş. Kiliseye geliyor, parayı aynı şekilde alıp paylaşıyormuş. Her seferinde de Meryem Ana'ya bir itirazı olup olmadığını sormayı ihmal etmiyormuş, ama o hiçbir zaman hayır demiyormuş.

Kilisenin papazı uzun süre bağış sandıklarındaki bu ani değişikliğin sırrını çözmeye çalışmış. On yıldan beri bir kez bile Meryem Ana'nın sandığında bu kadar düşük, İsa'nın sandığındaysa bu kadar yüksek hasılat çıktığı olmamış. Listesi birdenbire tutmaz olmuş ve nedenini bulmak için İsa'nın resminin arkasına gizlenip beklemiş.

Adam gelmiş, gözleri yerde konuşmaya başlamış: 'Kutsal Meryem Ana, iki haftadır iş arıyorum ama bulamıyorum. Çocuklarıma ve karıma her şeyi senin iyi yürekliliğine borçlu olduğumuzu söyledim. Onlar da her gün dua ediyorlar sana. Karım daha önce senden hoşlanmıyordu, ama şimdi bir

sıkıntın olduğunda ona güvenebileceğinden emin olabilirsin. Neyse, bugün çok konuşuyorum, çünkü yine kiranın ödenmesi gerekiyor ve utanıyorum. Ama oğlunun sandığındaki tahta kurtları cereyandan dolayı üşüyorlar. Ama istemiyorsan lütfen söyle, hepsini bırakırım.'

Papaz saklandığı yerden, 'Hayır, istemiyorum!' demiş öfkeyle.

Adam hiddetle İsa'nın resmine dönerek, 'Sen çeneni kapa! Ben annenle konuşuyorum! Ama madem istemiyorsun, bundan böyle seninle kardeş payı yapmam' demiş kızgınlıkla ve seksen lirayı alıp gitmiş."

En güzeli de Salim Amca'nın her duruma uygun bir hikâye bulup lafı gediğine oturtması.

20. 9

Harika bir gündü! Bugün Nadya'yla sirke gittik. Öğleden sonraki gösteri saat üçte başladı. Hindistan'dan yoksul bir sirk, fuar alanına konuk olarak gelmişti. Sirkin bilet gişesi bile yoktu. Bir adam kapıda öylece ayakta durup bilet paralarını topluyordu. Adam, birkaç kelimelik Arapçasıyla pazarlık etmekte çok zorlandı ve gelen herkes pazarlık yapmaya çalıştı sanki.

Gösteride hiçbir şey yolunda gitmedi. Köpekler, ateş çemberinin içinden atlamak yerine koşup çemberin altından geçtiler. Filler, ishal olmuşlardı. Cambaz beşinci denemesinde bile hâlâ ayağı kayıp düşmeye devam etti. Neyse ki ip yerden sadece yaklaşık iki metre yükseklikteydi.

Sunucu, bize kaplan numarasının heyecanlı olacağını anlatmaya çabaladı: "Burada yaşam ve ölüm söz konusudur!" diye duyurdu bağırarak. Kaplanlar salına salına kafese doluştular, durmadan esnediler, sonra da uykuya daldılar. Hayvan terbiyecisi, hayvanlara bir aslan gibi kükredi, ama ormanın

efendileri sadece birer gözlerini uykulu uykulu açtılar ve esnemeyi sürdürdüler. Çocuklar yüksek sesle güldü.

Neyse ki bıçak atma numarası yolunda gitti. Nadya heyecandan gözlerini kapattı ve elimi sıktı. Bıçak atmayı iğrenç buluyorum. Orada duran zavallı kız tir tir titriyordu! Kız, taze açmış bir gül kadar güzeldi.

En güzel numara üzgün palyaçonunkiydi. Tek bir kelime etmeden bir aşk hikâyesi anlattı. Elinde yalnızca solmuş bir çiçek vardı ve ona can vermeye çabalıyordu. İzleyiciler gülmekten kırıldı ama Nadya'yla ben ağladık.

1. 10

İp ile ilgili sorunu çözdük. Gözyaşı ve öksürükle geçen günlerden sonra nihayet birkaç damla mazotun yeterli olduğunu anladık. Böylece ip yavaş yavaş ama kesin olarak yanıyor.

Terk edilmiş eski bir fabrikanın çatısında, içinde elli gazeteyle balonu havaya bıraktık. Rüzgâr balonu şehre doğru sürükledi. Birdenbire karanlık gökyüzünde mavi bir alev çaktı. Kısa bir süre bekledik, kimya laboratuvarımız olan poşeti paslı bir fıçının içine sakladık ve aceleyle evin yolunu tuttuk.

15. 10

Habib gazetenin dördüncü sayısından üç yüz tane daha çoğaltti. İlaç firmasından ayrıldı, yarın da portakal paketleme işinde çalışmak için kuzeye gidecek.

Habib gazetenin üzerine el yazısı ile Fransızca bir not ekledi: "Bu gazeteyi bir Arap'a gösterin ve ondan çevirmesini isteyin. Ardından gazetemizi bir gazeteciye ulaştırırsanız size minnettar kalırız."

Umarım ona bir şey olmaz. Ne cesaretli adam şu Habib!

18. 10

Nasıl da salakmışız! En basit çözüm burnumuzun dibindeymiş meğer. Ama biz dolambaçlı ve tehlikeli yoldan gitmişiz; yuttuğumuz kurum ve mazot da cabası... Bütün bunlara hiç gerek yokmuş meğer. Bugün kurtarıcı çözümü bulduk. Ufak, hafif bir sepete gazeteleri doldurduk ve sepeti bir iple balona bağlayıp havaya bıraktık. Birkaç metre yükseldikten sonra rüzgâr, sallanan sepetten gazeteleri havaya savurmaya başladı. Yük hafişedikçe balon daha da yükseliyor ve içindeki kâğıtlar uçuşuyordu. Gazeteyi bizim için rüzgâr dağıttı. Bir daha artık ne patlamayla ne de mazotla uğraşacağız. Ayrıca böylesi daha az tehlikeli.

6. 11

Üç hafta geçti ve Habib hâlâ kuzeyde. Nadya ile daha sık buluşabiliyoruz. En güzeli de Habib'in evinde baş başa kalışlarımız.

8. 11

Deli'yi aradım. Neden bilmiyorum, ama dün onu rüyamda gördüm. Omayaden Camisi'nin önünde yoktu. Orada, küçük bir tezgâhta parfüm satan bir adam bana, Deli'nin günden güne zayıf düştüğünü ve günün birinde kendinden geçip bayıldığını söyledi. Ambulans onu alıp götürmüş, ondan beridir de ortalıkta hiç görünmemiş.

15. 11

Ne kadar kötü bir kâbustu bu gece gördüğüm! Ağzı bantla kapatılmış Habib, caminin önünde oturuyordu. Ellerinde kare kare kıpkırmızı yanıklar vardı.

17. 11

Salim Amca bana bir çay doldurmak istedi ama titreyen elleri bardağı tutamadı ve bardak yere düşüp kırıldı. Ben önemsemiyormuş gibi yapmaya çalıştımsa da Salim Amca kaygılandığımı anladı ve bana güldü.

"Arkadaşım, şimdi doğanın bir bilgeliğine şahit oldun ve buna gerekçe bulmaya çalışıyorsun." Çay içerken de bu bilgeliği açıkladı: "Doğa, sevgili dostum, konuşamaz. Ama ne demek istediğini bize gösterir. Şimdi bana şunu söylüyor: Eşyalara tutunma boşuna. Onları beraberinde götüremezsin. Onlara ne kadar sıkı tutunursan, o kadar hızla parmaklarının arasından kayıp giderler. Doğa, yaşlı insanların ellerini güçsüz düşürür ki yaşama her zamankinden daha güçlü sarılsınlar ve daha çok keyfine varsınlar."

24. 11

Kırk gün sonra Habib nihayet geri döndü. Artık kır bir sakalı var. Radyolar, bu kez gazetenin dördüncü sayısından bahsetmeye başladı. Habib, portakalların yakında iyi insanların eline ulaşacağını umduğunu söyledi. Bize, uzun uzun denizi ve balıkçıları anlattı.

23. 12 (Neredeyse bir aydır hiçbir şey yazmadım!)

Ne büyük şans! Marsilya'da birçok portakal alıcısı bizim gazeteyi, gazetecilere vermişler. Habib bunu bir arkadaşından öğrendi ve Beyrut'tan bir taksiciye "Le Monde" gazetesini ısmarlayıp getirtti. Suriye hükümeti bu sayıyı yasakladı. Bir gazete hükümete karşı bir şeyler yazdığında her zaman bunu yapıyor. Bütün insanların bizdeki kötü durumlardan haberdar olması ve yalnızca bizim bunları öğrenmemize izin verilmemesi saçmalık.

Bu akşam, bizim Çorap Gazetesi'nin çevirisiyle birlikte fotoğrafını da basan Fransız gazetesinin etrafında toplandık. Habib bize yazının girişini okudu. Bundan daha kısa, ama bu kadar ayrıntıyı içeren daha iyi bir haber yapılamazdı. Çoraplara ve balonlara değinilmişti; ama her şeyden önce Çorap Gazetesi'nin Suriye'deki tek iyi gazete olduğu belirtiliyordu.

Habib beni kucakladı ve, "Bunu sana ve senin şu inatçı kafana borçluyuz!" dedi.

Mutluluktan neredeyse ağlayacaktım. Bu övgü benim için çok fazlaydı, ama şimdi ilk kez yazabilirim: BEN BİR GAZETECİYİM!

Not: Habib, "Le Monde" gazetesinin dünyanın birçok ülkesinde okunduğunu söyledi.

22. 1

İkinci bir hoş yenilikten bugün haberim oldu. Habib, Kuzey'de kaldığı kırk gün içinde bir polisiye roman çevirmiş. Yazarın ismi Maurice Leblanc. Roman, komik ve cesaretli bir hırsızın serüvenlerini anlatan on iki kitaptan biri. Hırsızın adı Arsen Lüpen. Nefis bir hikâye. Yazarın hayatı da tam bir macera. Hırsız, inanılmaz bir hızla kılıktan kılığa giriyor. Zenginlerden çalıp (iyi!!!) fakirlere dağıtıyor. Sadece polis değil, diğer hırsızlar da onu yakalamak için peşine düşüyorlar; çünkü en yağlı soygunları o yapıyor ve malı diğerlerinin burunlarının dibinden götürüyor. Üstelik bütün bunları bir kez olsun silahına davranmadan gerçekleştiriyor. Zekâsı şiddete üstün geliyor. Habib, Lüpen'in Fransa'da çok sevildiğini söylüyor.

10. 1

Allah kahretsin! Mahmud yine işsiz kaldı. Patronu dükkânını kapatmak zorunda kaldı. Artık hiç kimse terziye elbise diktir-

mek istemiyor. İnsanlar ucuz, kalitesiz giysiler alıyor ve böylece küçük esnaf bir bir işas ediyor.

Mahmud'a para teklif etmeme rağmen bu kez işten çıkarıldığını babasından saklamak istemedi. "Hayır, bunu bilmeli. Kızıp kızmayacağı umurumda bile değil."

Babası küplere binmiş. Mahmud ona bağırarak karşılık vermiş. Kendisi değil, ülke kötü olduğu için işsiz kaldığını söylemiş.

Babası susmuş ve sonra Mahmud için bir çay koyup ona vermiş.

15. 1

Mahmud bütün gün iş aradı. Öğle paydosunda beni seven bazı müşterilere gittim ve işçiye ihtiyaçları olup olmadığını sordum. İnsanlar bana çok iyi davrandılar ama hiçbirinin işçiye ihtiyacı yoktu. Sürekli iş aramak zorunda kalmak öyle boktan bir şey ki!

18. 1

Tekrar bol bol şiir ve kısa masallar yazıyorum. Nadya, yazdıklarımı beğeniyor. Bugün kırmızı bir çiçeği anlatan bir masala başladım. Çiçek çok küçük ve kocaman bir kayaya tırmanmaya çalışıyor. Çünkü çiçek, kayanın dünyanın sonu olduğuna inanmıyor. Sonra ona ne olacağını şimdilik ben de bilmiyorum.

Leyla, masallarımın tuhaf olduğunu söylüyor. Daha çok prensesin bir prensle evlendiği türden masalları seviyor. Bu tiplerin evlenmesinden bana ne? Nadya'yı seviyorum ve o benim kırmızı çiçeğim.

23. 1

Bugün on yedi yaşıma bastım. Aklıma bile gelmemişti, ama Habib, Mahmud'la birlikte mutlaka akşam yemeğine gelmemi istedi. Gittiğimde bir sürprizle karşılaştım: Bir sürü yiyecekle donanmış mükellef bir sofra. Meryem de yarım saatliğine bize eşlik etti.

30. 1

Nadya bugün bana, babasının Çorap Gazetesi'ni dilinden hiç düşürmediğini anlattı. Ona gazeteyi arkadaşlarımla birlikte çıkardığımı söyledim. Tabii önce hiç kimseye söylememesi için yemin ettirdim. Beni ihbar edeceğine ölmeyi tercih edeceğini söyleyip aşkı üzerine yemin etti. Ama bana inanmadı, çünkü vedalaşırken gülerek gazete masalını çok etkileyici bulduğunu söyledi.

"Kırmızı Çiçek" masalını yazmaya devam ettim. Çiçek, bıkıp usanmadan tırmanmaya devam ediyor. Kayanın üzerine çıkmayı başarıyor ve karşısında kocaman bir dünya olduğunu görüyor. Güneşle oynuyor ve ona hikâyeler anlatan Ay'a âşık oluyor. Sonra bir rüzgâr çıkıyor. Rüzgâr, süzülüp kayanın üzerinden geçmek isterken çiçeğe dolanıp dikenlerinde kendini yırtıyor. Rüzgâr çiçeğe iltifatlar ediyor ama ondan sarmaşıkların yaptığı gibi kayaya yapışık tutunmasını istiyor.

Kırmızı çiçek bunu yapacak mı? Yapmazsa ne olur?

6. 2

Salim Amca ölen eşini rüyasında görmüş bugün. Çırılçıplakmış ve ilk gecelerindeki kadar gençmiş. Pamuk gibi yumuşacık kollarıyla sarılmış kocasına ve Salim Amca, yirmi yıldır hissetmediği bedensel hazzı hissetmiş. İnanılmaz!

11. 2

Manav komşumuz bugün talihsiz bir olay yaşadı. Oysa her şey mutluluk içinde başlamıştı. Eşi bu sabah dünyaya bir oğlan çocuk getirdi. Yedi kızdan sonra ilk oğlan! Haberi alan komşumuz o kadar sevindi ki, daha öğle olmadan yarım litre arakı içti ve kısa sürede sarhoş oldu. Öğleye doğru zilzurnaydı. Sebzelerini önüne gelene dağıtmaya, gelip geçene atmaya başladı. Bazıları atılan patatesleri, domatesleri ve havuçları topladı ve cimri manav ayılıp parasını istemeye kalkmadan aceleyle evlerine koştular. Kimileri ise ona bağırıp küfretti çünkü manav attığı bir domatesi veya patatesi kafalarına isabet ettirmişti. Manavın sevinci ve etrafına atıp durduğu sebze yığını giderek büyüyordu; çünkü hayatında ilk kez sokağın ilgi odağı olmuştu.

Fakat bir kavun bütün bu eğlenceye son noktayı koydu. Kavun olanca hızıyla tam o sırada oradan geçen bir subayın karnına isabet etti. İkiye bükülen subay sendeleyip bir su birikintisinin içine düştü. Manavın neşesi, su birikintisinde oturan bir subayı görmeye pek alışkın olmayan birkaç işgüzar serseriye de bulaştı. Subayı derdest edip çamurun içinde oradan oraya yuvarladılar, şapkasını havaya fırlatıp durdular. Talih, talihsizliğe dönüştü. Manav karakola götürüldü, orada birkaç okkalı tokat ve yüklü bir para cezası yedi. Yediği tokatlardan çok bu ceza yaktı manavın canını. Subaylar üniformalarına büyük değer veriyor.

20. 2

On yedi yaşındayım ve hâlâ, en iyi arkadaşım Salim Amca'nın hikâyelerini on yıl önceki kadar seviyorum. Bugün düşünüyorum da, anlattığı hikâyeleri tüm bilgeliğiyle belli aralıklarla tekrarlıyor. Çünkü anlatılırken değişen yalnız-

ca hikâyeler olmuyor; dinleyicisi de büyüyor bu arada ve hikâyeden yanına aldığı, her defasında başka başka "büyülü meyveler" oluyor.

Hikâyeler, suyu hiç çekilmeyen büyülü pınarlardır.

1. 3

Her şeyi Nadya'ya anlattığımı Mahmud ve Habib'e söyledim. Korktuğum gibi kızmadılar. Tersine!

Kırmızı çiçek, rüzgârın sözünü dinlememeye karar veriyor ve onun tatlı dilli önerilerini reddediyor. Bunun üzerine rüzgâr öfkeleniyor ve bir fırtınaya dönüşerek kırmızı çiçeğin üzerine saldırıyor. Kırmızı çiçek buna karşı direniyor ve dikenleriyle rüzgârı geri püskürtüyor ama sonunda rüzgâr, kırmızı çiçeği koparıp yere atıyor. Diğer küçük çiçekler dehşete düşüyor ve onun gibi gözünü karartıp kayaya tırmanmak isteyenlerin cesareti kırılıyor. Yaşı büyük olan kimi çiçekler, "Doyumsuz merakın sonu budur işte," diyor. Fakat kırmızı çiçek kısık sesle, kayanın öbür tarafındaki dünyayı, Ay'ı ve Güneş'i anlatıyor. Çünkü şimdiye kadar oradaki bütün çiçekler dünyayı, nemli topraktan ve arkasında bir parça alaca karanlığın göründüğü büyük bir kayadan ibaret sanıyorlardı. Çiçekler bunları duyunca başlıyorlar kayaya tırmanmaya. Kimisi geri düşüyor ama diğerleri ilerlemeye devam ediyorlar. O günden beri artık hiçbir çiçek kayaların arkasında kalmıyor. Güneşi görene ve Ay'ın hikâyesini duyana kadar tırmanmayı sürdürüyor.

Hikâyeyi Nadya'ya anlattığımda ağladı. Kırmızı çiçeğin herhangi bir kadın olabileceğini söyledi.

Leyla hikâyeyi beğenmedi. O aptal rüzgâr ölseydi ya da suratının ortasına bir yumruk yeseydi daha iyi olurdu diye homurdanıp somurttu. Bu öneri o kadar da fena değil. Rüzgârla belki ikinci bir hikâyede hesaplaşırım.

11. 3

Mahmud iş buldu. Lüks bir gece kulübünde bulaşıkçılık yapacak. Şerefsizlerin arasında çalışmasına karşıyım. Nadya ve Meryem de karşı. Sadece Habib'le Salim Amca bunu çok da kötü bulmuyorlar. Herkesin görüşü kendine. Salim Amca, bir aslan açlıktan bir kemik kemirdiği için çakal olmaz dedi. Habib de Mahmud'u savundu ve Mahmud'un ekmeğini kazanmak zorunda olduğunu, boş ahlaki değerlerin ona bir faydasının olmadığını söyledi. Bu beni çok kızdırdı!

Mahmud bana öfkelendi ve ilk kez gerçekten ciddi ciddi tartıştık.

Bana, "Sen gazeteci değil, papaz olmalısın," dedi. Gerçekten bana karşı küstahça davrandı. Ben de ona, "Ekmeğimi fahişelerin yanında kazanmaktansa papazlığı tercih ederim!" diye karşılık verdim.

Habib, fahişeleri savundu ve onların herhangi bir bakandan ya da ev kadınından farklı olmadığını, onlardan ne iyi, ne de kötü olduklarını, onların da bir şekilde hayatlarını kazanmaları gerektiğini söyledi. "Devletin kendisi şerefsiz!" diye bağırdı ve tuhaf tuhaf güldü. "Sense bir papazsın."

Hiddetle çıkıp gittim. Mahmud arkamdan geldi ve hiç konuşmadan eve gittik. Giriş kapısının önünde beni tutup durdurdu ve, "Beni kırmış olsan da yine de arkadaşımsın," dedi.

Ona sarıldım ve beni affetmesini rica ettim. Ama artık Habib'in yanına gitmek istemiyorum.

15. 3

"Üçüncü defadır karım rüyama giriyor. Bana sürekli, 'yakında seni görmek istiyorum' diyor." Salim Amca bugün bana böyle dedi ve beni çok korkuttu. Annem, Salim Amca'nın anlattıklarına inanıyor. Sapasağlam olmasına rağmen arkadaşım için endişe ediyorum.

19. 3

Salim Amca bana ortada hiç neden yokken, "Sen benim en iyi arkadaşımsın. Ne yazık ki çok geç doğdun. Sana genç bir faytoncuyken rastlamayı isterdim," dedi. Ona, pazardan bir şeye ihtiyacı olup olmadığını sormak ve görmek için uğramıştım. Bunu binadaki çocukların hepsi yapıyor. Sonra Salim Amca, "Şimdiye kadar sadece eşim hazinemi gördü," diye devam etti; "ama onu sana da göstermek istiyorum, fakat bir dileğimi yerine getirmen gerekiyor!" Yatağın altından küçük bir puro tabakası çıkardı. Tabakayı sanki gümüştenmiş gibi hafifçe okşadı. Dikkatlice kapağını açtı.

"Bu anahtarı görüyor musun?" diye sordu. "Bu faytonumun anahtarı. Hepsini satmak zorunda kaldım ama anahtarımı vermedim." Anahtarı bir tarafa bıraktı ve tabakadan bir misket aldı. "Çocukken bu misketle oynardım. En sevdiğim misketimdi. Onu okşadığımda bana her zaman şans getirirdi." Sonra kutudan küçük kurumuş bir kök çıkardı. "Bu kök, gizlendiğim dağlarda yetişen bir bitkiye ait. Bu bitki her yıl kesiliyor ama her seferinde yeniden boy veriyor. Onu yok etmek mümkün değil. Köylüler onu çantalarında taşıyor, çünkü o yaşam kaynağı. Beş yıllık kaçaklığım boyunca yanımdan hiç ayırmadım... Bu altını da bana yaşamını kurtardığım bir eşkıya verdi. Onu bana verirken, zorda olan ve hiçbir çıkış yolu bulamayan birisine vermemi söyledi. Çok sonraları anladım eşkıyada nasıl bir bilgeliğin gizlendiğini. Ne zaman altını birine vermeye niyetlensem, konuşup bir çıkış yolu ararlık ve onu bulurduk da."

Salim Amca dileğinin ağır yükünü sezer gibi uzun süre sustu. "Arkadaşım," dedi sonunda, "Misketi, anahtarı ve kökü öldüğümde benimle birlikte mezarıma koymanı istiyorum. Altını eşkıyanın dileği ile birlikte sana emanet ediyorum."

Çok fena oldum. "Sen ölmeyeceksin," diye fısıldadım boğuk bir sesle. Ama Salim Amca tabakayı bana teslim etmekte ısrarlı davrandı. Şimdi üstünde elbise dolabımın durduğu tahta döşemelerin altında, günlüğümü sakladığım yerde duruyor.

20. 3

Salim Amca hasta. Yatağına yemek ve çay götürdüm. Güçlükle nefes alıyor ve cereyanda kaldığı için üşüttüğünü söylüyor.

Not: Dokuz günden beri Habib'in yanına hiç gitmedim.

21. 3

Dün annem odama gelip aşağıda kapıda beni soran bir adamın beklediğini söylediğinde vakit epeyce geçti. Annem kapıdakinin Habib olduğunu tahmin ediyordu, daha önce çamaşırlarını yıkadığı için gömleğinden ve pantolonundan tanımıştı.

Hemen yataktan fırladım. İşte, karşımda duruyor ve gülümsüyordu. Onu içeri davet ettim. Annem aceleyle kahve yapmaya gitti.

"Senden özür dilemek istiyorum. Sana çok kaba davrandım ama sen de hiç kibar değildin!" dedi ve başımı okşadı.

"Bu konuya yine başlama. Ben sadece düşüncemi söyledim," diye karşılık verdim.

Uzun uzun konuştuk ama o görüşünde ısrar etti, ben de kendi görüşümde. Fakat bu kez kibardı. Annem kahveleri getirdi ve yanımıza oturdu.

"Demek bu kadar güzel bir annen varmış," diye anneme iltifat etti. Annem güldü. Bugün, işten sonra onda buluşacağımıza dair sözleştik.

Gittim. Mahmud da oradaydı. İşe akşam saat sekizde başlıyor ve sabah saat dörde kadar çalışıyor. Mahmud biraz işinden bahsetti. Kulübün sahibinin tam bir domuz olduğunu ve elinden gelse onu duvara çakacağını, ama dansözlerle konsomatrislerin çok sevecen olduklarını söyledi. Arada bir mutfağa gelip çalışanlarla şakalaşıyorlarmış. Kadınlar dışarıda iyi kazandıklarında bazen onlara da bir şeyler ısmarlıyorlarmış.

Eh, anlattığı kadarıyla işi o kadar da kötü değil galiba. İyi de para kazanıyor.

24. 3

Salim Amca dört günden fazladır hasta. Başlangıçta üşütmeye benziyordu ama üç gündür ateşi düşmüyor. Annemle babam bir doktor getirmeye karar verdiler. Çünkü ne çay, ne de soğuk havlular işe yaradı. Babam doktorla konuştuktan sonra Salim Amca'nın Halep'te yaşayan kızını aradı. Oğlu Amerika'da yaşıyor. Ona ulaşmak mümkün değil.

Babamı hiç bu kadar üzgün görmedim. Her gün fırından geldikten sonra, yemek yemeden önce Salim Amca'nın yanına uğrayıp onun elini tutup okşuyor. Salim Amca yanında kalmamı istiyor. Uykuya dalana kadar yanında oturuyorum. Ne kadar da ufaldı böyle. Sanki bütün bedeni derisinin içinde büzülüp çekildi.

26. 3

Salim Amca'nın kızı geldi. On yıldır onu hiç görmemiştim. Babası ile hiç anlaşamazdı. Şimdi babası için öyle kaygılanıyor ve ona öyle sevecen davranıyor ki. Ama Salim Amca ona hiç de iyi davranmıyor. Buraya niye geldiğini sorup duruyor ve yine o salak kocasına dönmesini söylüyor. Kızı, Salim Amca'nın, düşmanının oğlu ile kaçtığı için kendisini asla affet-

mediğini söyleyerek acı acı ağladı. Bunu anlamıyorum. Salim Amca yeniden iyileştiğinde ona bunu soracağım. Ama annem beklemek istemedi ve aşağıya inip Salim Amca'yla konuştu. Bir süre sonra annem, bana ve Salim Amca'nın kızına seslendi ve aceleyle mutfağa gitti. Biz hemen aşağı koştuk. Yaşlı kurt yatakta doğrulmuştu. Güldü ve, "Gel buraya!" diye kızını yanına çağırdı. "Hanne soğuk bir duşla beni kendime getirdi. Gel de sana sarılayım."

Kızı, Salim Amca'nın omuzlarında hıçkırarak ağladı. Salim Amca onu alnından öptü. Dilimi yutmuş bülbül gibi orada öylece oturdum. Kızıysa, eşinin Salim Amca için onunla neler gönderdiğini ve çocuklarının (üç çocuğu var) nasıl olduklarını anlattı. Bir süre sonra annem kahvelerle geldi ve ikisini yan yana görünce, "Hah şöyle! Lanet olası öfke nihayet mezarı boyladı!" diye bağırdı, hepimiz güldük.

28. 3

Üç gün boyunca Salim Amca daha iyiceydi. Kızı neredeyse evine dönecekti ama bugün Salim Amca birdenbire bilincini kaybetti. Telaşla doktoru getirmeye koştum. (Bir haftadır çalışmıyorum. Patronuma Salim Amca'yı yalnız bırakmak istemediğimi söyledim. O da anlayışla karşıladı ve iyileşene kadar yaşlı arkadaşımın yanında kalmamı söyledi.) Doktor, Salim Amca'nın durumunun hiç iyi olmadığını ve bir şey yapamayacağını söyledi. Kalbi artık çok zayışamış. Allah kahretsin!!! Kalbimin bir parçasını ona verebilmeyi öyle çok isterdim ki!

5. 4

Darbe! Şafakla birlikte silah sesleri takırdamaya başladı. Savaş uçakları gürültüyle alçaktan, evlerin hemen üzerinden uçtular. Uzun bir süre radyo yayını yoktu. Ancak öğleye doğru

spiker öfkeli bir ses tonu ile darbecilerin bildirisini okudu. Hükümetin yolsuzluklar ve ihanetler –ne olacaktı kil– yüzünden devrildiğini bildirdi. Bildiride, yeni devrimin karşıtları yok edilmekle tehdit edildi ve önümüzdeki günler için sokağa çıkma yasağı ilan edildi (günde yirmi saat. İnsanlar yalnızca 12'den 16'ya kadar dışarı çıkabilecekler). Babam yeni hükümetin daha her şeyi tam ele geçiremediğini söyledi. Gerçekten de öyle görünüyor.

Salim Amca çoğunlukla kısık sesle hırıldıyor ve ateş nöbetleri geçiriyor. Yatağımı kızına devrettim ve üç gündür Leyla'yla aynı yatağı paylaşıyorum. (Bu canavar uykusunda zırt pırt enlemesine dönüyor ve sağına soluna vurup duruyor.) Annem her sabah Salim Amca'yı koruması için Meryem Ana'ya bir mum yakıyor.

6. 4

Sokağa çıkma yasağı hâlâ kaldırılmadı. Tehlikeye rağmen gizlice Habib'e gittim. O da darbecilerin dizginleri daha tam olarak eline alamadıklarını düşünüyor. Hava ve Deniz Kuvvetleri darbecilere karşı. Darbeden darbeye durum daha da kötüleşiyor, çünkü her seferinde daha fazla silah kullanılıyor. Hava Kuvvetleri'nin teslim olmaması yetiyor. Bu çatışma başkent ve çevresinde günlerce, hatta haftalarca sürebilir. Savaş uçakları Şam'ın üzerinde uçuyorlar. Ama bomba atmıyorlar. Şam, tümüyle yeni darbecilerin elinde ama ülkenin kuzeyi darbecileri tanımıyor ve kuzeye giden yollar kesilmiş durumda. Eve geri dönerken sokaklarda in cin top oynuyordu. Habib'ten isterikleşmiş askerlerin sokakta gördükleri herkese ateş açtıklarını öğrendim. Eve gelirken çok dikkat ettim. Birkaç adımda bir, ya bir evin girişine sığındım ya da yan sokağın köşesinde durup bir süre sessizce etrafı dinledim ve yakında devriye olup olmadığını kontrol ettikten sonra yoluma devam ettim.

Aman Allah, eve vardığımda annem bana öyle bir kızdı ki! Böyle bir şeyi bir daha asla yapmayacağıma dair söz verene kadar benimle konuşmak istemedi. Annem haklı. Aptallık etmiştim.

Salim Amca, sakin sakin uyuyordu. Öğleden sonra bir ara uyandığı için kızı biraz rahatlamıştı. Yemek yemiş ve bir bardak çay içmiş, gülmüş ve beni sormuş.

Babam kendi odasında oturuyor ve karanlıkta kulak kabartıp radyo dinliyordu. İçeri girdiğimde babam fısıldayarak gelişmeleri anlattı: "Çatışmalar hâlâ sürüyor. Deniz Kuvvetleri yeni rejimi tanıdığını açıkladı ama Hava Kuvvetleri radyo binasını ve başkanlık sarayını neredeyse harabeye çevirdi. Halep, teslim olmayı reddediyor. Panzerler kuzeye doğru gidiyorlar. Çocukları ve kadınları sen koru Tanrım!"

8. 4 – Pazartesi

Dün hayatımın en acılı günüydü. Salim Amca, bu yürekli ve soylu insan öldü.

Hepimiz için ne büyük bir kayıp! En iyi arkadaşımı kaybettim. Daima yanı başımdaydı ve büyüklere karşı hep korudu beni. Bir halt işlediğimde hiç acıması yoktu ama hiçbir zaman babam ya da okuldaki öğretmenler gibi başkalarının yanında küçük düşürmedi beni. Hayır, böyle durumlarda beni bir kenara çeker, öfkeyle ama sesini yükseltmeden benim ne kadar berbat bir herif olduğumu açıklardı.

Yediden yetmişe bütün komşular onun için ağladılar. Bütün bina, insanlarla dolup taştı.

Salim Amca dün gece sessizce gözlerini yumdu ve bizi ebediyen terk etti. Küçük odası arkadaşlarının getirdiği çiçeklerle doldu. Babam fırını açmadı ve başsağlığına gelen misafirlere böyle günler için âdet olan acı bir kahve yaptı. Sokağa çıkma

yasağı devam etmesine rağmen başka adamlarla birlikte gitti, sade bir tabut bulup getirdi. Annem, Salim Amca'nın cenazesinin yıkanmasına yardım etti. Bu sırada sık sık avluya çıktı ve bir köşeye oturup sessizce ağladı. Nadya ve annesi bütün gün buradaydılar. Sadece babası, o pis domuz evde olmasına rağmen gelmedi. Nadya, başımı okşadı ve hiç kimseden çekinmeden elimi tuttu çünkü oldukça kötü bir durumdaydım.

Papaz daha gelir gelmez sağduyuya çağırdı. Bu ortamda bir cenaze ile yürümenin tehlikeli olacağını, bu yüzden cenazeyi, kızını ve kendisini mezara götürecek bir araba için izin alacağını söyledi. Babam hayatında bir papaza bağırmış değildi hiç, ama dün öyle öfkelendi ki, onunla gerçekten gurur duydum. Babam papaza bağırarak kilisenin artık yoksullar için değil, mercedes sahipleri için çalıştığını söyledi. İsa'nın daima yoksullardan yana olduğunu ama bugün kilisenin en salak subaylara itaat ettiğini söyledi.

Babam, "Salim Amca," diye seslendi suskun duran kalabalığa, "bir suçlu değildi ki onu gece karanlığında mezarlığa gizlice götürelim. O soylu bir insandı; cenaze yürüyüşü de ona layık olmalı!"

Erkekler ve kadınlar babamı desteklediler ve sokağa çıkma yasağına aldırış etmemeye karar verdiler. Papazın beti benzi attı ve sıvışmak istedi. Bir vaftize gitmek zorunda olduğunu ve yerine bir yardımcısını göndereceğini söyledi.

Salim Amca'nın kızı, sesini çıkarmayan adamların arasından gitmeye kalkan papazı kolundan yakalayarak, "Sen, burada kalıyorsun!" diye emretti. "Eğer erkekler durdurmuyorsa seni, ben durdururum. O benim babam!" diye bağırdı ve papaz kaldı.

Kadınlar, gelenekten farklı olarak sadece kiliseye kadar değil, mezarlığa kadar cenazeyle yürümeye karar verdiler. Hiçbir kadın bu güç durumda erkekleri yalnız bırakmak istemedi.

Böyle bir cenaze yürüyüşünü bizim mahalle bugüne dek hiç görmedi. Altı kişinin omuzladığı Salim Amca'nın tabutuna yüzlerce kişi eşlik etti. İki yüzün üzerinde kadın tabutun önünde yürüdü. Bugüne kadar bu da görülmüş bir şey değildi. Ben, Mahmud ve Habib ile birlikte tabutun hemen arkasında kalabalığın ortasında yürüdüm. Tabutu taşıyan erkekler ana caddeye ulaştıklarında Salim Amca mahallesiyle vedalaşabilsin diye kendi etraşarında üç kez döndüler. Sonra yürüyüş kolu yakındaki kiliseye doğru yola devam etti. Kilise tıklım tıklımdı. Habib'le dışarıda bekledim. Mahmud ise babasıyla birlikte tabutun yanında durmak istedi. Yusuf gecikerek geldi ve sessizce yanımızda durdu. Papaz çok güzel bir konuşma yaptı.

Yürüyüş kolu kiliseden çıkıp geniş caddeden geçerek şehrin doğu kapısına doğru yürüdü ve sonra sağa sapıp mezarlığa yöneldi. Yüz metre yürüdükten sonra yürüyüş kolu birdenbire durdu. Hiçbir şey göremedim, yalnızca bağırtılar duydum. Bir şeyler olduğunu anladık ve öne doğru koştuk. Cebimin içindeki bıçağımı tuttum. Mahmud'sa bıçağını çekmişti bile. Bir askeri cip, çaprazlama caddenin ortasında duruyordu ve dört asker silahlarını kadınların üzerine doğrultmuştu. Ama kadınlar yürümek istiyorlardı; bağırıp çağırıp kızdılar. Salim Amca'nın kızı siyah bluzunu iki eliyle tutup yırttı ve askerlere bağırdı: "Bırakın cenaze kolu yürüsün ve bana ateş edin!" diye bağırdı. İleriye doğru atıldı ve diğer kadınlar da cadde kenarından taşlar alarak geri çekilen askerlerin üzerine doğru yürüdüler.

Bir kadın askerlere, "Biz sizin anneleriniz, bacılarınız!" diye bağırdığı zaman bazı askerlerin gözlerini yere indirdiklerini gördüm. Arabada oturan subay, askerlere geri çekilmesi için emir verdi. Cip gazlayarak hızla uzaklaştı. Geriye dönüp baktığımda, hemen arkamda duran Habib'in elinde bir silah tuttuğunu görünce şaşırdım. Silahın emniyetini kaldırıp cebine

geri soktu. Habib'in bir silahı olabileceği hayatta aklıma gelmezdi. Ama babamın ve diğer iki komşunun silahlarını yanına aldıklarını biliyordum; çünkü merdivenlerde bundan bahsettiklerini duymuştum. Ama askerleri taşlarla geri püskürten, yürekli kadınlar olmuştu.

Mezarın başında Habib, hüzünlü bir sesle etkileyici bir konuşma yaptı. Rahmetli Amca'nın bilgeliğine değindi ve tıpkı diğer bütün kadın ve erkekler gibi o da ağladı.

Not: Salim Amca'nın dileğini yerine getirdim. Tabutuna bilyeyi, faytonunun anahtarını ve kuru kökü koydum. Papaz bunun batıl inanç olduğunu söyledi, ama bunun rahmetlinin isteği olduğunu öğrenince ses etmedi. Sadece altını sakladım. Eşkıyanın ve Salim Amca'nın dileğini yerine getireceğim.

11. 4

Dünden beri yeniden yaşam normale dönmeye başladı. Tekrar işe gidiyorum. Panzerleri her yerde görmek mümkün. Radyo binası tahrip olmuş. Yeni Şehir'deki birçok bina, çatışmaların izlerini taşıyor. Salim Amca içimde yaşamaya devam ediyor. Yaşadığım sürece onu orada tutacağım.

Yaklaşık on yıl önce eşi ölmüştü. Ölümünden yaklaşık bir ay sonra Salim Amca'nın yanına gitmiştim. O zamanlar yedi yaşındaydım ve yaşlı faytoncuyla çoktan sıkı dost olmuştum. Odasına girdiğimde, kahvaltı masasına iki tabak, iki bardak, ikişer bıçak ve kaşık koyduğunu görmüştüm. Bunun üzerine ona eşinin öldüğünü hatırlatmıştım. Salim Amca gülmüştü ve, "Senin için o öldü dostum, senin için. Ama benim içimde hâlâ yaşıyor ve ben son nefesimi verene kadar benimle birlikte yaşayacak," demişti.

Sanırım annem artık gelecek pazar masaya Salim Amca için bir tabak koymayacak ama son nefesimi verene kadar o da benimle birlikte yaşayacak.

14. 4

Dangalak komşumuz Afifa beş yaşındaki kızını korkuttu; şimdi ise sonuçlarından dolayı dövünüp duruyor. Küçük Hala annesine, Salim Amca'nın niçin öldüğünü sormuş. Annesi, "Çünkü yaşlıydı," diye cevap vermiş. Meraklı kız, "Ama hepiniz yaşlısınız, siz niye ölmüyorsunuz?" diye sormuş. Afifa sıkışınca aklına ilk geleni söylemiş: "Salim Amca uyurken nefes almayı unuttu." Şimdi zavallı küçük kız her gece soluk soluğa ve kan ter içinde uykudan fırlıyor. Yatmadan önce hep ağlıyor çünkü uykuda nefes almayı unutmaktan korkuyor. Peki o salak Afifa ineği ne yapıyor? Kızı şakadan hiç anlamıyor diye veryansın ediyor.

21. 4

Günler geçiyor, yine de Salim Amca'yı unutamıyorum. Çok özlüyorum onu. Odasına bir üniversite öğrencisi taşındı. Bazen merdivenlerden aşağı inerken bir gürültü duyduğumda, aklımdan birkaç saniyeliğine, dönüp Salim Amca'ya bir bakayım diye geçiyor. Tuhaf. Öldüğünü bilmeme rağmen sık sık başıma geliyor bu. Avluda onun gülüşü eksik. Hiç kimse onun gibi öyle çocukça bir neşeyle gülemezdi.

Bugün, onun yanıldığını biliyorum artık. "Ölüm," demişti bir gün "uzun bir uykudur." Hayır, ölüm atılan nihai bir adımdır. Geri dönüşü olmayan bir yere atılmış bir adımdır. Salim Amca ağaçlarda, çiçeklerde ve devedikenlerinde yaşamaya devam edebilir. Her bitki topraktan ondan bir parça alacak ve aldıklarını verecek. Ağaçlar gölgeyi ve güveni, çiçekler kokuyu ve renkleri, devedikeni diken ve direnci... Ama yeryüzünde hiçbir varlık, bütün bunlardan Salim Amca'yı Salim Amca yapan canlı bir karışım yaratamaz.

Hayır, onu, en iyi dostumu ebediyen kaybettim. Kendimi yapayalnız hissediyorum. Mahmud ve Nadya'yı seviyorum.

Habib'e çok saygı duyuyorum ama Salim Amca'nın bendeki yerinde daima bir boşluk kalacak.

4. 5.

Mahmud, şimdi işinden daha da memnun. Artık mutfakta çalışmıyor, garsonluk yapıyor. Çok fazla bahşiş almıyor ama cüzdanı kabarık sarhoşları kazıklıyormuş bazen. Adamların yığınla parası varmış. Kulüpteki bütün kadınların saçları sarıymış. Yarısı Avrupalıymış, diğerleri ise bilerek saçlarını sarıya boyuyormuş, çünkü gece kulübüne gelen erkekler, sarışın kadınlardan hoşlanıyormuş. Üstlerinde giysi namına neredeyse hiçbir şey olmayan kadınlar kendilerine ağızları açık bakakalan herişerin önünde dans ediyor ve onlarla birlikte içiyorlarmış. İçki söylediklerinde tabii ki en pahalılarını istiyorlarmış, çünkü bundan yüzde alıyorlarmış.

Gece kulübünün sahibi, kadınlardan önemli, seçkin ve zengin müşterilerin önünde soyunmalarını da istiyormuş. Kadınların hepsi çok güzelmiş ama çok içiyorlarmış ve ölesiye mutsuzlarmış.

7. 5

Nadya'nın babası her zaman olduğu gibi yeni hükümete çalışıyor ve şimdi dünkü iktidar sahiplerinin peşindeymiş, çünkü onlardan bazıları ilk tutuklama furyasından yakayı kurtarmışlar. Öyle adi bir domuz ki! Nadya babasını yaptıklarından dolayı çok aşağılıyor.

Bugün yine Salim Amca'dan bahsettiğimde bana çok güzel bir cümle söyledi: "Bir dostun yerini hiç kimse dolduramaz, ama acının biraz hafişemesi için bu dostun sana olan sadakatini ben sürdüreceğim."

Onu seviyorum.

11. 5

Gazetenin beşinci sayısını hazırlıyoruz. Habib, Suriye'deki darbeler üzerine bir makale yazıyor. Ben dostluk üzerine bir masal yazıyorum ve onu S. A. arkadaşa (Salim Amca) ithaf ediyorum. İsmini açıkça yazamam. Mahmud'un yedi sorusu şimdiye dek yazdıklarının en mükemmelleri. Sorular çifte ahlak, ölüm ve darbeler üzerine. En güzel soru şöyle: "Sadece ekmek ve süt kaybolmakla kalmadı, oryantal dansçıların da soyu tükendi. Gece kulüplerinde Amerikalı kadınlar bize bir şeyler oynayıp duruyorlar. Bütün bu özlediğimiz şeylerin nereye kaybolduğunu biliyor musun? Darbe hükümetine sor!"

15. 5

Nadya bugün iki saatliğine Habib'in evine geldi. Habib, birçok yazarın, gazetecinin buluştuğu ve birbirlerine neler duyduklarını anlattıkları kahveye gitti. Hükümetin gazetesinden gelen bir teklifi geri çevirdi. Çeviriden pek fena kazanmıyor. Çevirdiği ilk Arsen Lüpen kitabı yayınlandı. Bir tane imzalayıp bana hediye etti.

Bugün Nadya'ya gazetenin üçüncü ve dördüncü sayılarını gösterdim ve bu defa inandı. Bana sarıldı ve beni uzun uzun öptü.

Daktiloyla ne kadar hızlı yazabildiğini gösterdi. Yazarken parmakları neredeyse görünmüyor. Bunu yapmayı kursta öğrendi.

21. 5

Bugün babam, benim yerime çalışan çırağın fırını bıraktığını söyledi. Kaçakçılık yapmak istiyormuş. Köyü Lübnan sınırında bir yerde. Orada kaçakçılıktan ya çok çabuk zengin olursun, ya da soluğu hapishanede alırsın. Ama gitmeden önce yeni çırağa işi öğretti. Babam yavaş yavaş fırının işlerini düzeltti.

Şimdi durumu eskisine göre çok daha iyi. Bunu yemeklerden anlıyorum. Soframız son aylardaki kadar et görmemişti hiç. Benim yerime işe giren ve oyuncu olmak isteyen o çırak çocuğu düşünüyorum da, oğlan yetenekliydi, ama maalesef Salim Amca gibi iyi bir dostu yoktu.

2. 6

Beşinci sayı da tamam! İki binden fazla gazete şeridi çoğalttık. Epeyce yorucuydu ama bu sayı süper oldu. Habib herkesin anlayacağı yalın bir dille bugüne kadar Suriye'yi yönetmiş otuz dört darbecinin yalanlarını teşhir etti.

7. 6.

Yaklaşık üç yüz şerit gazeteyi beş balonla gökyüzüne saldık. Rüzgârla savrulup aşağı süzülüşleri nefis bir görüntüydü.

9. 6

Omayaden Camisi'ndeki gazete dağıtımı biraz tehlikeli bir iş oldu. Ayrıca dört kilise ve on küçük camide de dağıttık gazeteyi.

Habib, ikinci Arsen Lüpen romanını bitirmek üzere. Yaptığı işten çok memnun; daha az sigara içiyor ve biraz kilo aldı. Meryem ona deli gibi âşık, ama onun Meryem'i o kadar sevdiğini sanmıyorum. Hâlâ ölen eşini düşünüyor. İnsan birden fazla kişiyi sevebilir mi? Sanırım sevebilir. Birini çok, diğerini biraz daha az, üçüncüsünü... Evet, gökkuşağının renkleri gibi. Deli, ne kadar da haklıydı.

13. 6

Mahmud sahiden çok para kazanıyor. Parasının birazını biriktiriyor ama çoğunu anne-babasına veriyor. Annesi çok

mutlu ve giderek daha güzel giyiniyor. Bugün, bazı generallerin özel şovun müdavimi olduklarını anlattı. Öküz gibi içiyor ve domuz gibi davranıyorlarmış. Hani neredeyse oturdukları sandalyeler bile utançtan nereye bükülecek lerini şaşırıyormuş. Mahmud, konuştukları çoğu şeyi duyuyormuş. Neler yaptıklarını anlatıp tanıdıkları önemli şahsiyetlerle şişinip duruyorlarmış.

"Onların konuştukları her şeyi kamuoyuna duyurmak güzel olmaz mı?" diye sordum.

"Kesinlikle!" diye cevap verdi Mahmud.

26. 6

Allah kahretsin! Büyük felaket! Habib yakalandı!!!

Ziyaretine gidiyordum ve daha uzaktan polis arabalarını gördüm. Silahlı iki asker, evin giriş kapısını tutmuştu. Biraz ötede toplanmış meraklı bir kalabalıkla birlikteydim. Özel tim polisleri iki de bir evden çıkardıkları karton kutuları arabalara taşıyıp duruyorlardı. Meryem balkondaydı. Beni gördü ve başını sağa sola salladı. Beti benzi atmıştı.

Arabalar gidene kadar bekledim, sonra çaktırmadan Meryem'in yanına gittim. Ağlayarak kendini kollarıma atıp fısıldadı: "Onsuz ne yapacağım? Onu hainlikle suçluyorlar, devleti yıkmak için yurtdışından para aldığını söylüyorlar. Zavallı Habib'im!" Çaresizlik içinde ağladı.

Meryem gazeteyi bizim çıkardığımızı biliyordu ama Habib'in tanıdıklarını ve arkadaşlarını soran polislere hiçbir şey söylemedi. Onu odasına götürdüm; gözyaşları içinde küçük bir çocuk gibi yatağın üzerine büzüldü. Sessizce merdivenlerden yukarı çıktım ve bendeki anahtarla Habib'in evinin kapısını açtım. İçerisi yabani hayvan sürüsünün saldırısına uğramış gibi görünüyordu.

Elbise dolabı paramparçaydı ve Habib'in eşinin resminin parçaları yere saçılmıştı. Evde sağlam hiçbir şey kalmamıştı. Çay, tuz, şeker, kahve, hepsi yere dökülmüş, tabaklar kırılmıştı. Bütün kitapları, daktiloyu ve teksir makinesini hatta çamaşırlarını bile götürmüşlerdi.

Mahmud haberi duyunca şok oldu. Onda korkudan eser yok ama Habib'in hayatı için çok endişe ediyor. Onu öldüresiye dövecekler ya da çıldırtıp tımarhaneye tıkacaklar.

29. 6

Mahmud ile oturup ne yapacağımızı konuştuk. Mahmud, Salim Amca'nın bana verdiği altını satıp Habib'e bir avukat tutmamız gerektiğini söyledi. Ama davaya bakacak hiçbir avukat bulamadık! Avukatlar bana olduğu gibi Mahmud'a da davayı neden alamayacaklarına dair kaçamak yanıtlar verdiler. Sadece birisi dürüst davrandı ve Suriye'de siyasi tutsakları savunmanın yasak olduğunu söyledi. Nadya da bunu doğruladı. Ne kadar çok hâkimin kendi öğrencisi olduğuyla ha bire böbürlenen patronu, bu konuyu sorduğunda Nadya'ya kötü kötü bakmış. İyisi mi mektuplarını daktilo etmeyi sürdürmesini ve yanında çalışmaya devam etmek istiyorsa yazıhanesinde böyle siyasi davalar hakkında ağzını bile açmamasını söylemiş.

Demek bu ülkede bir bildiri, cinayetten daha tehlikeli bir şey.

1. 7

BBC Londra bugün tutuklamayı haber olarak verdi. Radyo, haberi Fransız "Le Monde" gazetesinden almış. Radyo, Habib'in yaptığı cesaretli gazetecilikten dolayı tutuklandığını söyledi.

4. 7

Hükümet gazetesi haberi ancak dokuzuncu gün verdi. Habib adında bir delinin bir süre, saçma sapan bir gazete çıkardığını ve şu anda tedavi gördüğünü yazdı.

Patronum tümüyle tuhaşaştı. Habib'e söylenip durdu. Tek başına hükümeti karşısına almakla ahmaklık ettiğini söyledi. Öyle kızdım ki, o ödlek itin suratının ortasına tükürmek istedim.

10. 7

Dün oturup ne yapacağımızı uzun uzun düşündük. Habib'i mutlaka içeriden çıkarmalıyız. Ama nasıl?

Mahmud, gece kulübüne gelen generallerden birini kaçırıp karşılığında Habib'in serbest bırakılmasını talep etmeyi önerdi. Bence hiç de fena bir fikir değil. Yarın gidip kulübe bir bakacağım. Mahmud'un bana bedava bir içki ısmarlama hakkı var.

Patronum, yüksek mevkideki bir kodamandan bilgi aldı ama hiç kimse Habib'e yardım edemiyor. Herif, her namussuzu, her esrar kaçakçısını ve adam bıçaklayanı hapishaneden çıkarabileceğini, ama siyasilere elini bulaştıramayacağını söylemiş. Kendisini yakmak istemiyormuş.

Gazeteciler Birliği de patronu geri çevirdi: "Habib," demişler, "hasta ve sorumsuz biridir."

11. 7

Nadya, general kaçırma fikrimizi boktan buldu. Bizim aptal ve saf olduğumuzu söyledi. Kızgınlıkla, "Generalin teki hükümetin çok mu umurunda sanıyorsunuz?" dedi. Alayla güldü ve bana bağırdı:

"Kim bilir, belki hükümetin zaten kurtulmak istediği, ama nasıl kurtulacağını bilmediği bir generali kaçırdın diye bir de madalya takarlar sana. Ama bu Habib'i oradan canlı olarak çıkarmaz."

12. 7

Dün gece kulüpteydim. Anneme söyledim ve babam beni sorarsa ona bir şeyler uydurmasını istedim. Ama anneme para

harcamayacağıma ve oradaki kadınlara takılmayacağıma dair söz verdim. Yalnızca Mahmud'u ziyaret edeceğimi ve nasıl çalıştığını görmek istediğimi söyledim.

Bu kulüp manyak bir yer! Şam'da böyle bir yer olabileceğine kesinlikle inanamazsınız. Buraya gelen tipler, dışarıda öpmek şöyle dursun, birine dokunmayı bile yasaklıyorlar ama kendileri içeride çılgın Paris hayatı yaşıyorlar.

Mahmud bana Adalet Bakanı'nı ve uzun zaman hükümeti tanımayan Hava Kuvvetleri'nin başındaki generali gösterdi. Sivil giyinmişti. Elli yaşlarında, oldukça ufak tefek ve zayıf biriydi. Bu haliyle bu adamlar hiç de ürpertici görünmüyorlar. Bir üniforma nelere kadirmiş! Dışarıda görsem onu düpedüz bir hayvan tüccarı ya da bakkal sanabilirdim.

Hafif şişman, sarışın bir kadın göbek dansı yapıyordu. Acayip bir görüntüydü! Buna dans demeye bin şahit ister! Gerçekte yağların sallanmasından başka bir şey değildi ama adamlar kadın öne eğilip göğüslerini gösterdiğinde hep bir ağızdan böğürüyorlardı. General daha ikinci bardakta sarhoş oldu ve kurumlanarak öyle berbat bir İngilizceyle konuştu ki, öğretmeni her kimse utancından yerin dibine girerdi herhalde. Herif İngilizceden bihaberdi ve kadına attığı Arapça laşarı birebir çevirip İngilizce söylüyordu. Arapçada güzel olan sözler birebir çevrilince inanılmaz gülünç oluyor.

"Oh, my eyeapple," diye fingirdeşiyordu. Zevkten döndürdüğü sarhoş gözleriyle dansçı kadına, "You bory me, you sweet bee," diye bağırıyordu.

Hayır, Nadya haklı; böyle bir salaktan her hükümet kurtulmak ister ancak. Böyle bir dangalağın yerini kolaylıkla bir başkasıyla doldurabilir. Bu akşam Mahmud ve Nadya ile bir daha konuşacağım.

13. 7

Bugün, Salim Amca'nın mütevazı mezarını ziyaret ettim. Mezarı, onu doğuran ve geri alan toprakla aynı seviyedeydi. Beş kırmızı gül koydum üzerine.

Habib için duyduğum üzüntüyle boğulacak gibi oluyorum; oysa yaşamak ve gülmek istiyorum. Umudumu yitirmemekte kararlıyım. Bunu yaşlı dostumdan öğrendim. "Her şey büyür," demişti bana bir gün. "Felaketler hariç her şey büyür ve gelişir. Oysa felaketler, doğdukları anda azami büyüklüktedir, sonra günden güne büzülüp küçülürler."

14. 7

Oturup uzun uzun konuştuk. Nadya, "Habib dışarıda olsaydı şimdi en çok neyi yapmayı isterdi sence?" diye sorduğunda, Mahmud da düşüncelere daldı.

İkimiz aynı anda "Gazeteyi," dedik fısıltıyla.

"Evet işte bu: Gazete. Bu katiller Habib'i öldürmeye kalkarlarsa, arkasında onun yolunu izleyecek birçok Habib'in olduğunu bilsinler."

Nadya da bizimle birlikte çalışmak istiyor. Şam'da kadınların durumu üzerine yazmak istiyor. Mahmud son darbenin bazı bilinmeyen yönleri üzerine bir şeyler yazıyor. Ben de Suriye'nin en cesur gazetecisi Habib hakkında bir makale yazacağım. Buna Mahmud'la Nadya karar verdi, çünkü Habib'i en iyi tanıyan benim.

Mahmud bir teksir makinesi ve bir daktilo almamız için biriktirdiklerinden iki yüz lira verdi. Ben de kâğıt, mürekkep ve balonlar için yüz lira koydum.

Gizli "matbaamızı" nereye kuracağımız konusu bizi epeyce uğraştırdı. Bu konuda bize Meryem'in büyük yardımı dokun-

du. Eski bir arkadaşı üniversite öğrencilerine odalar kiralıyormuş. Üniversiteler yaz tatiline girdiği için, çatı katındaki bir odanın bir haftadır boş olduğunu söyledi. Oda çok ucuz ve binaya gün boyu gençler girip çıkıyormuş. Ev sahibi kadın birkaç sokak ötede güzel bir semtte oturuyormuş ve ona göre evde kimin oturduğunun hiç önemi yokmuş; yeter ki kirası her ayın başında düzenli ödensin. Bunu Meryem bizim ve de Habib için yapacak.

Yarın onunla birlikte ev sahibine gidip anahtarı alacağım. Ben kendimi üniversiteye yeni başlayan bir öğrenci olarak tanıtacağım. Babam da kuzeyde oturan zengin bir köylü olacak. Üç aylık peşin kira, yaşlı hanımı ikna etmeye yetecektir.

Habib'in gazeteye ihtiyacı var. Bu tutsak gazetecinin dünyaya ne çok Habib'ler getirdiğini göstereceğiz askerlere.

BİR AVUÇ YILDIZ

RAFİK SCHAMİ

"NE OLACAĞINA BİR TÜRLÜ KARAR VEREMEYEN BİR AĞAÇ ÜZERİNE ŞİİR YAZDIM BUGÜN. AĞAÇ BAZEN AYA, BAZEN KIRLANGICA BENZEYEN GARİP YAPRAKLAR VERİYORMUŞ; ÇÜNKÜ GÖRDÜĞÜ HER ŞEYDEN BÜYÜK BİR HEYECAN DUYUP ETKİLENİYORMUŞ. KOMŞULARI İSE ONUN BU HALİNE GÜLÜP DALGA GEÇİYORLARMIŞ."

ÇOCUK DESEN; HEM ÖYLE, HEM DEĞİL. YETİŞKİN DESEN, HENÜZ DEĞİL. AMA KESİN OLAN BİR ŞEY VAR. NASIL BİRİ OLACAĞINA VE NE TÜRDEN BİR HAYAT YAŞAYACAĞINA ŞİMDİ KARAR VERECEK. OYSA BABASI DA ÜLKE YÖNETİMİ DE BU KARARI ON DÖRT YAŞINDAKİLERE BIRAKMIYOR. ONLAR İÇİN ÇOCUKLAR YALNIZCA KURDUKLARI SİSTEMİ DEVAM ETTİRMESİ GEREKEN KİŞİLER. BELKİ DE ONU KENDİ İSMİMİZLE ÇAĞIRMAMIZ İÇİN İSİMSİZ BIRAKILAN KAHRAMANIMIZSA, ÖYLE DÜŞÜNMÜYOR. KENDİ KADERİ GİBİ ÜLKENİN KADERİNE DE SAHİP ÇIKARAK, DÜŞ GÜCÜMÜZÜN SINIRLARINI GENİŞLETEN ZEKİ VE YARATICI EYLEMLERDE BULUNUYOR. BÖYLECE KAFAMIZI KARIŞTIRAN BİR SORUYA DA YANIT VERİYOR: GENÇLER, ÜLKE YÖNETİMİNDE SÖZ SAHİBİ OLMALI MIDIR? O, KENDİLERİNE LAYIK GÖRÜLEN GELECEĞİ SORGULAMAKLA KALMIYOR, ADİL BİR GELECEK KURMAYA UĞRAŞIYOR. BU SIRADA DA BİZE ÇOCUKLUĞUN, GENÇLİĞİN, DOSTLUĞUN, İLK AŞKIN MACERALARINI MÜTHİŞ TATLI VE AKICI BİR DİLLE ANLATIYOR. İNSAN, BU KİTABI OKURKEN HİÇ BİTMESİN İSTİYOR.

evrensel ilk gençlik kitaplığı

ISBN 978-605-4156-31-3